

1994ko otsailak 30 - 1.470 zenbakia - 250 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

POLITIKA

Ertzaintza,
ereduen
enfrentamendua

GIZARTEA

Intsumisoez
lepo epaitegiak

IÑAKI BEOBIDE

«ETBn audientziak
agintzen du, baina
ez zen horretarako
sortu»

MUSIKA

Euskal rocka
Ibar Ezkerreko
Zaramaren erdian

OSPE HANDIKO INAUTERIAK

HITZA BERRESKURATU NAHI DU IPAR EUSKAL HERRIKO ANTZERKIAK

BEREBILAK, KOTXEAK, OTOAK...

AUTOAK GEHIGARRIA

1994ak ekarriko dizkigun autoak ○ Segurtasuna
helburu ○ Ekologiaren ardura ○ Finantziaketaren
gakoak ○ Asegurutan nola asmatu ○ Auto erabiliak

Datorren asteko **ARGIA** rekin DOHAINIK

Euskaldunok, euskaraz?

ORAIN dela zenbait egun, lagun batzuk aterpe batean bildu ginen, mendian ibiltzea helburutzat hartuta. Baina goazen harira, han geundenok, zerbait amankomuna geneukan, euskaldunak eta gazteak izatea. Are gehiago, unibertsitatean burututako ikasketak euskaraz eginak izatea.

Hala ere, hara iristerakoan, ezuste ederra hartu nuen; nire lagunek irakurtzeko eramandako liburu guzti guztiak erderaz idatzita zeuden, gai erabat desberdinak baziren ere; honez gain, erdal egunkariak nagusi ziren.

Hona hemen gertaera edo pasadizoa; eta nik nire buruari galdetzen diot:

- Euskaldun alfabetatuok ez badugu euskaraz irakurtzen, nork egingo du?

- Euskaldunok ez badugu euskal prentsa, euskaraz idatzitakoa, erosten; nork, bestela?

- Azken finean, euskaldunok ez badugu euskaraz bizi nahi, nora goaz?

Denok dakigu erderen presioa izugarria

IRAKUR- LEAK MINTZO

dela; eta betiko hitzak badira ere; euskaldunok gogor jokatu behar dugu apustu honetan, hil ala bizikoa baita.

Euskara bultzatzeko guztiz beharrezkoak diren ekimen ugari egin behar dira; euskaraz mintzatu, amestu, barre egin, irakurri, entzun, maitatu, sentitu... bizi! Hori da gure erronka.

Orlando Elorrieta
Donostia

Bi orduz poeta izan nintzen

URAREN egoera solido, likido edo gasosoan eragiten dituzten arazoak azter-

tzeari ekin behar nion.

Urtegieta hainbeste ur pilatzeagatik euste-murruan edo ingurugiroan urtzen diren tentsioak aztertu nahi nituen. Bai Joxe Manuel, egun hartan Pirinioetan barrena abiatu nintzenean, Yesatik eta Itoitzetik aurreko egunean jasotako kezka buruan nituen.

Gorantz egin ahala isiltasuna gero eta nabariagoa zen; lagunaren arnasa ere ez nuen entzuten, antza hark bere ideietan murgiltzeko atzeraxeago geratu baitzen. Bapatean, Joxe Manuel, ura beste era batera sentitzen hasi nintzen, hau da, nire inguruaren jabetza uraren esku zegoela sentitu nuen. Zientzia hotzegia zen hura azaltzeko eta konturatu nintzenerako naturarekin batera koman nengoen. Zuk, «Elurretan koman» irakurri ondoren, ni esnatzea erabaki zenuen; hala ere, Joxe Manuel, bi orduz poeta izan nintzen.

Esker mila zuri eta urari.

Joxerra Aizpurua
Erreterria (Gipuzkoa)

H I R U G A R R E N B E G I A

(Cogeneracion???)

ZORITXAR etxe honetako denoi. Halako batean, geronek gutxien espero genuenean, zaplastekoa. Berebizikoa gainera. Horrelakoetan, hala ere, okerrean ez da astekaria zabaldu, orrialde horretara iritsi eta zure begiek hitz madarikatura zuzen egitea. Gertatu denaz ohartu eta geratzen zaizun ergel aurpegia da eramaten zailena, lagun artean berezikia.

Ez bakarrik erdarazko ebakera itsusia eta zinez ulergaitza den hitzak, eta testu osoak bidenabar, ihes egin digulako. Deitoragarriena da agerian geratu dela gure komunikazio sistema oso bat, eroso bezain arriskutsua, bis-

takoa denez.

Akatsari dagokion garrantzia kendu gabe, horretara jarriko denik ez dago eta, sistema agerian uzteko *erori* zaigun hitza ez zen zitekeenetan txarrena, eta gaitzerdi. Hainbat egunkari eta aldizkaritan lehenago gertatua, kazetariak jakin badakite horrelakoak saihestu egin behar direla, eta hitzarekin edo esamoldearekin arazorik izanez gero beraiek konpondu edo telefonora jotzea dela egin beharra. Baina, nonbait, momentuko etorri oparo eta gozoa ez etetearren, horrelako barrabaskeria egin eta, *gero-esango-diot* esatakuru, aurrera jarraitzen dute. Tori gero-esango-

diot... zeren eta bai baitakigu gero dioenak, eskuarki, bego dioela.

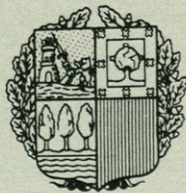
Nolanahi ere, arestian genioen okerrago izan zitekeela, gure barrenaldeak biluziagoko genitzaakeela. Hots, bezperan zuzentzailearekin sesioa izan hitz bat gehiegitxo errepikatzen den edo ez, eta erreportaiaren erdian oparirik bidali: (*Zuzentzaile p... alda ezak hitz hau gogoak ematen badike*). Edo, datozen santuen magalean, bere sailaren arduraduna testu bitarteko mezuzaz bereganatu nahi izatea erredakzioko beste inor ohartu gabe: (*Arduradun maitea, etorriko zinateke bihar nirekin afaltzera?*).

Onartu behar diogu geure buruari, dena den, akatsak egiten hasi eta lan arloko larrienetakoa bihurtu zaigula. Gure sistema plazaratu duen hau denboraldi luze batean egokitu zaigun handiena da agian, harbitxi izateko ezaugarri gehienak betetzen baititu: deigarria, begiak berehala erakartzen dituena (azalarekin horixe lortu nahian zenbat malko, izerdi eta ezbehar); zabarkeria handikoa, *beste norbaitek ikusiko du* arlokoa; eta larrietan larriena, irakurle gehientsuenok oraindik ez dakigula zer esan nahi duen zorioneko hitzak.

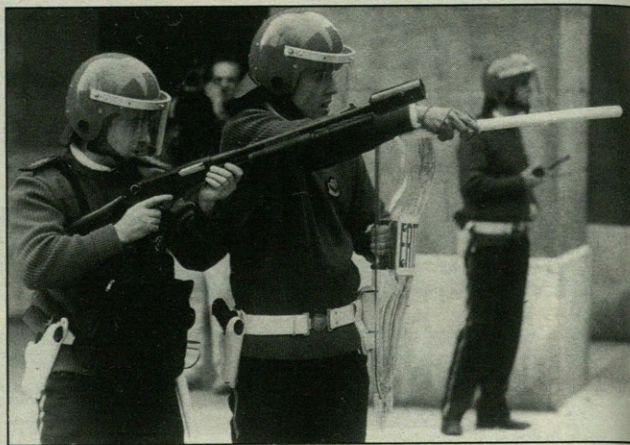
MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Ertzaintza, eredu enfrontamendua. AITZIBER YARZA.
12. Politika ttantaka.
14. Nazioarte kronika. XABIER LETONA.
16. Langabezian bahitutako Europa. XABIER LETONA.
20. Nazioarte ttantaka.
22. Juan Mari Urbietta, Gipuzkoako Baxura Kofradien Federazioko Lehendakaria. «Frantziak Bruselan duen indarraren ondorioz, presioa da gure jokaera». MYRIAM GARTZIA.
24. Intsumisoez lepo epaitegiak. ALBERTO IRAZU.
28. Ospea moztoropean. MYRIAM GARTZIA.
32. Maizter eta nagusiaren koplak. ALBERTO IRAZU.
34. Iñaki Beobide: «ETBn audientziak agintzen du, baina ez zen horretarako sortu». RITXI LIZARTZA.
40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
42. Duela bi aste egin zen Iparraldeko antzerki taldeen biltzarra Heletan. Hitza berreskuratu nahi du Ipar Euskal Herriko antzerkiak. JOXI GOIKOETXEA.
45. Zortzigarren diskoa plazaratuko du laister Zarama taldeak. Zaramaren erdiko akordeak, rock haziaren laborariak. PATXI GAZTELUMENDI.
48. Juan Bautista Etxarren-Lohigarrik «Zubi madarikatuak» eleberria aletu digu. «Oraiko giroa marrazkitu dut erroak mitologian ezarriz». XABIER CARRILLO.
50. Babesleak izango dira ARCO azokan protagonista. Artearen distira galdua etekinaren jainkoen esku. MAITE GERENABARRENA.
52. Kultura Agenda.
54. Argitalpenak.
56. Kultura ttantaka.
58. Aukeran.
64. Denborapasa.
66. Bakeranzko urratsak... nola? MIKEL KORTA.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

POLITIKA: Otsailaren 15ean Gipuzkoa osoan amaitua egongo da Ertzaintzaren zabaltzea, Bizkaian aurtengo urrian bukatuko da, Ertzaintza Bilbon sartzen denean, eta Araban, berriz, 1995ean burutuko da Gasteiz eta Legutio hartzen dituenen. Hau autogobernuaren lorpen handia da batzuentzat, beste batzuek ordea, arazoak ikusi dituzte eta ez daude batere konforme ezarri den polizi ereduarekin. /8

INTSUMISIOA: Hil honetan, sekula ez bezalako kopuruan Hego Euskal Herri osoan intsumisioen aurkako hainbat epaiketa izango dira. Bien bitartean, Madrilgo Gobernuak, zerbitzu zibilaren legea prestatzeki ekin diola adierazi du. Zerbitzu zibilarena, ez da, baina, mugitzen ari den gauza bakarra; Espetxe Araudia eta ordezkio zerbitzu soziala ere aldatzekotan ei dira. Aldaketok airean, ehundik gora dira giltzapeturik dauden intsumisoak. /24

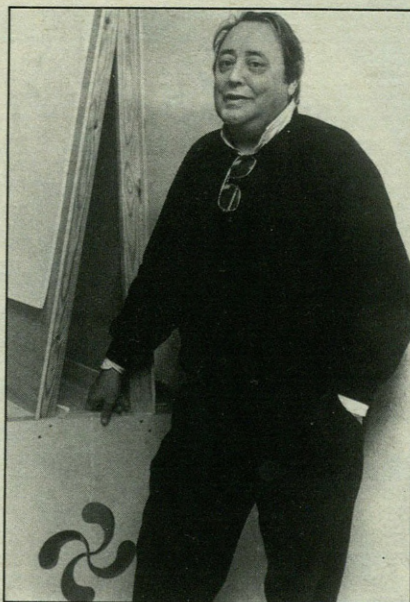
Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

INAUTERIAK: Otsailaren 10etik aurrera, kaleak moztaroz beteko dira. Hau dela eta, euskal aurpegi ezagunenak harrapatu ditugu jakiteko zein den honelako asteburuetan duten itxura. Begoña del Teso zinema kritikaria, Karmelo Landa europarlamentaria ala Joseba Agirretxea telebista aurkezlea harrapatu ditugu *in fraganti*. Emaizta ikusgarri honetaz gain, aurreko urteetako kontuak azaldu dizkigute. Euskal super-heroiak edo oliba beteak ditugu moztaroz ospetsu hauek. /28

IÑAKI BEOBIDE: Gauza askotaz du zeresana Iñaki Beobidek, izan ere, urte luzez, euskal kulturaren hainbat alorretan lanean aritua dugu, berak aitortu digunez euskara normalizatzea helburutzat hartuta: antzerkigintzan, diskogintzan, liburugintzan, Euskal Telebistan... Gaur egun azken honetan dihardu, hainbat programaren produktore lanetan. Miramoneko zentroan, ordutegite luzez, donostiartutako zumaiarra izan dugu solaskide, garai hartatik gaurkora aldatu diren errealitateak zertan diren adieraziz. /34

TXT DENBORAPASA ZOZKETA

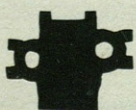
KANARIAR IRLETARA BIDAIA

IÑAKI LASA GALDOS

gasteiztarak eskuratu du TXT Denborapasa 3. zenbakiko lehiaketan saria.

941 erantzun jaso ditugu gure kutxatilan, gero eta kopuru handiagoa. Aste Santurako ere bestea izango da kolean, eta ea animoak goian jarraitzen duen!

Txindoki bidai-agentziak eskainitako bi personarentzako bidaiak, astebete Kanariar Irletan. Hurrengo asteko alearekin eskainiko dizkizuegu soluzioak.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubema.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Kortza.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑEA: Patxi Larrión.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arrixtu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑEA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaiz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Eloegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uri, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegui, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubema, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48002

Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3.

ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122

Urruñea. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

TOLOSAKO INAUTERIAK

● Orbela taberna

Arostegieta
☎ 67 32 72

● Karmentuku taberna

Errementari z/g
☎ 67 20 29

● Elurra taberna

Correos kalea, 39
☎ 67 18 48

● Txalupa taberna

Arostegieta, 13
☎ 67 49 13

● Kupela taberna

Plaza berri, z/g
☎ 67 20 70

● Intxurre taberna

Kale nagusia, 33
☎ 67 18 16

● Egoki taberna

Pablo Gorosabel, 20
☎ 65 45 63

● Beti Alai jatetxea

Errementari, 16
☎ 67 19 20

● Elorri taberna

Pintor Lekuona
☎ 65 02 43

● Shanti taberna

Gorosabel, 13
☎ 67 12 15

● Mescal taberna

Zumalakarregi, 4
☎ 65 51 84

● Raku taberna

Arostegieta, 2
☎ 67 18 14

Sinesmen froga garaia

ZORTZI hilabete inguru geratzen dira oraindik Euskal Autonomi Elkarteko hauteskundeak burutu bitartean, hori bai Europako hauteskundeak erdian izango direla ahaztu gabe. Baina, jada, hasiak gara inkestaren eragina pairatzen. Ekainaren 6a baino lehen egindako inkestak ikusi eta gero emandako emaitzak aztertuta, zaila gertatzen da inkesta berrie so gertatzea, baina oraingo honetan ezinbesteko bilakatu da. Ezinbestekoa, batez ere EAJtik, Ajuria Enean lehendakari sozialista izatearen aurrean dagoen beldurra kontuan hartuz, Jauregi sindromea bezala defini daitekeena. Ezinbestekoa, ekainaren 6an Espainia mailako alderdiek izan zuten igoera ikusita etorkizunaren beldur zirentzat.

Eusko Jaurlaritzatik egindako inkesta gaitz guzti sendatu ditu. Inkestetan sinetsi nahi duenak, lasai arnas hartuko du Jauregi Lehendakari ahulkian eseriko ez delakoan. Horretarako EAJk Araban ere PSE-EErekiko alde handiagoa lortuko luke, orain dela bi aste ARGIAN bertan Joseba Egibarrek EAJk Araban zuen boterea erreala ez zela eta kolokan zegoela onartu bazuen ere. Estatu mailako alderdien igoeraren beldur zirentzat, aldiz, berriak ez dira hain gozoak, PPK igoera garrantzitsua lortzen baitu eta IUk ere bere bi ordezkari lortuko bailituzke. Hala ere, ekainaren 6an baino lasaiago sentituko dira, alderdi abertzaleak, ordezkari mailan, bere horretan mantendu baitira. Kontua horrelako inkestetan si-

nestean datza, eta komeni denean behintzat, sinestea ona da. Hori bai, errealitatea askotan nahi dugun bezala ez dela izaten kontuan hartuz.

AURRIKUSPENA izan zen baita ere Julen Madariagak duela bi hilabete «Larrun» aldizkarian egin zuena, alderdiek porrot egin zutela azalduz, alderdi politikoetatik kanpoko sektoreak bildu beharra azaldu zuenean. Euskal Herriko Batzarrea bataiatuden talde honek oso helburu garrantzitsu eta zaila hartu du beregain, Euskal Herriko gatazka egoerari itenbide bat ematea, alegia. Baina betikoan gaude, posible ote den horrelako talde batek emaitzak lortzea berak jarritako bidea alderdiek eta oro har gizarteak onartzen ez duen bitartean. Azken aldian, antza, modan jarri da helburu jakin baten inguruan pertsona esanguratsuak biltzea, baina horrelakoetan ere sinestea kontua da.

ALLI lehendakariaren ingurukoak ere sineste kontuak. Madariagak duela aste batzuk «EAJk batzutan Alli bezain abertzale izatea nahiago lukeela» adierazi zuen. Ez gara abertzale-tasun maila neurtzen hasiko, baina argi dago euskaldun askok nahiago luketela EAJk Allik esandakoak bere egingo balitu. Allik preso nafar guztiak, salbuespenik gabe, beraien ingurunera ekartzearen alde dagoela azaldu baitu. Orain Allik esandakoak Nafarroako gobernuak eta UPN berak onartzen ote dituen ikusi behar, Aizpun eta beste batzuen hitzak entzun da zail gertatzen baita sinestea.

Eusko Jaurlaritzak Madrileko gobernuari bueltatu dizkio eskainitako transferentziak Estatutuan hitzartutako betetzen ez delako eta 1992ko negoziaketetan lortutako hainbat akordio ere errespetatzen ez direlako. Atzera doa, beraz, prozesua, atzerago joatea posible bada behintzat. Horregatik Egibarrek «Estatutua garatzen ez bada Estatu gatazka batean geundekela» adierazi zuen. Baina urte luzeak daramatzagu hau entzuten, eta sinestea ezinezko bilakatzen hasia da jada.

Aitziber Yarza

Ertzaintza aurten zabalduko da Bizkaia eta Gipuzkoa osora

Ereduen enfrentamendua

Donostia izan
da bere
kaleetan
Ertzaintza
lehen aldiz
ikusi ahal izan
duen hiriburua.
Kaletarrentzat
aldaketa
nagusia kaletik
ertzain
bikoteak ikusi
ahal izatea da.
Orain arte
Polizia
Nazionalak ez
baitziren
horrela
ibiltzen.
(Argazkia:
Ander Gillenea)

A maitzear dago
jada Ertzaintzaren
zabaltze lana urte
luzeetako
ibilbidearen
ostean. Zabaltze
hori
autogobernuaren
lorpen handi gisa
azaldu izan da
Eusko
Jaurlaritzatik,
baina
Ertzaintzako
hainbat sektore
eta gizarteko
beste zenbait ez
datoz erabili den
polizi
ereduarekin bat.

URTARRILAREN

25etik aurrera donostiarrek ertzainak ikusi ahal izan dituzte bertako kaleetan barrera, Ertzaintza jasotzen duen lehen hiriburua bilakatu. Otsailaren 15ean, berriz, Irungo polizia egoitza ireki-ko da eta era honetan Gipuzkoa osoan Ertzaintzaren

zabaltzea amaitua izango da. Ondoren, urrian Bilbon hasiko da lanean Ertzaintza, eta zabaltzea 1995ean bukatuko da Gasteiz eta Legutio inguruan martxan hasten denean.

Era honetan, EAE osoan Ertzaintzak urte horretarako honako eskumen hauek izango ditu: bidezaintza, ordena publikoa, instituzioen zainketa lana, herritarren segurtasuna eta terrorismoaren aurkako borroka. Polizi Nazionalak, aldiz, zenbait administrazio zerbitzu (nortasun agiriak...), EAE gaingitzen duten gaietan ikerkuntza lana eta terrorismoaren aurkako borroka. Goardia Zibilak, berri, aireportu, portu eta mugen zainketa lanak, kontrabandoa eta terrorismoaren aurkako borroka hartuko ditu bere gain. Udaltzaingoen lana ere ukitua geratu da, batez ere 1992ko uztailaren 17an onartu zen euskal polizia legearen ondorioz. Lege honen arabera, zenbait arlotan bi gorpuztzentzat baliagarriak diren akordioak lortu behar baitira, hala-nola greba eskubidea, diziplina araudia eta abarren inguruan. Bestetik, Eusko Jaurlaritzari, Barne Sailari hain zuzen, udaltzainen formakuntzan eta beste zenbait arlotan eskumenak ematen dizkio. Udaltzaingoek hiritarren segurtasunaren arloan zituzten eskumen batzuk mantenduko badituzte ere, lan gehiena zuzenean udalarekin loturik dauden gaietan egingo dute.

Ikusten denez, Ertzaintzak izango ditu, eta leku gehienetan baditu jada, eskumen gehienak, eta Polizia Nazionala eta Goardia Zibila oso lan zehatzetarako geratuko dira. Hala ere, azkenaldian bi polizia gorpuztzentzen buruek egin dituzten

adierazpenak ikusita, ez dirudi kopuruz asko gutxituko direnik. Jose Maria Gurrutxaga Gipuzkoako gobernadore zibilak *joan behar zirenak jada joanak direla* adierazi zuen. Ondorioz, Goardia Zibilak errepideetan kontrolak jartzen jarraituko du eta Polizia Nazionala ere hainbatetan ikusi ahal izango dugu.

1980an errege dekretuz Estatutuko 17. artikulua garatu zenean hasi zen prozesua: Miñoiak ziren sorburua. Urte hauetan alderdi eta jendearen artean iritzi ezberdinak sortu dira, eta Estatuko Segurtasun Indarrek zuten irudi txarraz ohartuta, Ertzaintza zeharo ezberdina

dela azaltzeko lan handia egin du Barne Sailak. Horretarako inkestetara jo izan du etengabe.

1991ko maiatzean kale-ratutako inkesta baten ara-

Gaur egun EAEn, Ertzaintza, Polizia Nazionala eta Goardia Zibila kontuan izanik, 56 polizi egoitza daude.

Gipuzkoan ez da Ertzaintzaren brigada mugikorrik izango, hau Durangon mantenduko da hiru hiriburuetara iristeko duen erraztasunagatik. Horregatik, ordena publikoa mantentzeko Donostiako eta inguruetakoko komisaldegiko ertzainak arituko dira, kasu berezietan izan ezik. (Argazkia: Ander Gillenea)

bera, Ertzaintza zabaldua zegoen herrietako biztanleen % 5 besterik ez zegoen Ertzaintza herrian egotearen aurka. Orain, Donostian Ertzaintza hasi denean ere inkestak kaleratu dira, eta hauen arabera donostiarren % 3 bakarrik legoke Ertzaintzaren zabaltzearen aurka. Baina bestelako inkestak egin direnean emaitzak ez dira hain baikorrak izan. Abendu bukaeran Barne Sailak Ertzaintzak atxilotuekiko duen tratua inguruan buruturiko inkesta kaleratu zuen. Beronen arabera, biztanleen erdiak polizi gorpuzt honek atxilotuen giza eskubideak errespetatzen dituela uste dute. Biztanleen % 23k, aldiz, atxilotuek tratatu txarrak jasaten dituztela deritzote. Ertzaintzaren inguruan egiten diren publizitate kanpainak kontuan hartuz neurtu daiteke hau: 1993an, adibidez,

Barne Sailak 169 milioi pezeta (7,7 milioi libera inguru) jorratu ditu publizitatean. Barne Sailaren arabera, oster, publizitate honek ez du irudiarekin zerikusirik, informatzeko besterik ez baita.

Baina inkestak alde batera utzita, errealitatean Ertzaintzarekin enfrontamendu ugari gertatu dira: batzuk manifestaldietan izan dira; beste batzuk, berriz, Ertzaintzaren zabaltzearekin batera (Errenteria bezalako herrietan eman diren iskanbilak kasu). Liskar ugari ezker abertzalearen sektore ezberdinekin ere izan dira, eta ahozko enfrontamendua

ere gogorra izan da. Horrela, esaterako, Donostiako eta Bilboko aste nagusietako istiluen ondoren Jarraiko kide eta baita Xabier Alegria KASEko bozeramailearen ahotan entzun genuen «Ertzaintza ereindako bazia jasotzen» ari zela. Barne Sailaren aldetik ere erantzuna ez zen makalagoa izan, uda osoan Atutxa sailburuak kritika gogorrak jautiki baitzituen ETA, KAS eta baita HBren aurka ere.

Baina sesio hauetaz gain, Ertzaintza sortu zenetik ETArekin aurkako borrokan gero eta zeregin aktiboagoa jokatzeko joan da, batez ere talde berezien eskutik.

Ertzaintzako zenbait sindikatuk ere kritikatu izan dute Ertzaintzaren zati baten politizazioa; agintari politikoek aukeraturiko postuen ondorio gisa ●

Lehen enfrontamendu gorra 1986an Lucio Aginagalde bahitua zegoen enpresaria askatzeko operazioan eman zen, Genaro Garcia de Andoain Ertzaintzako zuzendari nagusiaren heriotza ekarri zuena. Gerostik, Ertzaintzak ustez ETArekin nolabaiteko harremana zuten hainbat kide atxilotu ditu, eta zenbaitek torturak ere salatu dituzte.

Enfrontamendu zuzena

Baina 1991ko abuztuan eragin handia izan duen beste gertakari bat izan zen. Ertzaintzak ETaren aurka buruturiko ekintza batean Juan Mari Ormazabal «Turko» ETako militantea hilik suertatu zen, eta baita Alfonso Mentxaka ertzaina ere. Mentxaka Berrozien taldeko kidea. Azkenik, 1993ko azaroan ETak Joseba Goikoetxea Asla Ertzaintzako sarjentua hil zuen. Lehen aldia zen ETak ertzain baten aurkako eraso zuzena burutzen zuela. 1985ean Diaz Arkotxa superintendentea hil zuen ETak, baina berau postura Espainiako Armadatik zuzenean etorri zen.

Enfrontamendu giro honetan, ahozko erasoak ere etengabeak izan dira eta horrela 1986an jada ETaren agiri batean «euskal zipaio edo barki» bezalako hitzak erabili zituen. Hala ere, ETak azaldu izan du bere ekintzak ez doazela Ertzaintza osoaren aurka baizik eta talde zehatz bati zuzenduak, «EAJk polizia politiko bezala erabiltzen duenaren aurka».

Baina Ertzaintzaren zati baten politizazio hori ez du ETak soilik salatu, Ertzaintza bertako hainbat kidek eta zenbait sindikatuk ere

EUSKAL Herrian aspadiatik aipatu izan da biztanle bakoitzeko dagoen polizi kopurua izugarri altua dela Europako beste herrialdeekin alderatuz gero, eta munduko altuenen artean ere badabilela. Datu hauek ateratzeko polizia guztiak hartzen dira kontuan, hau da, Estatu-koak, komunitatekoak, probintziakoak eta baita udaletakoak ere. EAEn Udala-tzaingoa, Miñoigoa, Ertzaintza, Polizia Nazionalea eta Goardia Zibila daudenez, 1989ko datuak ikusiz, mila biztanleko 6,5 polizia zeudela ikus daiteke. Estatu Espainiarrean, berriz, batez beste 4,4 eta Frantzia 3,7. Kopuru hauek ulertu ahal izateko Europako beste zenbait herrialderekin alderatzea da onena. Horrela, Danimarkak 2,1 dauzka; EEBBek 2,5; Ingalaterra eta Gales 2,6; eta Alemaniak 3,2.

Desoreka nabarmen hau XXI. menderako gaingitua egon beharko litza-tekeela zioten azterketek, Ertzaintza-ren zabaltearekin Estatuko Segurtasun Indarrak joatean.

salatu izan dute egoera hau. Euskal polizi legearen arabera % 10 agintari politikoek aukeraturiko postuak dira, azterketarik egin gabe sartzen den jendea. Honen aurrean, ERNE sindikatuak askotan azaldu du hau horrela izateak politizazio izugarria dakarrela. UGT-Ertzaintza sindikatuak ere polizi ereduaren inguruan hainbat salaketa egin izan ditu. «Ertzaintzak zibila izan behar du, baina gaur egun guztiz militarra da, izpiritua ez da inola ere zibila». CCOO ere askotan kritikatu izan du euskal polizi legeak proposatzen duen eredua, eta Ertzain-

EAE poliziez gainezka

Hala ere, gaur egungo errealitatea aztertuz gauzak oso bestelakoak dira. Madril-eko Gobernuak ez du gaur egun EAEn dauden Estatuko Segurtasun Indarren kopuru zehatzik ematen, baina % 55 jaitsi dela diote. Datu hau horrela izanik ere (zenbait iturrik kopurua handiagoa dela diote), gaur egun mila biztanleko 5,7 polizia leudeke. Ondorioz, oraindik ere Europako maila altuenen artean jarraitzen du elkarte autonomoak, eta egiten diren aurrikuspenen arabera ez dirudi aldaketa handirik emango denik. Batetik, oraindik ertzain gehiago egongo dira; bestetik, Estatuko Segurtasun Indarren artean ez da jada kopuru handiegirik aterako EAE-tik (Madrileko agintariek egindako adierazpenen arabera behintzat), eta gainera, azken urteetan EAEn biztanle kopurua beherantz joan da.

ERTZAINTZAREN ZABALTZEAREN EPE DESBERDINAK

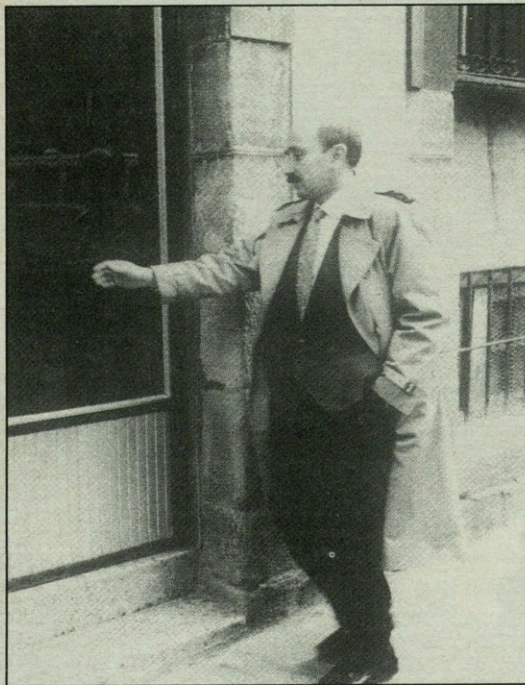
Ertzaintza ia EAEko lurralde gehiengan dago zabaldua, baina hala ere, oraindik polizia nazional eta goardia zibil kopurua oso handia da.

tzak zibila izan behar duela aldarrikatzen du. ELA da kritika gutxien egiten dituen, bere ustez Ertzaintza zibila izan behar baita, baina ez dago inolako arrazoirik zibila ez dela pentsatzeko. Sindikatuen kritika hauei, zenbait ertzainek

azaldu dituzten kritikak ere gehitu behar zaizkio, hauen ustez ezberdintasun handiak baitaude kaleko ertzain eta talde berezietako kide direnen artean.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

■ CALVO KASUAK AURRERA DARRAI

JOAN den urteko abuztuaren 20an Juan Calvo Azadal Ertzaintzak Arkauten duen egoitzan hil zenetik, askotan izan da notizia. Epaileak hasiera batean heriotza honen arrazoia tortura izan zitekeela erabat baztertu zuen, eta auzia artxibatuko zela zurrumurrua ere zabaldu zen. Hala ere, orain epaileak kasuan zerikusirik izan duten ertzainek agian zuhurtasun ezaz jokatu zutela azaldu du eta ondorioz, akusazioak horrela eskatzen badu, ahozko epaiketa burutuko da. Epaiketa Gasteizko Entzutegian burutuko da eta epaileak zortzi ertzainak erruduntzat jotzen badiu sei hilabete eta sei urte bitarteko espetxe zigorra jaso dezakete. Barne Sailak, aldiz, 16 milioi pezetako (728.000 libera inguru) kalteordaina ordaindu beharko du.

Kasu honen argiketan dokumentazio ugari bildu da: 850 folio inguru, bi argazki bilduma, bi bideo zinta eta material ezberdin ugari. Gainera, iraun duen denboran 34 pertsonak egin dituzte adierazpenak epailearen aurrean, hauetako 26 lekuko gisa.

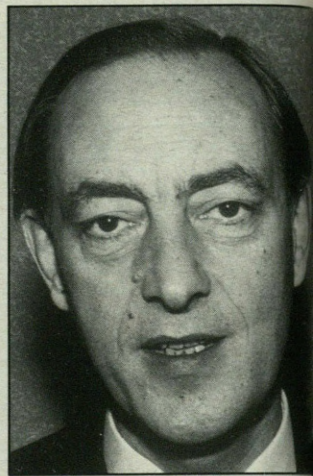
■ EUSKAL KOLONIENTZAT LAGUNTZAK

EUSKO Jaurlaritzak munduan zehar barreiatuak dauden euskal kolonia ezberdinentzat laguntzak bideratzea erabaki du. Laguntza hau aspaldi eskatu zuten Euskal Herritik kanpo dauden euskal zenitroek, eta azkenean lortu den

laguntza era ezberdinetakoa izango da. Batetik, emigranteen eskubideak arautzen saiatuko da eta bestetik; jendea laguntza eskainiko dio, bai kanpoan jarraitzen badute baita Euskal Herrira itzultzea erabakitzen badute ere. Euskal Herrira itzultzeko bidaia ordainduko die nahi izanez gero, eta gero itzultzean ere zenbait laguntza jasoko dituzte.

■ GARAIKOETXEA ZERRENDABURU EUROPARRETAN

ERC eta **EA** alderdiak osatzen duten koaliziaren zerrendaburua Karlos Garaikoetxea izango da. ERC alderdiak **EAKo** norbait zerrendaburu bezala onartzeko baldintza gisa Garaikoetxea izatea jarri zuen eta, azkenean, **EAK** baldintza hau onartu eta berau izango da zerrendaburu.

«Euskal sozialismoa egiteke dago oraindik. Beharbada gure seme edo ilobek gaur egun existitzen ez den euskal alderdi sozialista hori lortuko dute».

Xabier Markiegi, EEko buru ohia.
Deia, 94-I-31

«Negoziazioaren benetako gakoa autodeterminazioa onartzea da».

Joseba Azkarraga, EAko Batzorde Nazionalako kidea.
Egunkaria, 94-I-30

«Gizarte mugimendu batek benetako obligazioa dauka gizartean elkarriketa bultzatzeko, bertatik sortu eta berez bertan murgilduta dago eta».

Txema Urkijo, Bakearen Aldeko Koordinakundeko kidea.
Egunkaria, 94-I-30

G O R D E T Z E K O A K

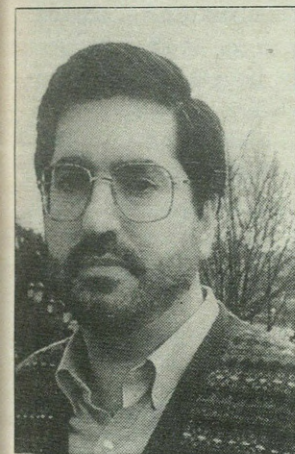
HERRI BATASUNA IRAULKA

EZKERRA Iraulka» titulupean bi egunetako sinposiun bat antolatu du Herri Batasunak otsailaren 25-26rako Algortako Teatro Getxo aretoan. Bost txosten aurkeztuko dira. Maxime Durand-ek «Antikapitalismo modernoa» joarratuko du, James Petras greziar-amerikarrak «Demokraziaren eta aginte politikoaren arteko eztabaida berritua» gaia, Fernandez Bueyk «Nor da gizarte transformazioaren subjektua» aztertuko du, Tasio Erkizia «Ezker Abertzalea etorkizunari buruz» arituko da eta Empar Pinedak «Feminismoa eta aldaketa soziala» izango du gaia. Txosten horiez gain, Euskal Herriko hainbat pertsonaiaren ekarpenak ere izango dira sinposiun horretan.

= K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Zubiak eraiki behar dira HBk demokrazia onar dezan»

Jesus Egiguren,
Gipuzkoako PSE-EEko
idazkaria
El Diario Vasco, 94-I-30

JOSE RAMON REKALDE

Transferentzien gaia da oraingoan ere zenbait tirabiraren sortzaile. Espetxeen transferentzia izan da horren sorburua Espainiako Gobernuak espetxeen eskuduntzaren eskaintza Eusko Jaurilaritzari egin dihonean. Eskaintza hau begi onez ikusi du Jose Ramon Rakalde Justizia sailburuak. Baina horretaz gain, logikotzat jo du transferentziarekin batera ETako presoak Euskadiko espetxeetara ekartzea. Rekaldek azaldu zuenez, «logikoa dirudi transferentzia horren ondorioz gisa, euskal preso guztiak biltzea, gaur egun zigorra beste espetxe batzuetan betetzen ari diren arren. Hori da bidea» ●

JOSEBA ARREGI

Oso bestela ikusi dituzte Rekalderen gobernuakideek bai transferentzia beraren inguruan esan direnak baita transferentzia eta sakabanaketaren artean azaldu nahi izan den erlazioa ere. Arregiren esanetan, «transferentziaren negoziaketak ez du zerikusirik presoekin bilketarekin. Gu prest gaude edozein transferentzia negoziatzeko, baina hau ez da ETako presoekin nahastu behar». Bestetik, transferentzia lortzearen inguruan ez da baikor azaldu. «Madriko Gobernuaren idazkian arduradunak transferentziaren unea eta edukia finkatzeko negoziatzen hasi behar luke biderik ez dio» ●

«Ni euskal herritarra izango banintz aurpegia urratuko nuke matoi batzuk euskal gai politikoak negoziatzen ditzaketela pentsatzean»

Jesus Aizpun, UPNko
lehendakaria
Deia, 94-I-30

«Aizpun jauna, berak nahi edo ez nahi, euskal herritarra da».

Jose Antonio Urbiola,
NBBko lehendakaria
Deia, 94-II-1

Europa zornea dariola

BALKANETAKO gatazka aspal-ditik abiatzen da denboraren tune-lean, norabide zehatz barik, sofrimen-dua koordinada bakartzat hartuta. Iragan asteburuan Sarajevoren aurka-ko eraso serbiarrek eragindako sar-raskiak izebergaren gailurra besterik ez dira. Bosnia eta Sarajevo bertako egunerokotasunak ederto asko daki hori. Bitartean, Europako gainerako herritarrok jadanik gailur odoltsu ho-rrekin bakarrik bideratzen ditugu be-giak harantz. Zaunka ugari baina Eu-ropak begiak itxita dauzka jada zona harekiko.

Konponbidea behin eta berriro atzamar puntetan izen denean, bakea ur tantak bezain samur irristatu izan

da atzamar artean. Bosniako musul-manek aspaldi galdu zuten gerra hau. Dagoeneko Bosnia etnikoki zatitua dago eta konponbidea nekez etor li-teke Bosniako kroaziar zein serbia-rrek, musulmanei hauek itrenbide duinerako behar dituzten zenbait lur-ralde itzuli barik. Errealitatea erakus-ten ari denez, hau indarraren erabi-leraz bakarrik lor liteke antza, indar hau bakea lortzeko asmoa sendoa dela erakusteko besterik ez bada.

IKUSPUNTU gogorra izan liteke partehartze militarrena, behin ate hori gurutzatu ondoren, aurrean zer aurkituko den jakin barik; alegia, sar-tu bai baina ateratzea ez dela horren

erraza. Horrela ez bada, ahulenari be-re burua behar bezala babesteko au-dera zabaldu behar zaio, hots, Bos-niari arma enbargua altxatu beharko litzaioke. Gerraren azkartzea lekar-keen neurri hau ere gogorra litzateke, zalantza barik, baina baita justiziaz-koa ere. Halaber, Genebako negozi-a-zio mahaira beste indar oreka bat eramango luke, serbiarrak eta kroa-ziarrak —ez dezagun ahanztz, irabazle dira jada— konbentzitzeko ainakoa akaso.

Batek zein besteak arrisku ugari dauzkate, zalantza gabe, baina orain arteko elkar hizketek ez dute itrenbi-derik ekarri, bistan denez. Errusiar nazionalismoa azkartu den garai

Hilaren 3an Errusiak eta Georgiak bake akordio berezi bat sinatu zuten Tbilisin, Georgiako hiriburuan. Independentzia aldarrikatu eta bi urtera, Georgiak 'ama

Errusia' renganako hurbilketa prozesuari ekin dio halabeharrez. Ez barne tentsio barik, dena den. Sobiet Batasun ohiko gainerako errepublika askok antzerako prozesuak jasaten dituzte, maila txikiago edo handiagoan.

Independentzia lortu zutenean, bizirauteko izango zituzten zailtasunak azpimarratu ziren, SESBarekiko lotura erabatekoa izan zen eta. Ordaina orain dator eta ondorengo urteetan ere bapo ordaindu beharko dute errepublikek.

Areago errusiar inperialismoaren hegala berriro zabalkundean daudenean. Horrez gain, beste askok ere interes handia dute zenbait independentzia ekonomikoki bideragarriak ez direla erakusteko. Independentzia arriskutsua dela oso erakusteko, alegia.

TERMINOLOGIA

Demokrazia. *Burujabetza herriak erabiltzen duenean izaten den gobernamenduaz esaten da.*

Definizioak dioena herri eta gizarte desberdinetara eramatea ez da txantxetako. Eta, ziurrenik, ezta modu bakarrean eramateko modukoa ere. Alabaina, Mendebaldean erre ke erre, bertakoa besterik ez dagoela. Patagonia, Tibet, Amazoniako ohiana edo beste edozein leku izan berdin da, ez bada mendebal eredu hori ez da demokraziarik. Berdin da berorretan herriak nola hartzen duen parte, Guatemalan bezala. Bertan, urtarilaren 30ean, 3,4 milioi biztanleko erroldatik, % 9,39 bakarrik abiatu zen Konstituzioaren erreforma baietsi edo errefuxatu behar zuen erreferendumera. Ia % 90 etxean geratu zen. Beste asko legez, demokratikoen zerrendan dago hala ere.

hauetan gehiago gainera. Baina NATO ere zerbait egin beharrean dago geratzen zaion sinesgarritasun apurra salbu utzi gura badu bederen.

LONDRES-DUBLIN akordioa mahai gainean baldin badago IRAren jardueragatik izan da. Gatazka horrek Erresuma Batuari burukomin frango eta etekin gutxi ekarri diolako, eta bakea lortzeko elkar hizketa baino ez dagoela ere erakutsi dio. Baina ezta dudarik ere Gerry Adamsen New Yorkeko berbak IRAren hamar mordero baino eragingarriagoak eta mingarriagoak izan direla. «New York Times» egunkariak Adams Mandelatzat jotzea mugimendu errepublikarraren azken urteotako garaipen handienetakoa da. Beste ezer gutxietsi barik, diplomazia eta irudiaren indarra agerian geratu da.

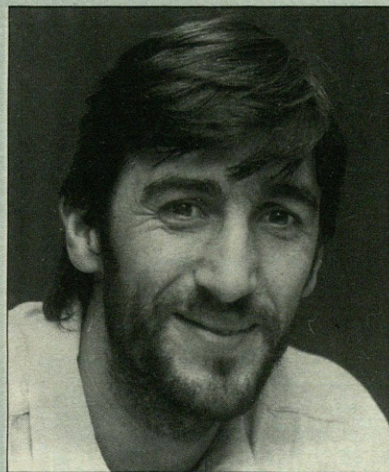
Xabier Letona

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Etorkizuna

SASOI ilun eta nahasi hauetan baino iritzi gehiago zabaltzen ari da egungo egoeraz, iraganaz edo izan daitekeenaz. Krisi ekonomiko, politiko eta ideologikoa lehertu bezperatik eta horren ondorioak pairatzen ari garenetik, entzun eta irakurritakoetan zer edo zer garbi geratu bada anabase eta egi ez dira. Inork ez daki zerk edo ze tresnak atera gaitzakeen egungo egoeratik.

«Ideologien amaieraz edo agortzeaz» hitzegiten hasi denetik, erizpide zabaltzaile eta iritzi sortzaileak bat datozen orokorrean orain artekoak balio ez duela baieztatzerakoan, askatzailatzat hartu diren dotrina edo bideei buruzko azterketak egiterakoan, eta orohar orain arte ardatzak izan direnak berritzeko derrigorrezko beharra azpimarratzeko orduan. Europako Eki Aldean hala ere guzti hori ez da kontutan hartu. Han, oso zaharrak diren eredu eta egiturak ezarri nahi izan dira. Laguntza urrien truke, munduan leku ugaritan aberastasuna esku txiki batzutan pilatu, miseria zabaldu eta gizarteak sakabanatu dituen sistema egi bakarra bailitzan goitik behera sartu zaie bide politikoak, komunikabideak eta nazioarteko erakundeak erabiliz. Ondoriak begi bistan daude, urte gutxiren kabuan ilusioak tragedia bilakatu dira.

JUANJO SAN MIGUEL
Euskadi Irratiko kazetaria.

GERRA Hotza deitu denak ez du irabazlerik izan, baina galtzaileei, inongo errukirik gabe, urtetako pekatua ordain arazi nahi zaie. Ideologia, balore sistemak eta gizarte egiturak txikituz, kasu batzutan ia mende oso batean izandako ereduak gezur borobila direla sinistu araziz eta horren orde, gehiengoari miseria eta etorkizun eza eskainiz botuaren 'askatasunaren' truke.

HISTORIAREN amaiera aldarrikatu zutenek, mendeetako zorigaiztoko historia duen egia daramate ikur bakar eta nagusitzat, pertsonak, gizarteak eta herriak kontuan hartu gabe, kapitalak eta teknologiak mundua bildu eta bat egin dutelako, ez dagoen bizitza eta giza antolaketa eredu non nahi eta edozein modutara banatu nahiean.

Langabeziak bahitutako Europa

Beraxe da azken urteotan europar herritar ugariren benetako mamua eta agintarien buruko min sortzaile nagusia, lanik eza. Medikuntza liberalak mahai gainean jarri ditu sendagaiak: lan merkatuaren malgutasuna eta babes sozialen murrizketa ezinbestekoa da ekonomiaren hazkunderako. Ikusteko dagoen hazkunde eta guzti, dena den, langabeziak gorantz jarraituko du.

MAMUZ beteta ageri zaigu Europa, nazionalismoak, inmigrazioa, droga... eta nola ez, benetako mamua den langabezia. Europako Batasunak (EB)

% 11ko langabezi tasarekin bukatu zuen; (populazio aktiboarekiko) horrek esan gura du gutxi gora-behera 17 milioi langabetu daudela. EBko estatu guztietatik

egoera larriena Espainiarena da, populazio aktiboaren ia % 22 langabezian, hots, 3,5 milioi pertsona. Aurtengorako aurrikusitako datuen arabera, EBk 23 milioi lan-

gabetu izango ditu. Datu larriak eta gobernuetan ere argi gorria martxan jarri duena.

Neurriak hartu behararren mezua han eta hemen saltzen da baina neurri hauek langileriaren bizkar hartutakoak dira batipat. Oro har, hamarkada askotan apurka eraiki den ongizatearen gizartea da gobernuen neurri berriekin kaltetuen ateratzten dena. Soldaten malgutasuna —gutxitzea ala izoz-

LANGABEZI TASA EUROPAKO BATASUNEAN

Estatua	1990	1993ko iraila
Belgika	%7,6	%9,7
Danimarka	%8,1	%10,6
Alemania	%4,8	%5,9
Grezia	%7,0	%7,7 (1991)
ESPAINIA	%16,1	%21,4
FRANTZIA	%9,0	%11,0
Irlandako Errepublika	%14,5	%18,3
Italia	%10,0	%11,2
Luxemburgo	%1,7	%2,8
Holanda	%7,5	%8,4 (abuztua)
Portugal	%4,6	%5,0
Erresuma Batua	%7,0	%10,3
EUROPAKO BATASUNA	%8,3	%10,6

■ Espainian eta Belgikan gobernuen neurrien aurkako greba gogorak izan dira.

EUROPAK GERRIKOA ESTUTZEN DU

	FRANTZIA	BELGIKA	ALEMANIA	ESPAINIA	ITALIA
DIRU PUBLIKOA	● 1997rako aurrakontuaren defizita BPGrén %2,5era jaitea. ● Zerga ez zuzenen igoera	● Zergen igoera ● 1995-1996rako soldatak ez igotzea	● 1996rako defizita BGPrén %3ra murriztea	● Funtzionarioen soldatak izoztea ● Zerga ez zuzenen igoera ● Ohizko gastuen murrizketa	● Ohizko gastuen murrizketa
ARLO SOZIALA	● CSGren (Gizarte Kontribuzio Hedatua) igoera ● Erretiratze sistemaren erreforma ● Osasun gastuen itzuleraren murrizketa	● Osasun gastuen mugatzea ● Langabezia ordainketen mugatzea	● Osasun gastuen mugatzea ● Langabezia soldata eta laguntza sozialen jaitsiera	● Langabezia kalte-ordainen jaitsiera ● Erretiro sarien jaitsiera	● Erretiro sarien jaitsiera ● Osasun gastuen mugatzea
LANA ENPLEGUA	● Enpleguari buruzko bosturteko plangintza ● Lan denboraren banaketa ● Soldata txikiei zama arintzea	● Kualifikazio txikiko enpleguen zama sozialak arintzea ● Soldatak prezioetara egokitzeko neurriak bertan behera utziko dira ● Ordutako kontratuak eta lau laneguneko astearen proiektua	● Proiektuak ● Lan denbora murriztea ● Aurre - erretiroak mugatzea	● Azpiegitura lanak ● Zama sozialak murriztu enplegua sortzeko ● Lan denboraren murrizketa (proiektua)	● Azpiegitura lanak ● Errenta politika berria (enpresen ekoizpenari lotua)
HEZKUNTZA PRESTAKUNTZA	● Lanbide eskolen deszentralizazioa	● Oraingoz ez da neuririk aurrikusi	● Proiektuak ● Lehiaketa bultzatzea ● lanbide heziketaren hobetzea	● Ikasketa kontratuak eta prestaketa enplegu kontratuen garapena	● Ikasketa kontratuak eta prestaketa enplegu kontratuen garapena

tea alegia—, gutxieneko soldatak kendu edo gutxitzearen joera eta babes soziala ezabatzea edo neurri handi batean gutxitzea.

Neurri hartu behar horretan, Jacques Delors Europako Batzordeko lehen-dakariak hazkunde ekonomikoa eta enpleguari buruzko liburu zuria aurkeztu zuen abenduaren hasieran. Liburuan azaltzen denez, Maastrichteko Itunaren konbergentzia neurriak finantzariegiak dira. Benetako ekonomia mailan ere neurriak jarri beharko lirarteke, eta ez bakarrik diru ekonomia mailan, orain egiten ari den moduan. Zentzu honetan, aipatu izan da langabezia mailan, Maastrichteko negoziazio garaietako % 8ko langabezi tasara atzera egiteko neurri bateratuak hartu beharko lirartekeela eta horretarantz diru konbergentzian jartzen den kimen berdinaz egin.

Egoera honen aurrean iritzi publikoen aurrean ere

zelanbait justifikatu behar dira hartutako neurri liberal gogorak, *«mundua aldatzen ari da eta Europak ere aldatu egin behar du»*. Bestela esanda, munduko beste estatu batzuk, Asia aldekoak batez ere, gero eta lehiakorragoak ageri dira eta Europari merkatua jaten diote. Europako eskulana garestiegia da EEBB eta Asiako herensugeekin erkatuz gero eta, beraz, soldatak izoztu egin behar dira. Horrez gain, Europako estatuek arlo sozialean gehiegi gastatzen dute eta horrela ezin lehiakor izan. Mezu guzti horien oinarrian, Estatuak gehiegi esku hartzen duela ekono-

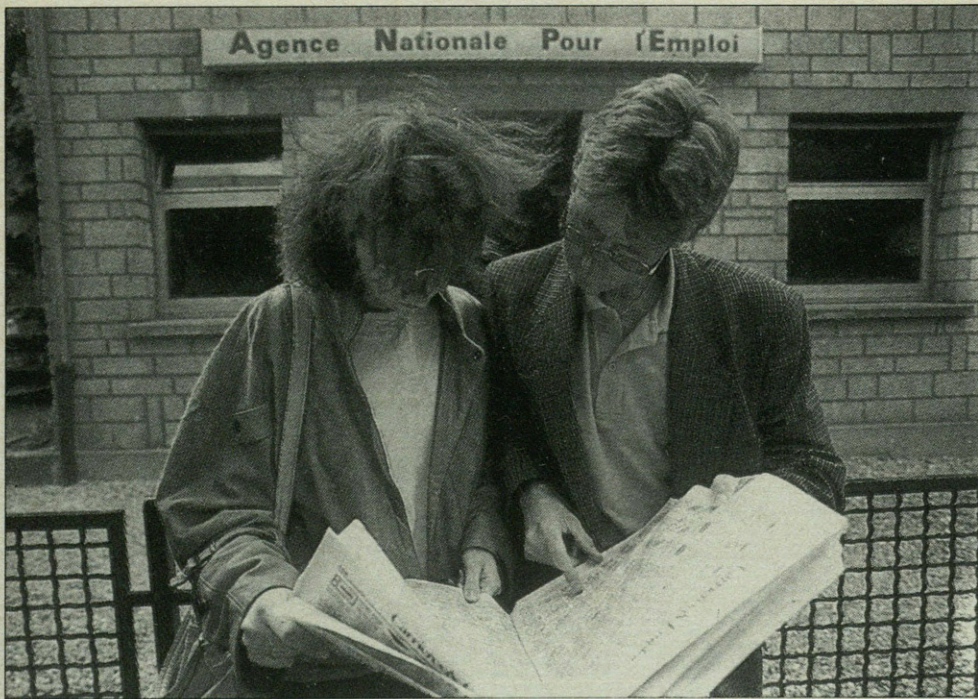
mian eta estatuak protagonismoa galdu behar duela merkatuak bere kasa funtziona dezan.

Soldaten jaitsiera hazkunde ekonomikorako oinarritzko puntutzat jotzen da baina kontrako argudioak ere gero eta sendoago agertzen dira, J.B Donges ekonomilariarena esaterako: *«Nork pentsa dezake gaur egun, EEBB-Japonia-Europaren lehiaren ardatz biburtu den ondasun eta zerbitzuen kalitatearen gerra, borroka bonetarako txarto prestatu (eta borrexegatik gaizki ordainduak) eta motibatutako indarrek irabaz litekeenik?»*.

Baina enpresarien eremuan ere bada horrelako neurrien aurka agertzen denik ere. Antoine Riboud, BSN multinazional frantziarraren (Danoneren jabe besteak beste) lehendakari-zuzendari orokorraren ustez, esaterako, krisia eta enpresen egokitze zama langileria eta enplegatuen bizkar erori

Langabeziaren aurkako borrokan gogernu gehienek, gogorrago edo malguago, hamarkada askotan lortutako lorpen sozialak gogor astindu dituzte.

Urte bukaerarako Europako Batasunak 25 milioi langabetu izango ditu ●

Langabetuen zereginetako bat lan bila orduak egitea da.

da batez ere, «baina jadanik hogei urtetik gora dituen prozedura horrek ez du ekoizpenaren jaitziera ekidin». Delorsen ustez, Europako Batasunak enplegua sor dezan, ekonomiaren hazkundera % 4ekoa behar ko luke izan urtero. Heldu gara, bada, langabeziaren saltsa-maltsa honetako beste osagai garrantzitsu batera:

ekoizpena. Soldata-ekoizpenaren arteko harremana modu honetan hobe liteke: soldatak jaitziz edota ekoizpena handituz. EBko soldata ezberdintasunak handiak dira: Alemanian, esaterako, lan orduko 10.6 kobratzen bada eta Danimarkan 12.4, Espainian 6.8, Irlandan 7.4, Grezian 3.3 eta Portugalen 2.2. Hau ikusita, J.M. Aguera

ekonomia katedradun espainiarra ondorio honetara iristen da berdintasunerantz jotzen ez bada: «Beraz, soldata hauen igoera handiagoa edo berdina baldin bada, errenta desberdintasunak areagotu egingo dira, eta gainera estatu horien atzerakada indartuko dute, soldatak kostuak izateaz gain errentak ere badira, eta hauek txikitzen badira, eskaria ere jaitzi egiten da».

Bestalde, ekoizpenaren handitzeak langabezia jaitziera ekarriko lukeen ere zalentzan jartzen dute ekonomista askok. Espainiaren kasua, konparazio batera, adierazgarria da, 1979. eta 1991. artean proportzionalki Espainia EBko ekoizpen handiena izan duen estatua da baina, aldi berean, langabezi tasa handienak pilatzen joan dena ere bai. Frantziako aurrikuspenek ere antzerako zerbait diote, hazkundeak ez duela halabeharrez lana ekarri behar: 1994erako hazkundera %1,2koa izango da baina ondorengo hilabeteetan 130.000 lanpostu galduko dira.

Eztabaida guzti hauen zurrunbiloan abiatu da GATT, mundu ekonomiaren miraritzat aurkeztu izan dena. Saldutako mezua: GATT=lana eta garapena, akordio eza miseria. Oro har, komunikabide gehientuenek nahiko ondo zabaldu duten mezua. Alabaina, gero gorokoak, oraingoz bederen lanpostu galera ekarriko du zenbait sektoretan. 1992an, ehungintza eremuan, Europako 2.000 enpresa itxi dira eta 130.000 lanpostu galdu (lau urtetan 434.000), eta Multifibra Akordioarekin itxitako enpresen itogina areagotu egingo da. Lehia gogorra dator teknologia zein lan-

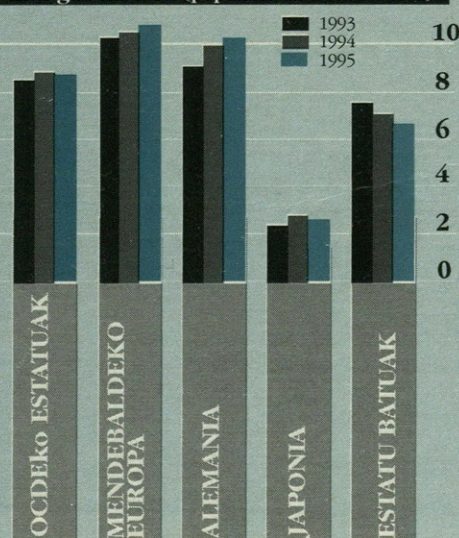
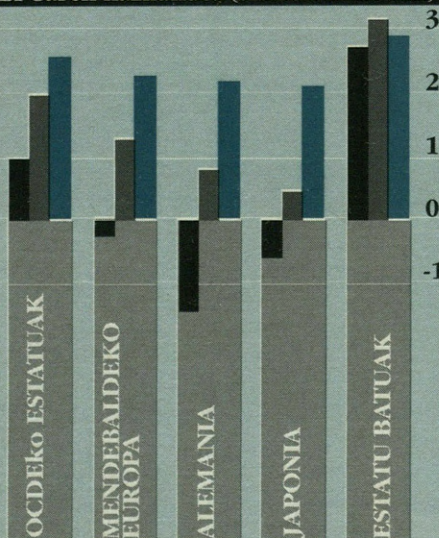
EKONOMIA GORA, LANGABEZIA ERE BAI

(OCDE-REN AZKEN AURRIKUPSEN EKONOMIKOAK)

BPGaren hazkundera (bilakaera urteka %tan)

Lan gabezi tasa (populazio aktiboaren %tan)

1993
1994
1995

POLITIKA SOZIALAREN ERRITMO DESBERDINAK EB-N

 Liberalak
 Erdi-malguak
 Gogorak

Krisi ekonomikoak eraginda, Europako estatu gehienak 80ko hamarkadan horrenbeste saldu izan den liberalismo ekonomiko estutik abiatzen ari dira: behin-behineko kontratuak, ordurako lana, kaleratze librerako ahalmen handiagoa edo erabatekoa... Batera ala bestera, Europako Batasuna baldintza sozial antzerakoak izatetik oso urrutidago.

● **LIBERALAK:** Lan merkatuarekiko malgutatsunaren errege Erresuma Batua da: ez gutxieneko soldatarik ez beste eskubide sozial ugari.

Irlanda, Holanda eta Danimarka ere hemen koka daitezke. Azken hauetan, ordurako lan kontratuaren menpe ari direnak langile guztien herenaren inguru dira.

● **ERDI-MALGUAK:** Frantzia eta Alemania jar litezke esparru honetan. Lan orduen banaketa da orain aztertzen ari diren bitartekoetako bat.

● **GOGORRAK:** Orain-tsu arte lan merkatua estu lotuta izan dutenak. Dena den, azken urte eta hilabeteetako abiadarekin, estatu hauek libralenen eredura moldatzeko legeria aldaketak burutzen ari dira.

kostuetan eta azken puntu honetan lehiaketa muturre-raino eramanez, Poloniako langilearen baldintzekin lehiatu beharko litzateke: 207 (9 libera) pezeta ordurko, Alemaniako 3.360 (146 bat libera) pezetakoaren aurka.

Kapitalismo ereduak

Autore askoren ustez kapitalismo ereduaren arteko borroka bizi dugu. Batetik, *welfare state*-aren defenditzaileak, Suedia, Alemania, Norvegia, Frantzia eta beste

batzuk, oro har babes sozialaren sare sendoa dutenak. Eta, bestetik, Estatu Batuek eta Erresuma Batua buru, oro har Europako Mendebaldeko estatuetan zabaldu den ongizate gizartearen mezuren aurka gero eta gogorrago egiten duen liberalismoa. Funtsean Thatcher eta Reaganek 80ko hamarkadan ozenki eta arrakastaz zabaldu zuten mezua nagusitzen ari da: «Estatu gutxiago eta merkatu gehiago».

Xabier Letona.

Harry Crews

idazle amerikarraren nobela

AUTOA

euskaratzaileak:

Eduardo Matauko - Kristin Addis

hitzaurrea:

Xabier Montoia

1993an SUSa argitaletxeak euskaraz

1994ean Gallimard argitaletxeak lehen aldiz frantsesez

espainolez oraindik ezezaguna

Susa

☎ (943) 37 07 38

HISTORIA ETA GERO

■ GIZAKI ILEZ EGINDAKO ALFONBRAK

JERUSALEMEKO Holokaustoaren Museoak ikerketa zehatza egin du, gizakume ilez egindako bi alfonbra Holokaustoan hildako juduen ileez egindakoak ote ziren jakiteko. Alfonbrak 1992ko abenduan eman zizkion museoari Malbina Perata emakume italiarrak, 1942an soldadu alemanek bere aitari jakien truke emanak zirela azalduz. Ikerketaren ondoren, museoak alfonbrak ez erakustea erabaki du, ezin izan baitute Holokaustoan hildako juduenak ziren frogatu. Zalan-tzarik ez dago, ordea, gizaki hilez egindakoak direla.

■ ZER OTE DA GERRY ADAMS?

ESTATU BATUETAN egin zuen bidaiaetik arrakasta handiarekin itzuli zen Ipar Irlandara Gerry Adams, Sinn Feineko lehendakaria. Oro har, garbi dago zein den Gerry Adams, nahiz eta askotan nahastu ere egiten duten, begira bestela Espainiako «El Mundo» egunkariko albiste zati hau: «(...) Britainiar Gobernua jarrera negoziatzailer berriaz zera baieztu zuen IRAko lehendakariak: 'Jon Major (lehen ministro britainiarra) ahalegin bat (bakearen alde) egitekotan badago, ni ere bai'. Errakuntza nabarmena, edozeinek egin dezakeena dena den. Alabaina, auskalo zer ote zebilen kazetariaren buruan.

■ JIRINOVSKIKERIAK

AALDERDI Liberal Demokratikoko buruzagia, Vladimir Jirinovski Errusiako oposizioaren buruzagia bihurtu zen azken hauteskundeetan. Harrezkero, Europan zehar bidaiatzen ari da eta egundokoak eta bi esanez gainera. Azkenetakoa armarena izan da, iragan astean Bosniara egin zuen bidaian «hamabi bosniar hil» baitzituen «bere arma sekretuarekin». Ez zuen gauza handirik azaldu: «Gizakumearentzat jasangaitza den zarata batek hiltzen ditu pertsonak, ez su-armarik, ez odolik ez apurketa-rik». Andrei Kozirev Errusiako Atzerri ministroaren ustez, «Jirinovskiren arazoa politikoa baino osasun arlokoa da».

E L L E M E L L E

«Egoerak aurrera egin dezan, bihar ni hiltzen saiatu zirenekin berba egin beharkodut».

Gerry Adams, Sinn Feineko lehendakaria.

«Iparraldean botoak Ligarenak dira, Berlusconi iparraldeko alderdia egitea otutzen bazaio, txikitu egingo dugu».

Umberto Bossi, Ipar Ligako lehendakaria.

«Egunen batean, etorkizunean, Alemania Handiak eta Errusia berriak aliantza bat egingo dute. Eta elkarrekin Europa neutralizatuko dugu».

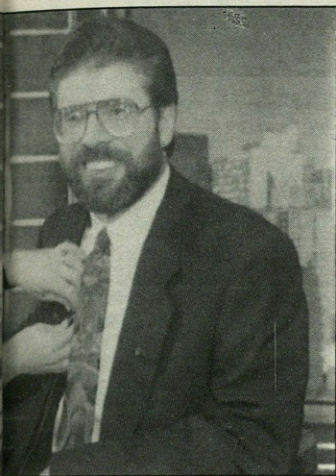
Vladimir Jirinovski, Errusiako oposizioko burua.

O I H A R T Z U N A K

GALEGOZKO PRENTSA DIRULAGUNTZA BARIK

GALIZIAKO Xuntak galegoz argitaratzen den prentsa 1993ko dirulaguntza barik utzi du. Hau dela eta Galiziako alderdi, erakunde eta komunikabide desberdinak, bazterketa hau salatzeko kanpaina bat burutzen ari dira azken asteotan. Ekimenean artean, BNG eta PSGk galdera desberdinak aurkeztu dituzte Galiziako Legebiltzarrean, guztiak galego hutsean argitaratzen diren medioei laguntzak emateko eskatuz. Halaber, «A Nosa Terra» astekariak salaketa bat aurkeztu du Valedor de Povoren (Arartekoa) aurrean. Argazkian, Alfonso Eire «A Nosa Terra»-ko zuzendaria Valedor de Povoren bulegoan salaketa txostena aurkezten.

«Ilsas Beltzeko ilsasarmada, errusiarra, bat eta banaezina dela onartzeko adorea eduki beharko luke Ukrainiak».

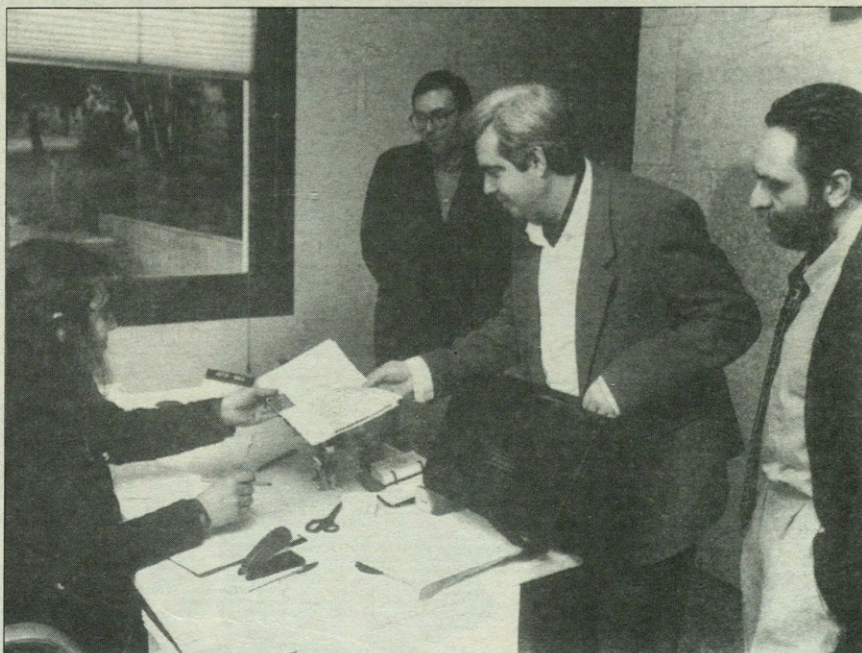
Iuri Meshkov, Krimeako lehendakaria.

«Miraria ez balego, armada israeldarra Gaza eta Jerikotik ateratzeko akordio batera heltzeko, oraindik zenbait aste iragan beharko dira».

Yithzak Rabin, Israeleko lehen ministroa.

«SESBetik ateratako estatu batzuek ezin dute euren burua sostengatu eta lehenago edo geroago, 5 edo 10 urte barru, berriro burbildu beharko dute ostera potentzia handia izango den Errusiara».

Javier Perez de Cuellar, NBEko idazkari nagusi ohia.

SCHENGEN-EKO AKORDIOA 1995-ERA KO IZANGO DA INDARREAN

IRAGAN otsailaren 1ean Schengeneko akordioa indarrean sartzekoa zen. Akordioaren hastapenak 1985ean daude eta bere helburua estatu kideen arteko (Alemania, Belgika, Holanda, Luxemburg, Espainia, Frantzia eta Portugal) pertsonen zirkulazio askea bermatzea da. Hau bosgarren atzerapena da eta, orain arte, atzerapenaren argudio nagusia, polizia desberdinen datuak bildu eta kontrolatuko dituen sistema informatikoa prest ez egon izatea izan da. Alabaina, ofizialki ez bada ere, gero eta gehiago aipatzen dira akordioa indarrera eramateko estatu desberdinak jartzen ari diren oztopoak, Frantzia bereziki.

Hezitu gabeko langileria

Heziketa sistema eta lan merkatuaren arteko desoreka aspaldiko kontua bada ere, Hego Euskal Herrian bizi dugun gazte langabezi tasa altuak (% 50 inguru) zer pentsatzerik eragiten du. Bi arlo hauen arteko akordioak premiazkoak bihurtzen dira gaur egungo krisian eta etorkizunari begira.

LAN eskaintza eta eskaeraren arteko desoreka gai larria bihurtu da. Batez ere lan eskaintza ia egon ez eta dagoen murriz horretan ere zehazteke dagoelako zeintzuk diren lehentasunak. Euskal Herriak bizi duen sare ekonomikoaren

aldaketak, hots, industria-ren suntsipena zerbitzuzko sektorearen alde, ez du egoera larritu baino egiten. Alde batetik, gure heziketa sistema industriara egokিত dagoelako eta bestetik, zerbitzu sektorea ez delako hain indartsua dagoen lan

eskaera bereganatzeko.

Baina industriak bizi duen egoera ez da desoreka honen arrazoi bakarra. Gure heziketa sistema ez da inoiz modernoa, malgua eta berritzailea izan. Lanbide Heziketa dugu eredu, esaterako, honen garapen eza aztertzea besterik ez dago. Enpresa mundutik langileria koalifikatua eskatzen den bitartean, heziketa mota hau erabat desprestigiatua izan da ikasle eta irakasleen aldetik. Baina kontrako egoerak ere eman dira. Hortxe dugu bestela, Elgoibarreko Institutu Teknologikoa non erraminta-

makinen sektorerako prestatzen diren gazteak. Askotan gazte hauek erabiltzen dituzten teknologiak ez dituzte enpresek erabiltzen.

Unibertsitatea eta enpresa mundua

Baina desoreka hau unibertsitate eta lan merkatuaren artean ere kokatzen da. Unibertsitateak ez du enpresa munduak eskatzen dituen baldintzak betetzen. Erakunde honek hizkuntzen menperatzeari edo informatikari ematen dion bigarren mailako garrantzia dugu horren adibide. Bestetik, erakunde honek eskaintzen dituen gradu-ondoko ikastaroak normalean nahiko maila kaskarrekoak izaten dira eta lagundu baino betelanean ari direla dirudi. Zer esanik ez dago egun unibertsitateak erabiltzen dituen ikasketa plan-gintza zaharrei buruz.

Krisi egoeratik ateratzea ez dago bakarrik heziketa sistemaren esku. Planifikazio ekonomiko zehatz baten premia eta honek eskatzen dituen baliabideak prestatu beharko dira. Bitartean, noraezean ibiliko gara, krisiaren zuloak modu txarrez estaltzen ■

Gazteen koalifikazio mailak ez ditu enpresen eskaerak betetzen.

Juan Mari Urbietta, Gipuzkoako Baxura Kofradien Federazioko lehendakaria

«Parisek Brusselan duen indarraren ondorioz, presioa da gure jokaera»

Datorren martxorako Europako Arrantza ministroak bilduko dira berriro ere, bolanten erabileraren mugak zeintzuk izan behar duten arautzeko. Euskal arrantzaleek Brussela dute ikusmiran; Frantziak, bitartean, duen indarra erabiltzen du.

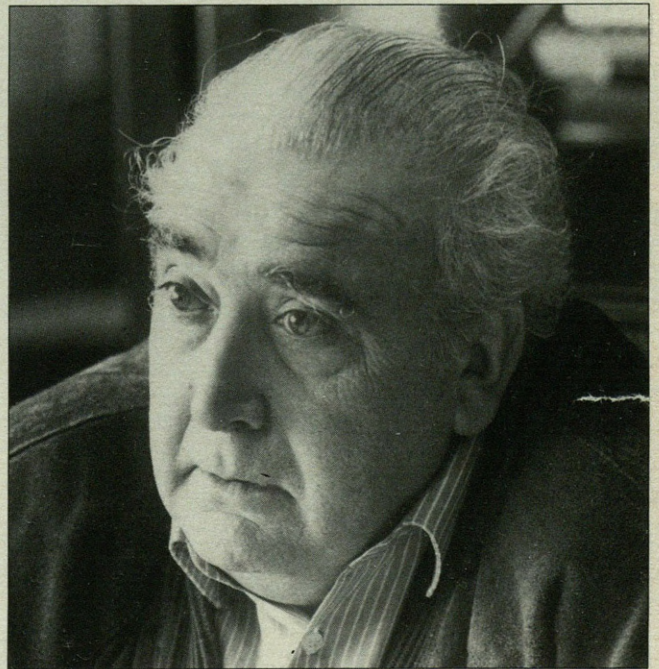
tzeko proposamena aurrera ateratzea nahi dugu, baina hori komisarioak erabaki behar du. Bertan ez da ezer erabakiko proposamenik ez badago.

A. Beraz, datorren martxoan Arrantza ministroak biltzen direnean, ez da ezer berririk egongo?

J.M.U. Oraingoz ez dute onartu gai hori eztabaidatuko dutenentz. Gure asmoa hori da, gutxienez, lantzea. Gure desioa noski, beste bat da, hau da, sare horiek debekatzea, baina Parisek indar handia du Brusselan eta oraingoz guk egin dezakegun gauza bakarra presioa da. Bakoitzak bere aliatuak bilatzen ditu eta honi dagokionez, Greenpeaceekin hitz egin nahi dugu, horiek gu baino presio handiagoa egin dezaketelako.

A. Une honetan bi eredu kontrajartzen dira arrantza munduan, industrial eta obizkoa, Euskal Herriko arrantzale gebienek dutena. Europak orain arteko arrantza onartuko du?

J.M.U. Ez dakigu ezer bi-

Juan Mari Urbietaren ustez, «bolanten auziak luzera joko du».

leran hartuko den erabakiaz baina egia da arrantzale industrialei bost axola zaiela hemendik bost urtera atunik ez egotea. Orduan beste arrain baten bila joango direlako.

A. Donibane Lohizuneko arrantzaleek, bolantak erabiltzen dituztenek, zer diote

bonetaz?

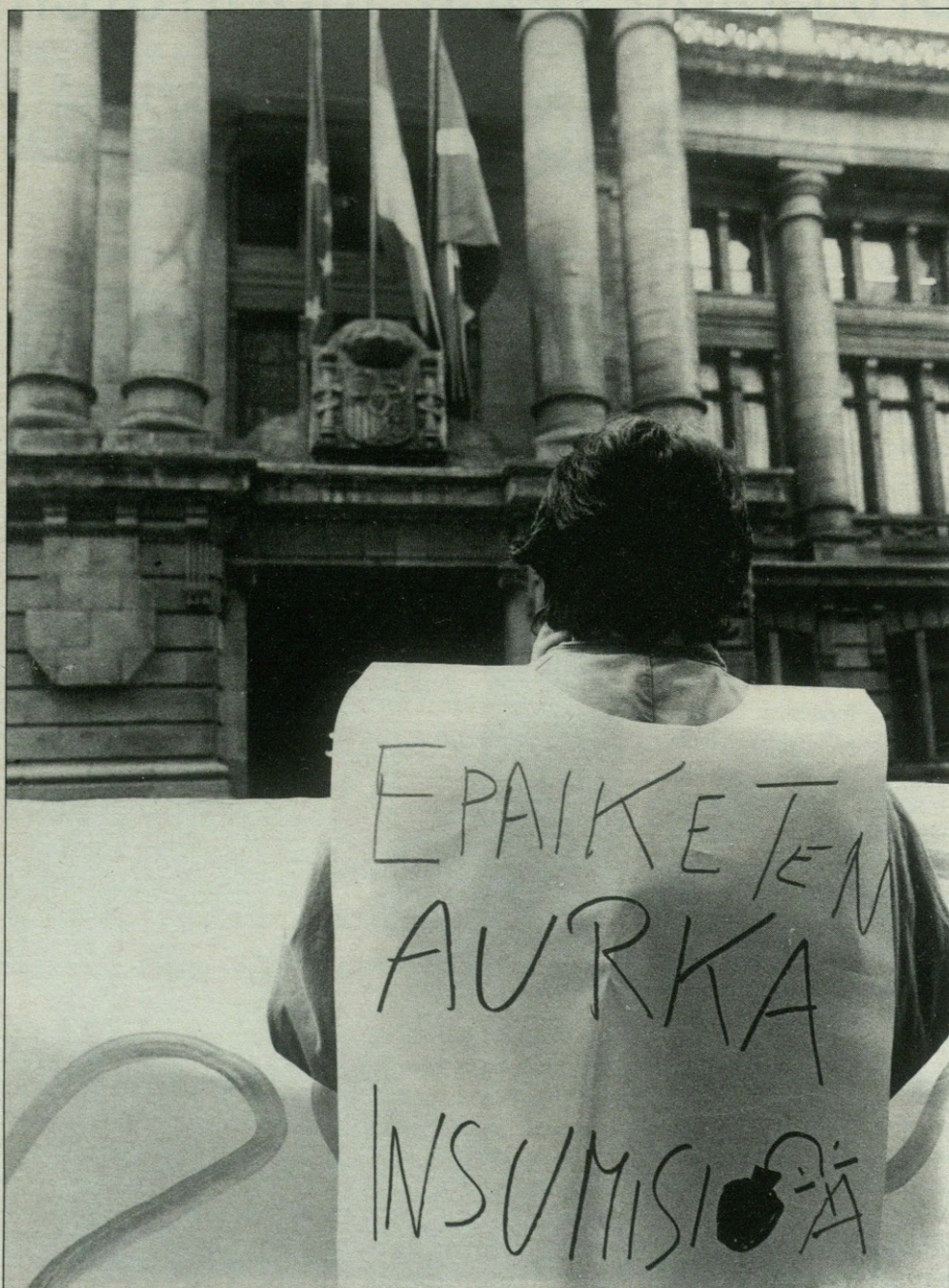
J.M.U. Haiek lasai dabil-tza, ez dute nahi gurekin hitz egin, ez dutelako zer negoziatzerik. Badakite indarra dutela, Frantziak duen botereari esker. Zertaz hitz egingo dute gurekin?

Myriam Gartzia

ARGIA. Brusselatik zaitoz, badago berririk bolanten inguruan?

J.M. URBIETA. Gestioak egiten gabiltza hurrengo martxoan burutuko den ministro bilerarako. Oraingoz bolantak debeka-

INTSUMISOEZ LEPO EPAITEGIAK

Hil honetan, Hego Euskal Herriko epaitegiak ehundaka intsumisoez beteko dira; baita, behar bada, espetxeak ere. Bien-bitartean, Espainiako Gobernuak, Zerbitzu Zibilaren legea prestatzeari ekin diola adierazi du. Urte hasiera ezin beroagoa Gobernu eta intsumisoen aurkako norgehiagokan.

EZIN ukatu talde antimilitaristak iazko udazkenean egindako aurrikuspenak betetzen ari direnik; orduko hartan, intsumisoen epaiketa masiboen atarian geundela salatu zuten, Hego Euskal Herri osoan sekula ez bezala ugarituko zirela gazte hauen aurkako auziak. Honela, Bizkaian orain arte 25 lagun epaitu baldin badituzte, dagoeneko ehundaka prozesu mar-

Hego Euskal Herriko epaitegiak intsumisoez beteko dira hil honetan. (Argazkia: Ander Gillenea).

txan jarriak dira eta hil honetan hasiko dira gehienak epaitegietatik igarotzen.

Gipuzkoan 22 lagun epaituak dira jada, hilaren 15etik aurrera epaitegitik pasatu zain diren 450 lagunen kontrako prozesuei ekingo zaiela. Araban, orain arte izandako auzi bakarrari beste hiru gehituko zaizkio hilaren 21etik aurrera.

Nafarroan, aspaldi honetan astero intsumisioen kontrako pare bat epaiketa bizitzen ari den herrialdean, ez da hainbeste antzemango prozesu ugaritze hau. Iruñeko presondegian, nolahi ere, 105 lagun ziren lerrook idaztean espetxeraturiko intsumisoak. Bizkaian lau dira dagoeneko giltzapetutako gazteak; Araban hilaren 3an espetxeratu zuten lehen intsumisioa. Gipuzkoan, oraingoz, ez da inor giltzapetua izan. Ezin ahaztu, bestalde, Ipar Euskal Herrian soldadutzaren aurka MAIA (Militarismoaren Aurka Intsumisioen Alde) taldearen inguruan izena emandako 107 gazteak.

Ugaritze prozesu honen atarian, baina, intsumisioaren arazoa testuinguru berrian koka dezaketen zenbait mugimendu ere gertatu dira. Honela, abenduan, Espainiako Gobernuako Defentsa, Justizia eta Gizarte Arazoetako ministerioek Zerbitzu Zibilararen legea prestatzen hasteko batzordea osatu zuten. Gobernuak adierazitakoaren arabera, proiektua 1997an bukatzekoa den legegaldian eramango da Espainiako Legebiltzarrera.

Lege berria derrigorrezko soldadutzari uko egiten dietenei sasi-irtenbide berria jartzera datorrela dirudi. Honela, Europako beste zenbait herrialdetan gerta-

OTSAILAK bat. Goizeko hamarrak. Hainbat komunikabidetako kazetariak Bilboko «La Granja» tabernan gaude. Bezperan, Kontzientzi Eragozpen Mugimenduko kideek, amu ezin erakargarriagoa jarria ziguten mutur aurrean: «Ekintza bat burutu behar dugu bihar, baina telefonoz ezin dizut horren berri eman, eskuak hartuak ditugu eta».

Argitu da misterioa. Jose Antonio Bujan eta Javier Bilbao —bi urte eta lau hilabetera zigortutakoak—, Gurutze Gorriaren egoitzaren atean kateatzekoak dira. Kateatzearen helburua espetxera ditzaten da, polizia etor dadila beren bila.

Heldu gara Gurutze Gorria. «*In-tsu-mi-sioa!*, *In-tsu-mi-sioa!*» leloaren oihartzuna baino ez da entzuten. Argazkilariak kateatuengana hurbildu dira, eguneko argazki-notizia ziurtatzearen; irratietakoak urreratu dira ondoren, telebista kamerei aurrea hartuz.

Heldu dira, azkenik, denok esperotako polizia. Ederki kostata gero! Eskularruak jazen, mordoxka bat jaitsi dira azaldu furgonetetik. Argazkilariak kateatutakoen ondoan jarri dira, elkarri bultzaka. Ka-

tzen den legez —Alemanian eta Frantzian kasu—, soldadutzari kontzientzia eragozpena egindako gazteek zerbitzu zibila egin beharko lukete. Zentzu honetan, eragozleok, gizarte mailako beste zenbait eginkizunetara zuzendu nahiko litzuke Gobernuak. Dirudienek, bestalde, gizonezkoentzat aukerazkoa eta emakumezkoentzat derrigorrezkoa izango litzateke zerbitzu zibila.

Egun berria dirudien arren, baina, zerbitzu zibilararen gertakaria ez da atzo goizeko kontua; 1990ean,

Espetxeratze baten kronika

zetariok, urrunxeago, apunte azkarrak hartzeari ekin diogu.

Segizio ederra, benetan, furgonetatik Gurutze Gorria bitartekoa. Lehendabiziko gazteekin topo egindakoan, bortizki bultzadaka hasi dira polizia. Iritsi dira kateatuengana; «*in-tsu-mi-sioa*» oihua sekula baino ozenago entzuten da. Katea hautsi eta gero, Javi hartu eta lurrera bota dute. Joseren katetik tiraka altxatu dute gaztea. Josek, baina, ez du zutitu nahi eta arrastaka daramate furgonetara. Joseren neska-laguna hurbiltzean, lurrera bultzatu du polizia batek.

Furgonetan inguruan, kazetarien mikrofono eta grabagailuez inguratua, Borja Zabala intsumisioen abokatua galderei erantzuten ari da. Zurrumbilaren erdian, polizi buruak agindua eman die gainontzeko agenteei: «Prentsak aldegin artean ez ezazue kargarik egin».

Argazkian, poliziek arrastaka daramate Jose Antonio Bujan intsumisioa. Gurutze Gorriak Bilbon duen egoitzan kateatu ondoren atxilotua, Basauriko espetxean dago egun. (Argazkia: Xouse Simal).

Espainiako Gobernuak horrelako zerbitzu bat eratu beharraren komenigarritasunaz mintzatu zen.

Iñaki Subiza, Iruñeko abokatua, ezkor azaldu zaigu Zerbitzu Zibilararen legeaz itaundu dugunean: «*Konstituzioaren artikulua batek zerbitzu orokorrak gara daitezkeela dio, eta lege hau borretan oinarritu nabiko dute. Baina badirudi ordezko zerbitzu sozialaren bainbat ezaugarri izango*

Sozialistek udalak inplikatu nahi

URTARRILAREN 29an, Javier Rojo Gasteizko alkateordea, kontzientzi eragozleen arazoari irtenbidea ematekotas udalek hartu beharreko protagonismoaz mintzo zen. Bere aburuz, kontzientzi eragozpenaren arazoa ez da ordezkot zerbitzu soziala ez egin nahi izatea, horretarako postu nahikorik ez izateak sortutako egoera katrapilatua baizik. Honela, lan ezberdinak egingo lituzketen «hiri laguntzaileen» figura sortzea proposatu zuen sozialistak, kontzientzi eragozleak udal zerbitzuetan lanean jarri gero, «intsumisioak ez bailuke

zentzurik izango» bere ustez.

Proposamen honen bitartez, gainezka egiten ari zaien masifikazio arazoari aurre egin nahiko liokete sozialistek. Espainian 80.000 bat eragozle daude egun, eta Administrazioak 11.000 postu baino ez ditu eskaini. Hego Euskal Herrian, 1985etik 1993ra, 25.691 kontzientzi eragozle izan dira. Inon arazoak gainezka egin baldin badie, beraz, Hego Euskal Herrian izan da.

Sozialistak nagusi diren Espainiako zona askotan udalen bitartez bideratu da ordezkot zerbitzua; Hego Euskal Herrian, bai-

na, oztopo gehiago izaten ari dira estrategia horretan. Talde antimilitaristen iturrien arabera, nola Gipuzkoa hala Bizkaiko aldundien bitartez, udalak arazoan gehiago inplikatu nahi izan dituzte sozialistek. Beti ere, baina, alderdi abertzaleen ezezkorekin topo egin ei dute —EAJ barne, iturri horien arabera—. Horrela ulertu beharko genuke, esaterako, Jose Angel Cuerdak Javier Rojoren proposamenari emandako ezezkoa. Nafarroan, nahiz eta itxuraz horretarako aukera izan, oraingoz ere porrot egin du estrategia honek.

gazteak dira neurri handi batean. «Ongizate estatuarren krisiarekin batera ulertu behar dugu hau dena, —adierazi digu Iñaki subizak—, orain arte ordaindutako langile espezialduke egiten zutena, izan ere, espezializazio eta soldatarik gabeko gazteen lanaz ordezkatu nahi baita».

Rafa Ajangis abokatua ere tankeratsu aritu zaigu: «Zerbitzu zibilak ez du esan nabiko militar aurrekontuak gutxituko direnik, zerbitzu sozialetan dirua aurreztuko dela baizik. Gainera, militarra ez izan arren, estatuari derrigorrezko zerbitzua eskaini beharraren filosofian oinarritua dago hau ere».

Espetxe araudia aldatzear?

Zerbitzu zibilarena ez da, baina, intsumisioaren inguruan mugitzen ari den gauza bakarra. Nahiz eta Espetxe Araudiaren aldaketa medio espetxera zigortutako gazteak hirugarren gradura berehalakoan pasatu daitezkeen, Iruñean giltzapean 32 dira erregimen irekiari uko egin dioten intsumisioak. Bizkaian espetxeraturiko gazteek ere muzin egin diote hirugarren graduari. Zentzu honetan, hil honetan epaiketak sekula ez bezala ugarituko direnez, laster batean askoz gehiago izan daitezke espetxeraturiko intsumisioak.

Testuinguru honetan, kartzeleratze guzti horiek saihestearren, ordezkot zerbitzu sozialaren errotiko aldaketa eta Espetxe Araudiaren birraldaketa bultzatu nahi ei dira. Honela, espetxe araudiari dagokionez, intsumisioa kartzelaz zigor-

Udaletxeen bitartez ordezkot zerbitzu soziala burutu ahal izateko hainbat postu sor nahi ditu PSE-EEK. (Argazkia: Xouse Simal).

dituela, oraingoaren oso antzeko zerbait egingo dutela, alegia».

Inork gutxi daki zehatz-mehatz kontua zenbateraino aurreratua dagoen; zenbaiten ustez, Espainiako Gobernuak iritzi publikoa aztertzen ari da. Beste batzuen

aburuz, proiektua Gobernuak agindu baino lehenagot gauza daiteke. Zerbitzu zibilean, beti ere, lan sozialak egin beharko lituzkete gazteek. Alemanian, esaterako, osasun sistemako erizain eta laguntzaileak zerbitzu zibila egiten ari diren

tu beharrean beste bide batzuk aztertzen ari dira. Horietako bat zigor administratiboa litzateke —intsumitsoak ezin funtzionari izatea esaterako—. Espetxera ez sartzeko moduko zigorrak jartzea da planteamentu honen oinarria, beti ere bestelako zigorrak bultzatuz.

Ordezko zerbitzu sozialaren alorrean, egun kontzientzi eragozle kopurua administrazioak horretarako eskaini ditzakeen postu kopurua baino askoz handiagoa denez, administrazioak apustu latza du. Zentzu honetan, udalen bitartez milaka postu sortzea planteamentu publikoa egina dute sozialistek.

Prozesu luze baten ondorioak ikusten ari garela esaterakoan bat datoz Inaki Subiza eta Rafa Ajangis. Rafa mintzatu zaigu: «Bai Zerbitzu Zibilaren legea,

Epaiketen ugaritzearekin batera, mobilizapenez beteriko hilak izango dira hurrengoak. (Argazkia: Ander Gillenea).

Espetxe Araudiarena, baita ordezkotzerbitzu sozialaren aldaketa ere, Espainiako Gobernuak halabeharrez heldu behar izan dituen

gaiak ditugu. Erregimen irekiaren estrategia hautsi izanak beren asmoak hankaz gora jarri ditu. Honak ez du esan nahi 2. gra-

duan direnen egoera txantxetako denik».

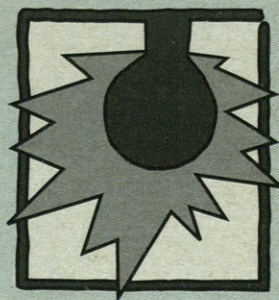
Alberto Irazu

ARGIA

EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun eginez gero, **Antxeta** argialetxearen **komiki bilduma** dohainik

HARPIDETZA TXARTELA Tel: (943) 37 15 45 Faxa: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____
 2. DEITURA _____ HELBIDEA _____
 TFNOA _____ HERRIA _____
 KODE POSTALA _____ HERRIALDEA _____
 BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____
 SUKURTS. HELBIDEA _____ SUKURTS. ZKA. _____
 KONTUAREN ZENBAKIA _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
10.900 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 10.900 pzta
Beste Atzerriak
114.250 pzta
Airez 22.500 pzta

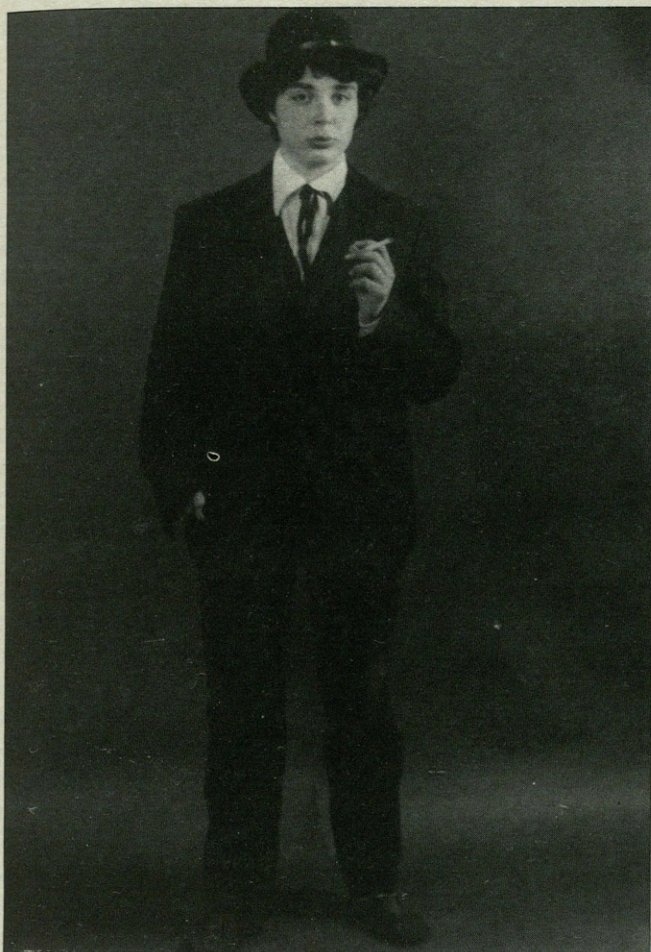
OSPEA MOZORROPEAN

Anne Igartiburu, Andoni Egaña eta Anje Duhalde mozorrotu ditugu. Hirukote harrigarria, emaitza ikusita.

Hurrengo otsailaren 10etik aurrera kaleak maskaraz beteko dira: fin apaindutako damak eta trapu zaharrez jantzitako arbasoak, dinosauruz lepo izango dira tabernak, eta zergatik ez, norberaren mamuei barre egiteko aukera izango dugu. Irudimenaren zantzutik, mozorro bitxiak aurki daitezke. Hona hemen zenbait aurpegi ezagunek erabili dituztenak.

AURTEN ez da mozorrotuko, «ospitaleetan ez baitago aukerarik». Asteburu honetan izango bide du haurra Aizpea Goena-

gak, «Bi eta bat» telesaioko aktoreak. Orain arte, bestela, inauteriei fideltasuna gorde die. Hala ere, ez ditu gustuko «Sissi enperatriz» bezalako mozorroak, hau da, paseatzeko mozorroak. Erosoak eta etxeko adabakiez egindako jantziak gustatu izan zaizkio beti. Bat-batekotasuna eta jaia barrutik bizitzeko prest ateratzen naiz». Donostiarra izanagatik ere, ez du galtzen Tolosara joateko aukera eta barrezka gogoratzen du zuhaitz jantzita eta bakarrik aterata zen eguna. «Guztiz esaltita nengoen eta horrek zenbait abantaila eman zizkidan. Kale erdian gelditu eta jendearen komentarioak entzuten nituen. Oso ondo pasatu nuen».

«Haurdun egonik, mozorrorik egokiena oliba betearena da», esan digu Lau-

ra Mintegi idazleak Aizpearen egoera ulertuz. Laurak ere zortzi hilabeteko haurdunaldia du aitzakia ederra ideia hau bururatzeko. «Batzuetan borrela sentitzen bainaiz. Koktel kopa edota bermutean sar nazaten baino ez zait falta», azaldu digu. Hala ere, eta berak aitortu digunez, aurren ez da mozorrotuko, «horretarako umore berezia behar baita». Eta horregatik erabaki du idazleak inaute-

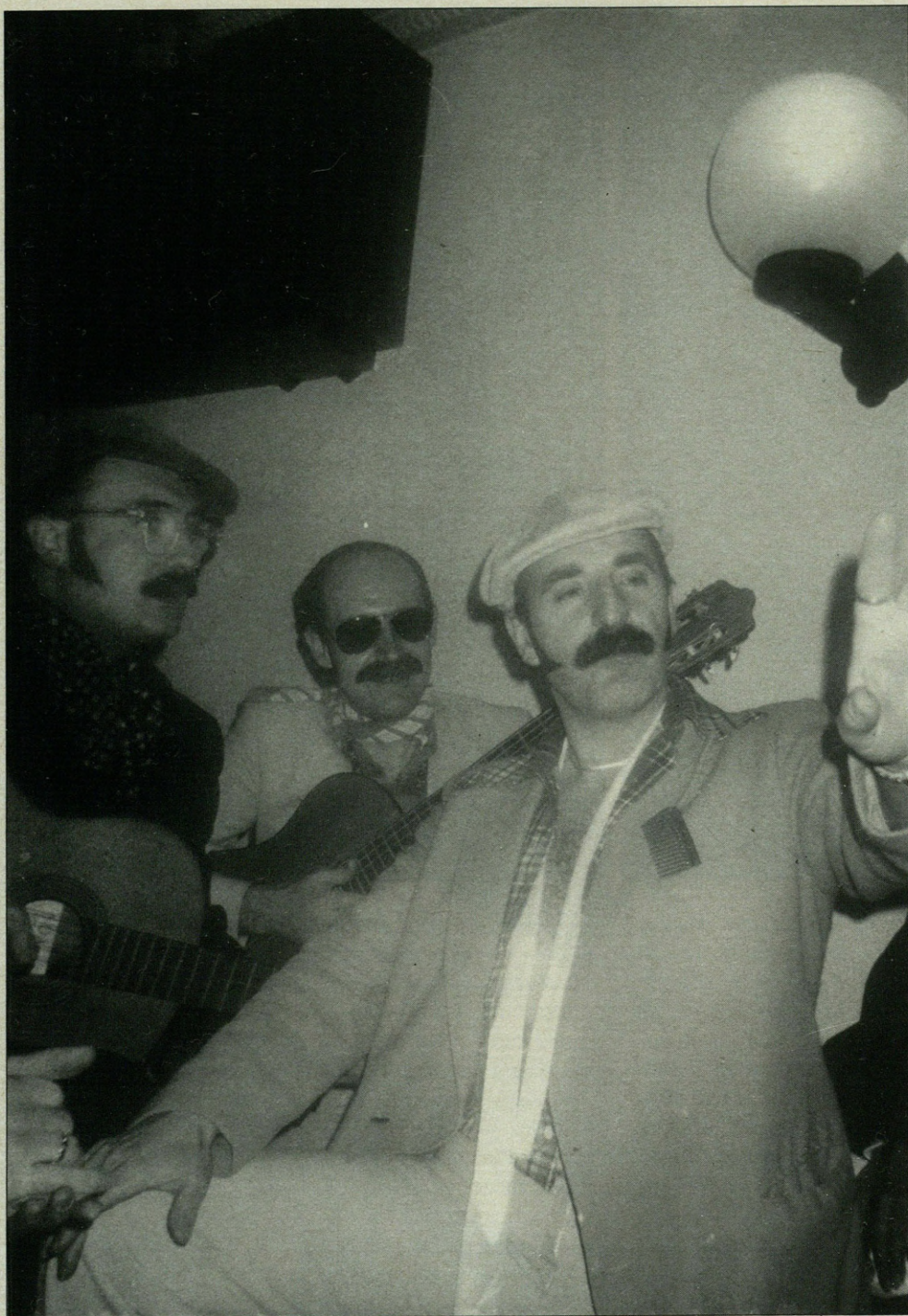
«Haurdun bazeude mozorro egokiena oliba betearena da, ni hala sentitzen naiz» ●

LAURA MINGE

riak bigarren maila batetik ikustea. «Voyeur ona naiz. Jendearen jarrerak eta bizi-penak ikustea gustatzen zait». Aurreko urteetan, aldiz, jaia barrutik bizi izan du, Fidel Castroz jantzita adibidez.

Atzera telebistara itzulita, beste mozorro-zalerik ere kausitu dugu. Bestela esanda, nork susmatuko luke Joseba Agirretxea eskal super-heroiaz jantzita? Gerrikoa eta txapela ahanzi gabe, hegan egiteko kapa jantzita eta laukidun etxeko oinetakoekin abiatu ziren bera eta lagunak Ondarroako kaleetan. Adam and the Ants talde britainiarra modan zegoenean, 1985. inguruan, sasi-itsaslapur, sasi-rockzale itxura hartuko zuenik nork pentsatuko luke? «Txuri-beltz» eztabaida saioaren aurkezlearen beste

Begoña del Teso zinema kritikaria (ezkerretara) sardinaren hileta batean uneak eskatzen duen moduan jantzita. Eskuineko argazkian Karmelo Landa HBko europarlamentaria. Honek esan digunez, «familia osoaren ohitura da mozorrotzearena».

Patxi Gonzalez «Hau da H.A.U.» teleaioko aktorea
 Fran Lasuenekin
 —Oskorriko biolinjolea—
 (ezkerrean profilez) Los Manolos musika taldea bailiran. Patxik, Karlos Argiñanoren jatetxea antolatu zuen kutzazain automatiko bateko aretoan duela gutxi.

urte batzuetako mozorroak ere iradoki dizkigu: moja eskoletako uniformedun neskak, aingeru jantzita... «Teatrero» butsa naiz, zinema zalea ere. Txikitandik izan dut mozorrotzeko ohitura, eta ia beti gustuko nituen pelikulak erabili izan ditut». Hala ere, maskarak erabiltzea ez du atsegin, aurpegia ez baitu inoiz es-

taltzen, «ez bada pinturaz». Cow-boy eta erromatarrez jantzi izan da inoiz jaia eta saltsa baliatzeko, baina bere ametsak bat Batman filmeko Joker gaizkilea antzeratzea da.

Telebistaren bitartez pirataz jantzita ikusi badugu ere, Iñaki Perurena harrija-sotzaileak ez du inoiz inauterietan mozorrotzeko au-

kerarik izan. «Garai baue-tan batez ere entrenamen-du asko ditut, nire kirole-rako garaia baita», aitortu digu leitzararak. Hala ere, seme-alabak bere orde-z mozorrotzen direla esan genezake, «egunean hiru aldiz aldatzen baitute mo-zorroa: goizez, arratsalde-z eta gauez».

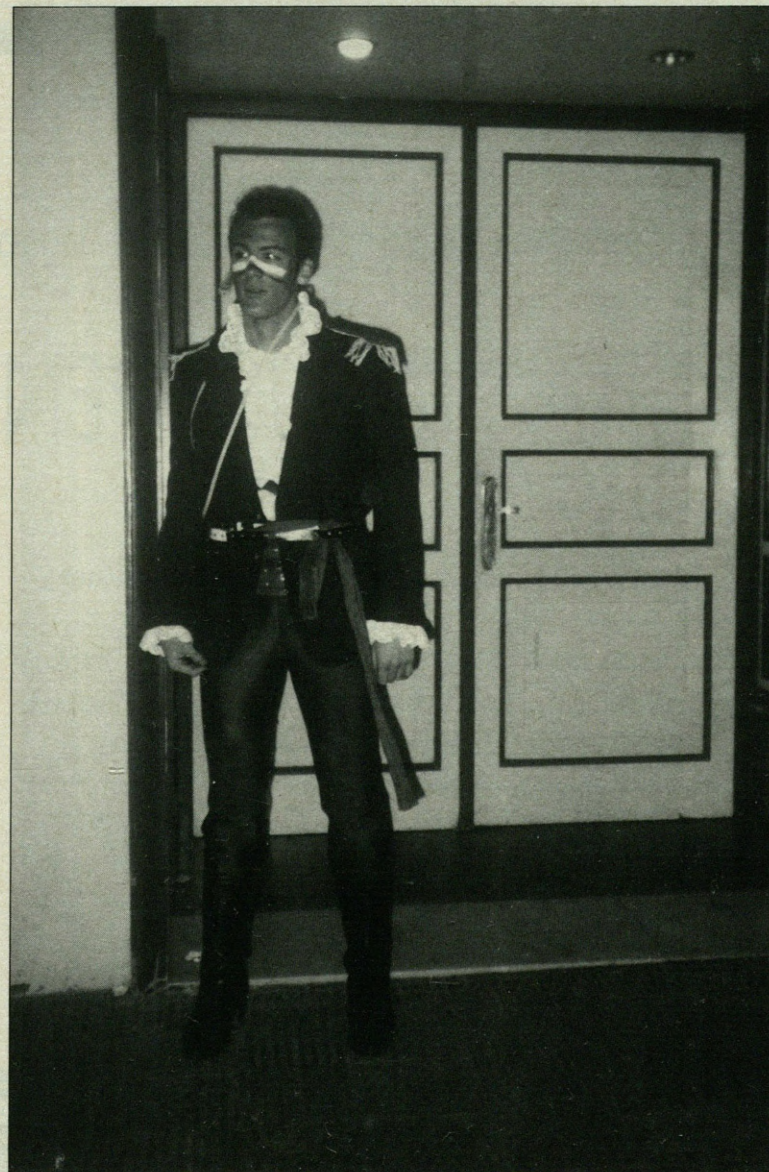
Morticia Adamsen tangoa

Linemazaleen artean, zinez zalea dugu Begona del Teso kritikaria. Azken urteotan mozorrotzeko ohitura galdu badu ere, atseginez gogoratu izan ditu inauterietako estreinako garaiak. «Aro berriarekin kunplitu behar zen, inauteria herrikoiak egiteko ilusioa baike-nuen. Gerora, Donostiako inauteriak nabiko artifizialak bihurtu dira». Horregatik eta ahal duen neurrian, ka-leetako zarata eta iskanbila baztertu eta aldegiten du. Begoren ustez, «New Orleans, Venecia, Brasil, Tolo-sa, Lantz edo Iturengo inauteriak dira beneta-koak, gainerakoek ez dute magiarik, azaleko festak dira». Dena den, zinema-gintzaren edertasunak era-ginda, Begori Scarlett O'Hara izatea gustatuko li-tzaioke, eta egungo zine-maz hitz egiten badugu, Or-lando mutilaren Erdi Aroko jantzia erakustea edo Parte Zaharreko tabernetan Morticia Adamsen tangoa dan-tzatzea. «Egia esan, mo-zorrotu naizen bakoitzean zinema munduko perso-naiarik maitatuena ant-tzezte gustatu izan zait. Euren burua iisusitzeko jendearen joera ez dut ulertzen. Gainera, horrela dabilzanek irudimen es-

kasa erakutsi obi dute».

Baina mozorroei esker ospea lortu duenik ere badugu erreportaia honetako pertsonaien artean. Patxi Gonzalez, «Hau da H.A.U.» teleaioko aktorea eta Ondarroako Txatanuga Futz Band taldeko kantaria dugu, hain zuzen ere amets erromantiko honen erredua. Jon Intxausti ekoizleak ikusi zuenean, ez zion ezetz esateko betarik eman. Karlos Argiñanoren jateetxea kuxazain automatiko baten aretoan antolatzeke gai da —frogatua dago, gainera—, edota Fran Lasuenekin batera —Oskorri taldeko biolinjolea— Los Manolos talde espainiarraren kantuak ikasi eta gitarra eta guzti Zorrotzak kaleak eurenganatzeara. Patxik, duen erraztasunagatik, horrelako antzezlan txikiak ditu gustuko. Baina Joseba Agirretxeak bezala, ez du aurpegia ezkututzen, «*aurpegia erakusteko ausardia izan behar baita*». Gehienek bezala, oraindik ez du bere lagunekin aurtengo mozorroaz hitz egin, «*beti bezala, azkenengo unean jarriko gara ados*».

Bizkaiko kostaldean aurkitzen dugu noizbehinka hurrengo pertsonaia. Amaren etxeko ganbaran gordetzen dituzten arropa kaxa handitik ateratzen ditu mozorroak. «*Gainera, denontzako beste dago*». Eta ez da gutxi, zazpi neba-arreba baitira Landatarrak. Karmelo Landa HBko eurodiputatuak etxean jaso du mo-

Joseba Agirretxeak Adam and the Ants musika taldearen estetika alokatu zuen 1985eko inauterietarako. Bistakoa denez, emaitza ezin hobea.

zorrotzeko ohitura, eta salbuespen dira mozorrotu gabeko inauteriak. «*Ganbarako kaxetatik ateratzen ditugu arropak, txisterak, kapelak, makilak...*». Ez dute alferrikakoa, beraz, «Dalton neba-arrebak» ezizena. Ironia eta kritika soziala du oso gustuko Karmelok eta horrela ulertzen

ditu gainera inauteri hauek. Graziaz kontatzen digu Erramun Landa bere anaia eta pintorearekin itsuarena egiten atera zirenekoa. «*Erramunek marrazkiak egin zituen arbela batean eta itsuaren laguntzailearen papera bete. Beste neska lagun batek soinuaz lagundu zigun eta guk asmatutako kopletan ibili ginen herriko kaleetan, aulki tolesgarri eta guzti. Izugarri pasatu genuen*». Aurtengo mozorroa ez du programaturik, «*ez baitzait gustatzen mozorroa planifikatzea*. Hala suertatzen bada eta giroa sortzen badugu, zer-

bait aterako dugu kaxetatik». Baina beti bezala, elementu satirikoak eta ironiaz beteriko mozorroak asmatuko dituzte, Landatarrek irudimena arropa beste baitute.

Garizuma aurreko azken jai hauek ondo igarotzea ez da zaila. Irudimena eta go-goa izatea nahikoa da mozorro egokia aurkitzeko. Egunerokotasuna ahantzi eta arrunkeria baztertzea dira ezinbesteko baldintzak. Aukera eta ahalmena dutenek ez dute besteen zain egon behar.

Myriam Gartzia

■ «**Inauterien hasieran jaiak herrikoiak egiteko ilusioa genuen; gaur egungo Donostiako inauteriak nahiko artifizialak dira**» ●

BEGOÑA DEL TESO

Urtarrilean eman zion Gobernuak baiezkua hiri alokairuen lege-proiektuari:

MAIZTER ETA NAGUSIAREN KOPLAK

Espainiako Gobernuak onartu berri duen hiri alokairuen lege-proiektua medio, aldaketa nabarmena biziko du aspalditik konpondu ezean egondakoa arazoak: errenta zaharrak. Legearen arabera, izan ere, hamar urteren buruan errenta zaharren % 25 eguneratuak izango dira. Honekin batera, hemendik aurrera maizter eta nagusiaren arteko kontratuen ezaugarriak zehazten ditu lege proiektuak.

URTARRILAREN

28an eman zion baiezkua Espainiako Gobernuak Ministro Kontseiluak hiri alokairuen lege-proiektuari.

Lege-proiektuak arau berriak zehazten ditu alokatutako etxeetan aspaldiko errenta zaharrak ordaintzen ari direnen kasuentzat. Honekin

bater, hemendik aurrera maizter eta etxe-jabeen artean izan beharreko harreman motaren berri ematen da. Azken puntu honen

arabera, orain sinatzen diren alokairuek lau urteko iraupena izango dute, eta urtetik urtera inflazioaren arabera igoko da errenta. Gorteetatik pasatu beharrekoa, legea ez da, nolana ere, uda baino lehen indarrean izango.

Honela, hemendik aurrerako alokairuen ezaugarri eta betebeharrak zehaztea arras garrantzitsua den arren, ez da garrantzi gutxiagokoa errenta zaharrei

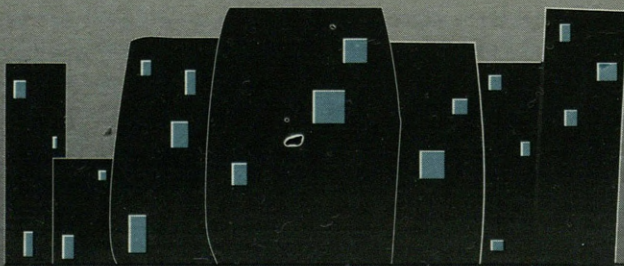
HIRI ALOKAIRUEN LEGE PROIEKTUA

KONTRATU BERRIAK

- ☞ Alokairu kontratu berriak lau urteko iraupena izango dute gutxienez; jabea eta maizterra adoz egonez gero, beste lau urteko luzapena egin daiteke. Alokairua, urtero, Kontsumorako Prezioen Indizearen arabera eguneratuko da.
- ☞ Jabeak etxea saldu nahi badu, maizterrek erosteko lehentasuna izango du.
- ☞ Maizterra hilez gero, harekin etxean bizi diren senideek kontratua bukatzeko eskubidea dute.

ERRENTA ZAHARREKO KONTRATUAK

- ☞ Hirilabeteko soldata gutxieneko soldata baino 3,5 handiagoa dutenek -210.000- errenta zaharra eguneratu beharko dute. Eguneratze hau azken hamar urteotako inflazioa kontutan harturik egingo da.
- ☞ Hortik beherako soldata dutenek errenta zaharrekin jarraituko dute, baina Kontsumorako Prezioen Indizearen arabera urtero eguneratua.
- ☞ Maizterra hilez gero, haren senar-emaztea bizitza osorako gera daiteke etxean; seme-alaben kasuan, berriz, baldintza gogorragoak ezartzen dira horretarako. Etxean geratzeko eskubidea bigarren maizterra hilda amaitzen da.
- ☞ Denda eta antzekoen kasuan, kontratua zein urtetan egin denikusi behar da; horen arabera kategoria ezberdinak zehazten dira, eta kontratua horien arabera luzatzeko eskubidea du maizterrek. Nolanahi ere, lehen kontratua egin zenetik gaur egun arteko eguneratzea egin behar da.

dagokion atala.

Lege berriaren arabera, 1985eko «Boyer dekretua» baino lehenago eginiko alokairu kontratuak ez dira aldatuak izango. Espainian alokairuan dauden 1,7 milioi etxeetatik % 80 1985a baino lehenagoko errentapekoak dira. 1,4 milioi etxe dira, beraz, 1964eko hiri alokairu legeak arauturik oso aspal-diko errenta baxuak or-daintzen ari direnak.

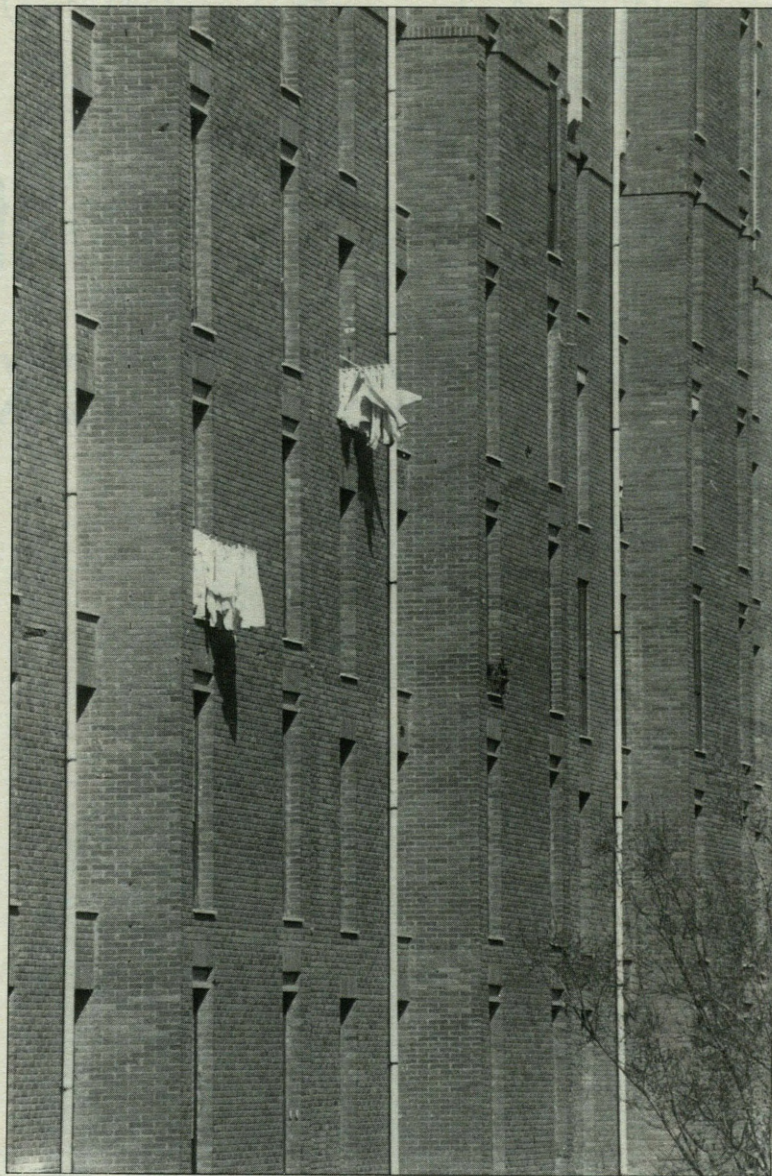
Errenta oso baxuez ari ga-renean, eskandalugarritza t jotzen diren hainbat kasuez ari gara: Bilbo erdialdean 300 metro karratuko etxe batengatik hilero 300 pezeta (13 bat libera) ordaintzea, esaterako. Errenta zahar hauen kasuan, gainera, orain arteko legearen ara-bera, belaunaldiz belaunaldi luza zitekeen etxearen maiz-tergoa.

Jabeak konforme oro har

Aldituen ustez, orain arteko legeriaren ezaugarri berezi hauek eragin ezkorra izan dute alokairupeko etxe merkatuan. Araba, Gipuz-koa eta Bizkaian 640.600 etxebizitza daude, horietatik 65.300 baino ez errentape-koak. Nafarroan dauden 202.041 etxebizitzetatik, bestalde, 15.008 besterik ez dira alokairupeko etxebizi-tzak.

Datuok adierazten duten legez, etxeak jabegoan di-tutzen hainbat pertsona atzera bota izan dira orain arte beren etxea alokatzeko orduan. Datu esanguratsu bat: Espainian alokatutako etxebizitzaren kopurua % 15 besterik ez denean, Europan % 35-50 bitartean dago ba-tez besteko hori.

Neurria, ondorioz, ondo hartua izan da orokorrean.

Bizkaiko Hiri Jabetza Ofizia-leko Jose Miguel Alonso Sanz abokatuaren adieraz-penen arabera, «legea onar-gargarria da oro har, baina

■ «Legeak gutxieneko alokairuak zehaztu beharko lituzke, 15.000 pezeta etxeentzat eta 20.000 komertzio aretoentzat» ●
MIGUEL ALONSO SANZ

ez ditu jabeen usteak gogo-bete. Gure ustez legeak gu-txieneko alokairuak zebaz-tu beharko lituzke: 15.000 pezeta etxebizitzentzat eta 20.000 pezeta bestelako are-toentzat».

Lege proiektuak, baina, ez ditu denak gustura utzi. Errenta zaharrei dagokie-nez, izan ere, maizterrak hi-lero gutxieneko soldata bai-no 3,5 gehiago irabazi beharko du (211.995 pezeta) bere errenta zaharra egu-neratzeko. 1,4 milioi etxebi-zitzetatik, beraz, 200.000 baino ez dira izango urte guzti hauen inflazioaren ara-bera eguneratuko direnak.

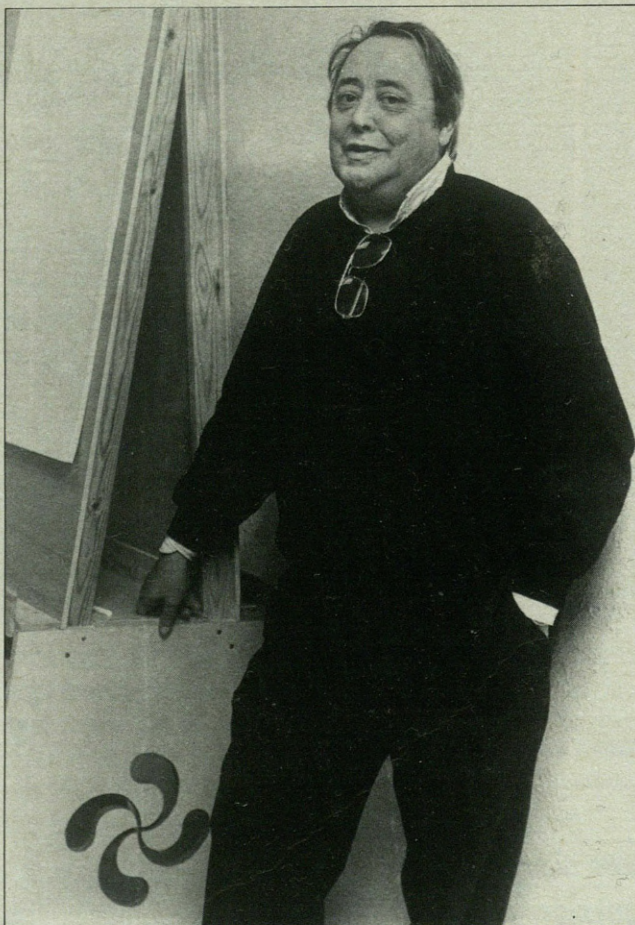
Jabeek, oro har, beren lehengo egoera asko hobe-tzen den arren, legea bigui-negitza jo dute. Kontsumi-tzaileek ere, noski, badute zeresana. Euskadiko Kon-tsumitzaile Elkarteak adie-razitakoaren arabera, «hu-tsik handiena kontratu be-rrien iraupenari buruzkoa da. Maizterrak gutxieneko segurtasuna izan dezan, bost urteko kontratuak behar ditu gutxienez. Ko-mertziorako aretoei dago-kienez, kontratuak oraindik luzeagoak izan behar dute».

Alberto Irazu

Hego Euskal Herrian dauden 842.641 etxebizitzetatik 80.308 baino ez dira alokatuta daudenak. Espainian ere, alokatutako etxebizitzaren kopurua % 15 baino ez da, oso urrun Europako % 35-50eko batez bestekotik. Hiri alokairu legea medio, errentapeko merkatua dinamizatu nahi da, Europan 'alokairuaren kultura' deitzen zaiona bultzatuz.

«ETBn audientziak agintzen du, baina ez zen horretarako sortu»

Zumaiar hau Donostiara gaztetan etorrira lotu zitzaion kulturgintzari: antzerkia, diskogintza, liburugintza, telebista... Euskal kulturaren esparru gehienak jorratu ditu denbora honetan. Autodidakta bere lan anitzetan, euskal kultura zegoen egoeratik ateratzen laguntzeko jardun du urte luzetan. Gaur egun ETBko ekoizle, oso kritikoa da telebista ereduarekin, baina iritzia gehienak beretzat gordetzea nahiago du.

«Guretzat antzerkia aitzakia zen euskaraz gauzak egiten hasteko».

ARGIA. Nola sortu zen Jarrai antzerki taldea urte latz baitetan?

IÑAKI BEOBIDE. 1958 aldera izan zen. Herrietatik Donostiara bilduriko hainbat gaztek genuen eus-

karaz zerbait egiteko kezka, eta bide errazena antzerki-gintza izan zen. Donostiarrak ez ziren batere mugitzen. Antzerkia errezitatzen hasi ginen, taula gainean baino lehen. Zentsurarekin

topo egin genuen, zerbait adierazi nahi izaten genuen. Baina itzulpenetan oinarritzen ginen batipat: Ionesco, T. Williams, Ibsen, O'Neill, Durrenmat... Ausardia handia zen, ez baitzegoen horiek prestatzerik. P. Lartza-bal, Aresti, Monzon, Ugalde... eta beste euskaldun batzuenak ere eman genituen.

A. Nola erantzuten zuen jendeak?

I.B. Jendea antzerkira etortzen zen, zein talde zen edo zein lan zen jakin gabe. Aretotan bete egiten ziren. Gaur egun behintzat horri begiratzen zaio. Taldean Juan Antonio Arozena, Ramon Saizarbitoria, Arantxa Gurmendi, Xabier Lete eta beste hainbat ginen.

A. Profesionaltasunera iritsi zineten?

I.B. Ezta pentsatu ere. Guretzat antzerkia aitzakia zen euskaraz gauzak egiten hasteko. Hasieran ez zen arte moduan hartua. Gainera, ez zegoen inor antzerki ikasketak egin zituenik. Gaur egun lehenik ikasketak egiten dira eta gero taula gainera igo. Kanpoko esperimentuak bildu egin genituen. Bartzelonatik ere aktore famatuak ekarri eta ikastaroa antolatu genuen

Zaldibarren. Federazio baten antzekoa osatu genuen Hego Euskal Herriko 34 taldek eta Ipar Euskal Herriko 12k.

A. *Gaur egun antzerki giroa zeharo aldatu da. Gainera, krisian murgildurik dago. Zein iritzi duzu egoera honetaz?*

I.B. Herri txiki honetan zenbat jende bizi daiteke profesionalki antzerkitik? Beharrezkoa zen eskola bat sortzea, Antzeriti, baina jende gehiegi egin da aktore. Telebistak batzuk bereganatu ditu, baina hoge baino gehiago ez. Bikoizketa, zinema... bide gutxi dituzte. Bestalde, muntaia handiagoak egiten ari dira eta ez dute edozein tokitara joan nahi, ez pilotalekuak, ez plazak... Gainera, gero eta leku prestatu gutxiago dago. Eta ez da kontuan hartzen zein den ikusleek nahi duten antzerki-mota.

A. *Erakunde publikoek badute ardurarik antzerki-sare baten antolatketan?*

I.B. Frakaso sonatuak izan dira, «Pinpin» adibidez, eta ikusteko dago «Kakatua berdea»-ren emaitza. Nire ustez Diputazioak ehun milioi pezeta ematea gehiegikeria da. Obra handiak antolatzen badira, zail da Victoria Eugeniatiak ateratzea.

Beste jendea kafe-teatro egiten hasi da, lan errazekin eta kalean egin daitezkeenak. Ikuslearengana hurbildu behar da. Herrietako talde eta talde munstroen artean diferentzia handiak sortzen ari dira. Goi mailako talde bat izan behar da, espezializatu eta beste herrietako taldetxoek formazioarekin konprometitu beharko lukete.

A. *Zer gertatzen da Ipar Euskal Herrian?*

I.B. Hemengoa baino folklorikoagoa da eta ez da bilakatu, trufa egiteko teatro erraza baino ez da. Jendea, berriz, joan egiten da nahiz eta lana ikusia izan. Alde honetan ez bezala, hangoa ez da profesionala.

A. *Garai hariatako kultur egoera egungoarekin konparatzerik badago?*

I.B. Euskal kulturgintzako

hainbat arlo jorratzen hasiak dira: artea, kantagintza berria, arkitektura, dantza... Mugimendu garrantzitsu a da, borroka bide zen guretzat. Guk ere sentitzen dugu 68ko Maiatza gure inguruan. Borrokatzeko beharra nabari zen. Etsai bat zegoen eta bazegoen zeren alde borrokatu.

Gaur egun borrokatzea ez da hain erraza. Ez dago nori

«Nire ustez Diputazioak 'Kakatua berdea' rako ehun milioi ematea gehiegikeria da».

NORTASUN AGIRIA

1934.eko abenduaren 8an sortua ●
Bilbon egin zituen ikasketak ● Jarrairekin
«Les Justes» en 46 emanaldi burutu zituen ●
Espetxea jasan zuen diktadurapean ●
Euskaltzaindiko kide da ● Asterixen lehen
itzulpenak bereak dira ● Larunbatetan bost
orduko informatika ikastaroa burutzen aritzen da ● Oraindik ere
magnetofono hartu eta grabaketak egingo lituzke ● Loteria asmatuz
gero, telebista pirata osatuko luke ● Alabak bere aholkurik gabe
hasi zituen antzerki ikasketak

«Euskal kulturgintzan profesionalizazioak espezializazioa ekarri du, eta askotan taldekerian erori gara».

aurre egin. Orduan ez zegoen profesionaltasunik, orain ordea denak profesionalak dira, baliabideak daude. Normala da bilakae-
ra, eta espezializazio handia eman da, lehen ez zegoena. Gazte izanik ausardia genuen denetatik egiteko, bati ere ez jakin arren. Kalitatez hobetu da, baina indibidual-
keria edo taldekerian eror-

tzen ari gara, nor bere aldetik jardunez. Kezka gutxiago sumatzen dut, gose eza; orduan behar gehiago zeuden eta honezkero dena antolatuta dago. Kulturgintza babestuegi dago. Lehen metroak korritzen hasi ginen arlo guztietan eta erraz antzera zen.

A. *Espetxea jasan ondoren,*

diskogintzan sartu zinen.

I.B. Herri Gogoia abiatu egin zen musika herrikoia bildu eta kaleratzeko eta euskal kantariei ere euren kantuak argitaratzeko. Euskal aberastasun bat bildu eta kaleratu genuen eta dena agortu egin zen. Kaleko jendeak babestu zuen proiektu hau. Eta hemendik argitalpen mundura jauzia.

A. *Hainbeste lanetan ibili eta hainbeste kultur arlo jorratu eta gero, nola definituko zenuke zeure jarduna?*

I.B. Egin, betetzear zeuden esparruak jorratu, bultzatu, lagundu, bideak jarri. Orain ez daude zulo horiek, baina lehen dena egiteko zegoenez, edozein lanetarako prest egoten ginen.

A. *Diskagintzatik telebistara eman zenuen jauzia.*

I.B. Nahitaez jorratu beharreko eremua zen telebista. Hasieran telebista piratak egitea pentsatzen genuen. 1980an jadanik hasiak ginen ETB izango zena zehazten. Labaienek deitu zidan aholkulari gisa. Talde bat prestatzen hasi beharra zegoela sumatu genuen. Lehen lana eskola bat antolatzea izan zen, ez baitzegoen profesionalik.

A. *Telebista eredu bat eraman da aurrera hamabi urte hauetan. Ekoizle izanik, zein iritzi duzu ETBren kalitateaz?*

I.B. Teknikoki eta profesional mailan aurrerapen handia egin dela uste dut, eta sekulako baliabideak ditu. Azken batean, audientziari makurtu beharrak agintzen du telebista guztien nondik norakoan. ETBn audientziak agintzen du, baina ez zen horretarako sortu. ETB diru publikoarekin zertarako sortu zen ga-

detzen dut, beraz. Audientziarik ez badago euskara ez dela normalizatuko esango didate, futbola ere horretarako ona dela, baina agian futbola egunero emateko ez zen ETB sortuko, nahiz eta bere inguruko publizitateak dirua ekartzen duen. Ikusle aldetik kultur programek ez dutela arrakastarik esaten dute; eta ihes egiten laguntzen duten programak hobesten omen dituelako, katea pribatuaren programazio kaskarrari jarraitzen zaizkie.

A. Zein joerak dituzte bementxo ikusleek?

I.B. Antena-3n, Madrilen, hemen inon baino zaletasun

handiagoa dagoela mahainguruak eta informazio saioak jarraitzeko esan zidaten, badirudi sakonerrako joera handia dagoela. Hala ere, dibertsio hutserako telebista-eredua bultzatzen ari dira, konpetentzia egin ahal izateko. Horretarako diru publikoa erabili?

A. ETBn zer motako programak bultzatuko zentuzke?

I.B. Kultur programek, «Balinda» kasu, badute jarraitzaileak, ez dira audientzi kopuru handiak, baina beti izaten da ikusle leialik. Telebista publikoa izanik izango luke funtziorik, gi-

zartean dauden hutsuneak asetzen: kultur programak, elkarrizketak, mahainguruak... Eta ETB-2 beharrezkoa ikusten dut, lan-eremu zabala duela euskalduntzerako, Euskal Herriko herri erdaldunetako jendea euskal mundura hurbilazteko, herria bera integratzeko... eta hortik ETB-1era hurbiltzea euskaldundu ahal izateko.

A. Barne-ekoizpenari dagokionez, hainbat enpresarekin egiten dira subkontrata programak berriak egiteko. ETBk ez luke barne-ekoizpena burutzeko ahalmenik izan behar?

I.B. Telebistaren arriskua da handitzen joan eta azkenean bere burua jatea. Dena barnetik eginik, erredakzioak badu gaitasunik urtean hainbat programa egi-

«ETBk publikoa izanik izango luke funtziorik, gizartean dauden hutsuneak asetzen: kultur programak, elkarrizketak, mahainguruak... eta ETB-2 beharrezkoa ikusten dut, lan-eremu zabala du euskalduntzerako».

■ **«Gaur egun gazteen artean kezka gutxiago sumatzen dut, gose eza, kulturgintza babestuegi dago» ●**

«Geure helburu bakarra euskal kulturaren alde gauzak egitea zen, betetzear zeuden esparruak jorratu, bultzatu, lagundu, bideak jarri».

teko, baina hurrengo urtean zer? Ikuspegi eta ideia berriak behar dira. Kanpoan, ibiliz, ideiak jasotzen dituzu eta aukeratu egiten duzu. Ideia falta nabarmena dago azken urteetan.

Gainera, telebista zenbat eta handiago izan, orduan eta errazago jango du Ad-

ministrazioak. Hori da arriskua, eta telebista publiko guztietan gertatzen da. Ideiak eta programak bate-tik, bigarrenik ekoizpena eta hirugarrenik baliabide teknikoak dira telebista osatzen duten zutabeak, eta orain arte beti gertatu izan da Ad-ministrazioak —laugarren

zutabea— beste hirurak jan egin dituela, jabetu egiten dela. Diruak agintzen du. Pribatuek seguruenik askatasun handiagoa izango dute.

A. *Telebista kate mailako aniztasunaren aldekoa zara, beraz*

I.B. Dударik gabe, telebista pribatuei esker, publikoa ez da munstro bat bilakatzen,

■ «Audientziari makurtu beharrak agintzen du telebista guztien nondik norakoa» ●

eta programaketa aldetik, eskaintza ezberdina izan behar dute. Garbi dago publikoek beti ere baliabide handiagoak dituztela.

A. *Hamalau urte hauetan zer eman dizu telebistak?*

I.B. Oraindik asko dago egiteko, baina lasaitasun bat izatea lortu dut, euskal esparruan ahalik eta gehien sakontzen eta bultzatzen ahalegindu naizelako.

A. *Badirudi amateur mailan edota profesionalean, barrotu dituzun arlo guztietan ekoizle lana burutu duzula besteen gainetik.*

I.B. Hala da, hasieratik antzerki lanak aukeratu, itzuli, prestatu, makinaz pasatu eta abar egiten ibiltzen nintzenetik horixe izan da neure lana, euskal kulturaren arlo ezberdinetan zeuden hainbat gabezia asetzeko baliabideak jartzeara. Arazo handiena da, nire ustez, ezjakintasunagatik bidean topaturiko hainbat hesi eta ate itxi nola iragan ez asmatzea.

Ritxi Lizartza

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNIA
Egunkaria

ESTADÍSTICA DE
COMUNICACIÓN
01-27/01/2000

INFORMACIÓN
01-27/01/2000

Aziendte da
Egunkaria gaur
komunikatzen

ledeon hango
Egunkaria

EUSKALDUNIA

Egunkaria

Mailuz hautsitako pusketak

ARTEAREN hainbat aurpegi eza-gutzen genituen, klasikoen eredu-tatik abangoardietara. Ez guztiak, or-dea. Iaz, teoria berririk osatzeko au-ker a izan baikenuen: mailuz jo eta arte lanak apurtzetik (birrintzetik) datorrena. Harritzko, burdinazko edo egurrezko ezein eskultura inguruak bereganatzen badu ere (itsasoari be-gira dagoena kresal malkoez ikusi ei dugu; mendian harkaitz bihurturik; hiri galduetan irudi galdu gisa...), be-tirako obrarik ez dago, mailuak zint-zelari aurre hartu dion honetan.

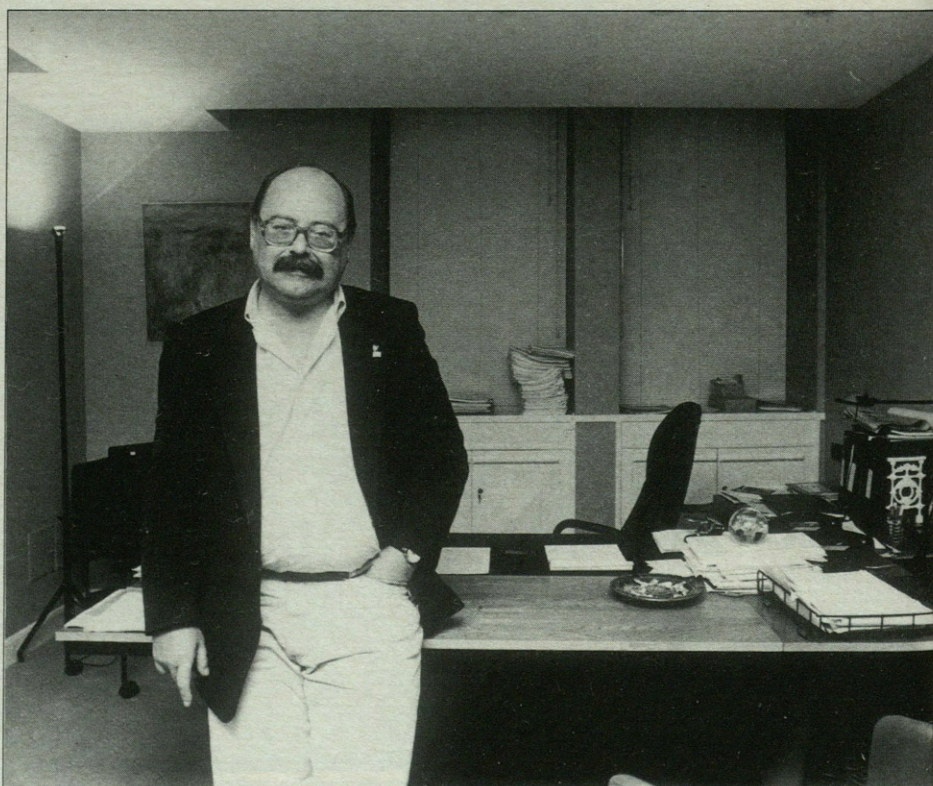
Nire lagun batek (galerietan eta muturra sartzen duen horietako bat; umorez ondo jantzia datorrena, beti ere) esaten zidanez mailuaren aban-goardia sortu da, funtsean minimalis-

ta dena, pusket a txiki-txikietan oina-rr i hartzen duena, eta horietako ba-koitzean mundu bat aurkezten digu-na. Koldo Azpiazu artistari leporatu dioten salaketa dela eta, mintzo zi-tzaidan lagunak, egoeraren alde larria ahaztu nahi zuen nonbait, abokatu defenditzaileari argumentuak luzatu gogoz. «Arteak kulturaren beste ata-len legez ez al du egoera aldatzeko mailu izan behar?» eta antzeko argu-dioak praktika suntsitzailearen mani-festua izan zitezkeela zioen. Fiskala-ren lepotik mintzatu nintzaion ni, Oteizaren obrari egindako eraso a (nornahi dela ere horren kulpaduna) ideologikoki defenditzea ezinêzkoa delakoan, eta mailuak mendeku eske dabilen obrak osatzeko (hausten

duenaren ustea) baino balio ez due-lakoan. Hain zen barregarria gure solasak hartutako bidea ezen azke-nean epaileari gutun bat idaztea de-liberatu genuen, artearen kode deon-tologiko berriaren beharraz mintza-tuz. Lagunak ohartxo bat erantsi zion, inoiz aitortu diodan argitasunez, ea Guggenheim museoak ekar deza-keen eraso a nork epaitu dezakeen galdetuz. Mailu txikiak min gutxi egin ahal du handiaren aldean...

MAILUKADA jaso zuten ikastolek Eskola Legea onartu zenean, duela urtebete. Apurtu diren pusketak ikusi ditugu orain, publikazio dekretuak ekarritako katramilen inguruan. Dekretu bidez egiten denak badu

Donostiako Zinemaldia ondo doala itxura azaldu digu Manuel Perez Estremera zuzendariak, aurtengo ekitaldiaren aurkezpenean. Iaz, 8 milioi pezetako (340.000 libera inguru) defizitaz amaitu bazen ere, jaialdiak interesa piztu eta onarpen aldetik gora egin zuela aitatu digu. Aurtengo edizioa irailaren 15etik 24era bitarte luzatuko da, eta Willian Dieterlek zuzendari alemanaren atzerabegirakoak, Europako abentura eta herri zinema klasikoak zein Frantziako Zinematikak berreskuratu dituen hamar filmek osatzen dituzte lehen zutabe nagusiak. 540 milioi pezetako aurrekontuari eutsiko dio. Zinemaldia, eskuetatik ihes egiten dion arrakastaren bila abiatu da...

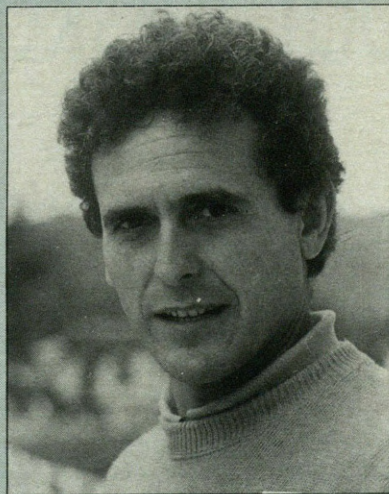
Karaikruz?

PARTIDUA berdindurik hogeita bana eta hogeita bigarrena gorri ala urdin zer izango den, karaikruz bat da. Euskalerrian zer aurki dezakegun, beste horrenbeste eta euskara hitzegiteari dagokionez, hori bai dela karaikruz benetakoa. Hutsa partidua hogeita bana bagenu...

GABONETAN joan ginen ditzosozko Bilboko Gabon Parke horretara. Haur mordo bat eta asko euskeraz bere artean. Gu denok gustora. Aretora sartu orduko hasi ginen erretzen, eta ez zigarroak: geu erre ginen. Barruan altabozetan, gaztelera besterik ez! Parte hartzen genuen joku edo marrazketa edo... gaztelera besterik ez! Ez, oker nago, batean euskeraz egin ziguten!

Azkenik, Olentzerok besoetan hartu eta hura ere gaztelera. Sikira Papa Noel izan balitz! Noski gure haurrak oraindik ez daki tutik ere gaztelera. Orain dakiena da Bilboko Olentzero ez dela euskarazkoa, berak esaten duen bezela.

Esan zidaten Bilboko Udalak antolatua zela ekintza hura. Herriak demokratikoki aukeratutako Udalak. Baina gauza bat da demokratikoki aukeratua izatea eta bestea hala jokatzela. Hau da karaikruz! Edo hobe esan hau da, kara asko edukitzea eta ez handia edo galanta, ez, asko. Hauteskunde aurretik bat, egunean bestea, ondoren hirugarrena, eta abar.

I Ñ A K I M U R U A

GASTEIZEN ere joan behar omen zen bada antzerako parke batera. Nik sarritan esan dut, Nafarroa ez dela Euskadi esaten ari diren bitartean, hemen Euskaldi den edo ez den zalantzan jarri beharrekoa Araba dela, han euskaraz entzutea ia ezinezkoa baita. Ene harridurarako, Judizmendi inguruan dagoen polikiroldegian antolaturik zeuden ekintza guztietan lehenengo hizkuntza, beti, euskara izan zen eta larri zebilen haurrari bakarrik egiten zioten gaztelera. Ekintza hau ere Udalaren babesean antolaturikoa zen, noski Gasteizko Udalarenean.

Oraindik ere ez zait harridura pasa, ezta poza ere. Jakin nuenez monitore denak arabarrak ziren. Bejondeizuela arabarrok! Lehengoa kara bazen, hau da kruz. Hainbeste lan egin hain giro zailean eta zein gutxi nabaritzen den kaleko giroan. Baina segi, bazirudien euskeraz oso ondo pasatzen ari zinetela zuen artean artean eta hori da balio duena. Gainera neri behintzat dexente aldarazi didazue neukan iritzia eta aurrerantzean, Nafarroa Euskadi den ala ez zalantzan jartzen didanaren aurrean, Bilborena jarriko dut nik zalantzan, argi baitaukat lehenengoaren euskaltasuna eta bigarrenaren karaikruza.

inposaketa ukiturik eta, oraingoan ere, Eusko Jaurlaritzak agerian utzi digu legearen garapenerako duen asmoa, ikastolen mugimenduaren gainetik ezarri nahi dena.

Izan ere, hainbat ikastetxe, publiko ala pribatu bihurtzeko erabakia hartu ezinean izan ziren duela urtebete. Epaitegietan dituzten auziak kontuan hartu gabe, eta joko arauak hautsiz, Eusko Jaurlaritzatik publikoen artera

Hainbat ikastolak epaitegietan dituzten auziak kontuan hartu gabe, eta joko arauak hautsiz, ekin dio publikazioari Eusko Jaurlaritzak ●

bildu dira horietarik zenbait. Asmo honetan, gobernukideek besotik helduta jokatu dute, EAJ alderdiak ikastolekiko izan ditzakeen interesak PSE-EEren berak direla erakutsiz.

Ikastolen mugimenduan ere joko arauak, antza denez, ez daude batere argi. Plazaratutako tirabirak ditugu horren lekuko (Fernando Buesari informazio faltaz batzuek egindako kritikak kritikatu dituzte bestek). Guztiarekin, Eskola Publikoaren mailuak buruan jo duen mugimendua aurrera begira izan dezakeen erronka nagusia, bi sareetan lanean aritu arren elkarren artean egituratzekoa, egoera kezagarrian egon daiteke.

Ikastolentzat gaizki doana, ondo doakio Buesari...

J.J. Petrikorena

Duela bi aste egin zen Iparraldeko antzerki taldeen biltzarra Heletan

Hitza berreskuratu nahi du Ipar Euskal Herriko antzerkiak

Duela urte batzuk Ipar Euskal Herrian urtean 20-30 emanaldi egiten zituzten taldeak baldin bazeuden eta herri txikietan antzerkia lantzen bazen ere, azken urteotan egoera aldatu egin da eta egun antzerkia isilik dago. Duela bi aste aztertu zituen Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrak mundu honen arazoak eta irtenbideak, Iparraldeko antzerkiak hitza berreskura dezan.

UDAZKENEAN iragarri zen Galarrotsak jaialdia aurtan ez zela burutuko obra berririk ez zegoelako. «Antzerkia une bonetan mutu dago», aipatu zigun orduan Txomin Hegi Bordaxuri taldeko partaide eta Euskal Kultur Erakundeko zuzendariak. Bordaxuri bezala, beste hainbat taldek duela urte gutxi arte Iparralde osoan nahiz Hegoaldean erakusten zituzten beren obrak, eta herri txiki ugari ere muntatzen zituen antzezlanak. Gaur egun, isilik daude ekimen horiek.

Gazteak bereganatu

Duela bi aste Ipar Euskal Herriko taldeak eta antzerkiaren inguruan dihardutenak bildu ziren mundu honetako egun bizi duen egoera ilunaren azterketa egin eta irtenbideak zehazteko. Euskal Antzerki Taldeen Biltzarraren (EATB) egoitzan izan ziren elkarteko kide diren lau talde amateu-

Ostibarreko Antzerkia eta beste hainbat talde egun geldirik daude.
(Argazkia: Luzien Etxezaharreta).

Kakotx taldeko partaide da Frantxoa Cousteau:

«Ez da mirakulurik eginen, pixkanaka behar da berriz antzerkia sortu jendearen artean»

ARGIA. Zeintzuk izan daitezke irtenbideak Ipar Euskal Herriko antzerkia une bonetan dagoen iluntasunetik atera dadin?

FRANTXOA COUSTEAU.

Badira antzerkilariak, antzerkian gutxi edo aski ari direnak, eta idazleak ere bai, baina ez dute antzerkirik egiten. Egileak atzeman behar dira, behar ditugu bultzatu. Kakotx taldeak bigarren ikastaroa abiatua du eta gazteek bertan parte har dezaten bultzatu behar ditugu. Batzuk hasi dira, eta pentsatzen dugu pixkanaka antzerkiaren egoera hobetuko dela.

Irtenbide izan ahal den

beste gauza bat ere eskoletan gazteak antzerkia ikasten hastea da. Adibide bezala, Donibane Lohizuneko Ravel Lizeoko ikasleek eman zuten iaz Piarres Larzabalen «Portu Xoko» antzezlan. Laguntzaile bezala, Olatz Beobide In Fraganti taldekoa ukan zuten. Publikoaren aitzinean ere eman dute. Bertsolaritzan badira eskoletan ibiltzen diren irakasle batzuk, eta beharbada antzerkiarekin ere zerbait asma daiteke.

Antitz herri txikietan jai egunetarako egiten ziren lehen antzerkiak, orain ere badira bi herri txiki non urte gutzian ez baina lan

horren segitzen dutena. Ez da mirakulurik eginen, pixkanaka behar da berriz antzerkia sortu jendearen artean.

A. Nola ikusten duzu etorkizuna?

F.C. Pixkanaka egin behar

dira gauzak. Ez da beste aterabiderik. Hegoaldearekin harremanak sendotzea ere biziki garrantzitsua da. Maskaradaren «Munstro sakratuak» ikusi genuen joan den igandean Donibane Garazin, eta horrelako antzerki baten ikustea ere antzerkia suspertzeko bidea izan daitekeela uste dut. Donibane Lohizunen 200 bat lagun bildu ziren antzerki horren ikusteko, eta erran nahi du halaber antzerkiak publikoa ez duela erabat galdua. Konturatu gara ulermen aldetik ere ez zela gaindiezinezko arazoa, jendeak ontsa ulertu baitzuen antzerki hori.

rrak: Kakotx, Xirrixti Mirrixti, Bordaxuri eta Ostibarreko Antzerkia.

Pastoral, maskarada, toberak eta ohizko antzerkiaz gain, azken urteotan aritu diren taldeak geldirik daude. Bi dira arazo nagusiak. Lehenengoa, idazlan berrien eza: «Idazlanak zabartuak dira, eta beharke lirakeke oraingo giroan egindako antzezlanak», azaldu digu EATBko lehendakaria den Pantxoa Etxegoiene. «Antzerkia mezulari handi bat da eta behar du egungo kondaira aipatu». Garai batean Larzabal, Monzon eta Landartek eraikitako etxea berriz ere betetzea da bigarren kezka nagusia, «bete bereziki gazteekin. Badira gazte batzuk antzerkia hartzeko prest daudenak eta lagundu behar ditugu bide horretan sartzen», gehitu digu Etxegoiene.

Idazle berriak sortzea eta gazteak bereganatzea dira ondorioz EATBren xede nagusiak. Egungo euskal idazleekin bilera bat egitea

izango da lehen urratsa, «liburugintzatik antzerkingintzara nola pasatu daitekeen ikusteko, antzerkia oboltza gainean ezartzeko

Antzerkia suspertzeko asmoz martxan dago Kakotx taldearen ikastaroa. (Argazkia: Luzien Etxezaharreta).

Idazlan berriak lortzea da Xirrixti Mirrixti eta beste taldeen kezka nagusietako bat. (Argazkia: Luzien Etxezaharreta).

eta beste komunikabideetan biziartzeko ere». Antzerkia komunikabideen bidez zabaldu eta ezagutzera emateko, hain zuzen. Antzerkia ikastetxeetara eramatea da bigarren urratsa. EATBko lehendakariaren aburuz: «Beste arlo batzuetara zabaldu behar da, eta euskararen gidatzaile eta berotzaile izan behar du antzerkiak».

EATBk iragan urtean Kakotx taldea martxan jarri zuen hezkuntza bideratzeko. Chimeres taldeko Jean Marie Broucayet-ek zuzenduta, zortzi hilabeteko ikastaroa antolatu zuen Kakotxek iaz, aurtan ere jarraipena emango diote eta ekainean obra bat estreinatzea da beren asmoa: Leon Leonnek idatzitako «Alegiak», hain zuzen. «Kakotx for-

makuntza taldea da, baina behar da obra bat eskaini ikusleei eta taldea bere bideetik abiatu».

Egoera ona ez izan arren, ez du ezkor izan nahi Pantxoa Etxegoienek: «Biltzar Nagusian sentitu da kementa ez dagoela hilda. Beste arlo guztietan ere izan dira borrelako momentuak, eta gauzak aurrera aterako di-

■ **«Antzerkiak behar du arte orokorra izan; goi maila batera eraman behar dugu» ●**

PANTXOA ETXEGOIEN

ra». Zaletasuna badagoela ere azpimarratu digu, eta beste zenbait espresibide atzeman nahiz kalitateko emaitzak lortzea ezinbestekotzat ditu, «antzerkiak behar du arte orokorra izan; goi maila batera eraman behar dugu».

Aurtan Galarrotsak jaialdia ez da burutuko, baina Hegoaldeko zenbait talde ekarri eta Lapurdi, Nafarroa Beherea nahiz Zuberoako herrietan emanaldiak antolatuko ditu EATBk Euskal Kultur Erakundearen laguntzaz. Iazko Galarrotsak jaialdiaren baitan Galarroxxak —ikastoletako haurrek egindako hamar antzezlan inguru— burutu ziren, eta aurtan Miarritzen izango da ekitaldia maiatza inguruan. Antzerki taldeak ere bideratzen ari dira beren proiektuak; beraz, badirudi hodeiartza argi daitekeela pixkanaka, eta heldu den urtean beharbada jaso ahal izango da fruituren bat.

Joxi Goikoetxea

Zortzigarren diskoa plazaratuko du laster Zarama taldeak

Zaramaren erdiko akordeak, rock haziaren laborariak

Udaberri honetan bere azken lana plazaratuko du Zarama taldeak: «Binilo bala». Urte asko daramatza Zaramak rock-and-rollaren gurdian. Bizkaiko Ibar Ezkerran sortutako taldeak Euskal Herri osora hedatu ditu bere doinuak hamazazpi urtetan. Honetaz eta hartaz, Roberto Moso taldeko kantaria mintzatu zaigu. Etenik gabe Zaramaren erdian indarrez sartu gara; gaua apurtu arte.

ASPALDI sortu zen Zarama, 1977. urtearen inguruan. Lagun taldea besterik ez zena, musika zale amorratuz osatua, musika talde bilakatu zen oharkabeen. Transizio garaiko Santurtzi herrian, borroka giro batean murgildurik, rock-and-rollari gartsuki eutsi zion tal-

deak. Roberto Moso kantariak aipatu digunez, «*giro oso nabasia zegoen 77an, eta gu han erdian geunden, gogo handiz*». Zaramak rockaren bide berria jorratu nahi zuen. Ordura arte inor gutxi ausartu zen Euskal Herrian gerora hain arrakastatsua izan den ibilbidean

Taldeko partaideak ziur daude Zaramak oraindik baduela zer eman, zer jo eta zer erakutsi.
(Argazkia: Javier Gomez).

Zarama. Eta trikitixa apurtu zen

ZER pentsatu ote zuten antzinako euskaldunek herriko jaietan bakan batzuek kanpotik ekarritako eskusoinuari ekin ziotenean? Gaur egun euskal esentzia bilakatu den trikitixa erabiltzen hasi ziren ausartek, nolako harrera jaso zuten? Zein, Zarama taldekoek, edozein herri-tako enparantzan, haiei begira harrituta geratzen zen jendearengandik? Gure Sabino maitea, bereganatzen ez dena gure barruan geratzen zaigu arrotza bilakatua.

Latza benetan, bestalde, Nerbioi ezkeraldean

euskararen bideari ekitea eta Zaramak bide hori ireki zuen. Bere indarra eta gogoari esker sortu dira gaur euskaraz ibiltzen diren talde berriak —Sasoi Ilunak, Ama Say—, eta eskualdeko rockaren giroan gauak astintzen eta lagun berriak erakartzen hasi zen ezohizkoa zen euskara. «Gasteizko gauak» abestia lehenengo aldian entzun nuenean zerbait berria sortzen ari zela garbi zegoen. Mila esker Zarama, «Binilo bala» disko berria entzuterakoan rock-and-rola bereganatu dugu eta eus-

CARLOS ALONSO

Ama Say taldeko partaide

kalduna da.

Esker anitz ere, bene benetan, antzinako trikitilari punki ausart haiei.

lak konposatu zituzten soilik, eta irabazi egin zuten. Hirugarren Zipar taldea geratu zen, eta kantari gisa Gari zegoen». Lehiaketa honetako sari bezala, «Euskal Musika 80» izeneko bildumak bi abestiak jaso zituen.

Arraroak Ibar Ezkerran

Ordurako giroa nabarmenduz zihoan Euskal Herrian. Handik gutxira santurtziarrek beste lehiaketa batean aurkeztu zuten beren burua. Bilboko dantzaleku batean «Cuarenta Principales»ek antolatutako txapelketan Zarama azken aurreko sailkatu zen. Roberto Mosok irribartsu aipatu digu azken postuan zein talde geratu zen: «Azkenak La Polla Records izan ziren. Orduan ezagutu genituen».

Iruñean dagoeneko Barricada asko entzuten zen, eta Zarama lehendabiziko lanak grabatzen hasi zen. Hasteko singlea, eta 1984ean lehenengo LPa: «Indarrez». «Garai hartan gu oso arraroak ginen Ibar Ezkerran, inork ez gintuen ulertzen, eta era berean guk ez genuen Euskal Herrian gertatzen zena ezagutzen» aitortu digu Robertok. «Indarrez» diskoa, oso iluna zen, beltza, ezkorra, gu nazkatuta geundelako».

«Gaua apurtu arte» zioen hurrengo diskoak, eta ordurako musika mugimenduak eztanda egin zuen. «1986rako talde mordoak zegoen, kontzertu asko, eta diskoak ere baziren». Frantzia grabatu zuten, orduan estudioak urri zirelako, garestiago gainera. Eta oroitzen ugari datozkio burura Mosori, «sekulako giroa zegoen, gaztetxeak, kantale-

Roberto Moso kantariak aipatu digunez, 1984ean inork ez zituen ulertzen, eta orduan plazaratu zuten «Indarrez» diskoa «oso iluna zen, beltza, ezkorra, nazkatuta geundelako».

murgiltzen. «Euskal jendeak batez ere folka entzuten zuen; Benito Lertxundi, Mikel Laboa, Oskorri... Gu oso rockeroak ginen».

80ko hamarkadarekin nolabait taldea finkatu eta «Egin» egunkarian irakurritako lehiaketa batera aurkeztu ziren. Itziarren izan

zen txapelketa honetan bi pieza kantatu beharra zegoen, euskaraz. Entseiu lokalean sekulako ahaleginak eginda abesti batzuk prestatu ondoren, bigarren sailkatu zen Zarama. «Lehenengoak oso onak ziren, baina euskaldunak ez zirenez abesti instrumenta-

Lagun taldea besterik ez zena, musika zale amorratuz osatua, musika talde bilakatu zen oharkabeen 1977an.

diak, musika komunikabi-deetan sartzen hasi zen, izugarria izan zen bura». «AHV» zeritzon diskoan parte hartu zuten, baina honek ez zuen arrakasta handirik lortu, geroago plazaratuko zuten «Dena ongi dabil» izan baitzen Bizkaiko mugak taldeari nolabait ireki zizkiona. «Hori da gebien gustatzen zaidan diskoa. Oraindik ere, 1988an grabatutako abesti asko jotzen ditugu kantaldietan», diosku garai horiek gogoratu nahian.

Garaiak aldatuz doazen heinean, norbera ere aldatzen omen da. «Leben ez genuen ezer lotzen eta gerora joan ginen arrakasta pixka bat izaten, gainera, kantaldietara ere neska gebiago zetoze la konturatu ginen», eta Zaramak «Bostak bat» lana plazaratu zuen. Orain gogoratzean kantariari oso biguina iruditzen zaion arren, arrakasta handixea lortu zuen orduan. «Guk ere bide berriak jorratu genituen. Aspaldi bonetan askoz ere musika gebiago

entzuten dugu, leben ez baikenituen talde gogorrak baino entzuten, Sex Pistols, Deep Purple, Ramones eta horrelakoak».

«Sexkalextrik» kaleratu genuenetik ez da horrenbeste denbora igaro, eta orain oso disko ona kaleratuko dugu. «Binilo bala» azken lana gogorragoa izango dela aitortzen duen bitartean, inguruari begira musikaren bilakaera labur bat egiten saiatu da Moso: «Orain inoiz baino musika talde gebiago dago, edozein herritan talde ugari aurki daitezke, belaunaldi berrietan ere zale gebiago dago. Disketxeak nolabait finkatu dira, eta grabatzeko estudio ugari ditugu; Bilbon bakarrik seitik gora daude».

Gaur egun, Julio Kageta

edota Flyin' Rebollos beزالako taldeak gogokoak ditu eta talde berrietan «berritasun asko ez badago ere, originalak izateko asmoa» sumatzen du nonbait.

Komunikabideetan musikak duen oihartzunari buruz, berriaz, zera diosku: «Aspaldi 'Muskaria' sortu zen, orain 'El Tubo' daukagu, egunkariek egiten dute zerbait, baina irratietan maldan behera goazen bitartean telebistan ez dago musika entzuterik, ezinezkoa da. Lotsagarria».

«Binilo bala» argitaratu ondoren ere jotzen jarraitu nahi du Zaramak, «oso ondo pasatzen dugulako. Oraindik badaukagu zer eman, zer jo eta zer erakutsi».

Patxi Gaztelumendi

■ «Orain inoiz baino musika talde gebiago dago, edozein herritan talde ugari aurki daitezke eta belaunaldi berrietan ere zale gebiago dago» ●

ROBERTO MOSO

Juan Bautista Etxarren-Lohigarrik «Zubi madarikatuak» eleberria aletu digu

«Oraiko giroa marraztu dut erroak mitologian ezarriz»

Xalbador sariaren akzesita lortu zuen «Zubi madarikatua» eleberriarekin Juan Bautista Etxarren-Lohigarrik 1991n. Iaz argitaratu zion liburua Pamiela argitaletxeak. Haurra zela irakurritako ipuin baten garapena da eta honen bidez euskal mitologiako lamiak dakartza guregana zubi bat dela medio. Garai bateko oroitzapenak borbor datozkiola mintzatu gara.

ARGIA. *Mugaren alde batetik bestera bizi izan zara.*

J. B. ETXARREN-LOHIGORRI. Ene emaztegaia auriztarra zen 1970ean ezkondu egin ginen. Ni Donibane Garazin bizi izan naiz eta han egin dut lan berrogeita bi urtez irakasle gisa, ikastegi pribatu batean. Erretiratu naiz duela hiru urte eta orduan, emaztea auriztarra izanik, hona jin gara bizitzera. Zena baitez hara joaten gara, berriro Donibane Garazira, baina komunzki hemen gara, Auritzen.

A. *Zure obra biru liburuk osatzen dute.*

J.B.E. «Huarte, hator etxerat» lehen, 1975ean agertu zena, Arantzazun, Jakin izeneko editorialean. Lliburu hori Garaziko eus-

kaldun batez mintzo da, XVI. mendean sortu eta gero Andaluziara joan zena. Hortaz egin dut biografia bat, poxi bat eleberritua.

Gero «Lehen urbian» etorri zen; orain zazpi, zortzi urte argitaratua. Hau kronika da,

anitz oroitzapen eta horiek sartu ditut hor barnean.

A. *Nola bizi izan zen II. Mundu Gerra?*

J.B.E. Lehenbizian, frantses guztiek bezala, uste genuen irabaziko genuela,

■ **«Barbier idazle garaztarraren ipuin batzuk aipatu zizkidaten hamabi urte nituela, eta haiek baliatu ditut» ●**

eleberri gisa emana. Familia bati buruzkoa da, Hego Amerikatik heldu dena Euskadira, Baztanera lehenik eta gero Garazira, XIX. mendean. Nihaurek baditut liburuan anitz oroitzapen ene familiaz, ene arbasoez, gerla denboraz... Nik bigarren mundu gerla ezagutu dut haurra nintzela; baditut

baina 40.eko maiatzean alemanak sartu ziren Belgikan gaindi, eta ekain hondarrean heldu ziren Arnegiraino. Oroit naiz nola lehenbiziko aldiz ikusi nituen dirrindaka pasatzen beren sudekarretan.

A. *Latza izan zen okupazioa?*

J.B.E. Lehenbizian ez. Hasierako urtean aski ontsa joan zen. Harrituak ginen, uste genuen alemanak salbaia batzuk zirela, baina biziki gizon onak iduritu zitzaizkigun. Gero, ordea, erresistentzia hasi zen olatzen, izan ziren atentatuak eta orduan alemanek errealki zirena, beren nazismoa erakutsi zuten.

A. *Azkenekoa «Zubi madarikatua» da. Honetan mitologiaren baliatu zara, alegoria bat da. Nabiz eta irakur daitekeen alegoria ikusi gabe.*

J.B.E. Haurra nintzelarik ikastegian kontatu zizkiguten Barbier idazle garaztarraren ipuin batzuk eta lamiak aipatzen zituen, eta nahiz nik hamabi urte nituen biziki gustatu zitzaidan liburu hori, eta hortaz baliatu naiz. Lamiak sartu ditut eta horren ondorioa da herrian denak gaizki doazela, herriarren artean ez dakite nork egin den zubi bat eta hor oraiko giroa nahi ukan dut poxi bat marraztu erroak mitologian ezarriz. Baina

Hainbat istorio eta kontu gordeta ditu Etxarren-Lohigarrik 'sotoan'. (Argazkia: Oskar Montero)

mitologiak ez du inportantzia arrastorik.

A. *Istoriaa Auritzen bertan kokatzen da. Zergatik?*

J.B.E. Hautatu dut Auritz ontsa ezagutzen baitut eta maite baitut. Beste herri batean ezartzeko partez nahi ukan dut hemen ezarri.

A. *Istoriok herrian gertatzen den zerbaitekin zerikusirik ba al du?*

J.B.E. Ez dut nahi deus politikarik edo sartu, baina nihaurek euskaldun gisa sentitzen dut ene burua eta orduan, adibidez, Madrileko Gobernua hasten dela zubi honetaz arduratzen, ene irudiko gaizki da. Euskaldunek elkarren artean dituzten arazoak behar dituzte zuzendu, eta ez beti kanpotarrek.

A. *Frantsesez ere idatzi*

duzu?

J.B.E. Frantsesez idatzi dut Baionako egunkari batean duela 30 urte baino gehiago, Garaziko korrespontsal gisa, eta gero «Gure Herria» Baionako kultur aldizkarian ere frantsesez egin dut.

Ondoren egin nuen, eta ez da biziki aipatua izan, baina Zangotzan bazen «Juegos florales» izenekoa eta han aurkeztu nuen 30 orriko eskuizkribu bat Na-

farroa Beherea eta Nafarroaren arteko harremanak aztertzen zituena.

A. *Amis de la Vielle Navarre izenekoaren buruzagiorde zara. Zein da erakunde honen nabia?*

J.B.E. Duela bi urte izendatu ninduten zuzendariorde. Ez da euskaldunez bakarrik osatua, badira frantses anitz. Lehengo Nafarroaren historiari buruz jakin nahia dugun afizionatuz osatua dago. Nahi dugu jakin zer zen Nafarroa Beherea lehengo denboretan; zer harreman zituen Nafarroarekin eta nola bereizi zen; zer ziren Nafarroako erregeak, eta abar. Historiari buruzko taldea da.

A. *Baduzue harremanik Nafarroako erakunde edo instituzioekin?*

J.B.E. Baditugu harremanak Lizarra eta Iruñearekin eta baita Iruñeko talde batzuekin ere. Orain bertan Victor Manuel Arbe-loak egin du liburu bat espainolez Nafarroa Behe-reaz, eta hura aukeztu du Donibane Garaziko herriko etxean eta Donapaleun. Les Amis de la Vielle Navarre arduratzen da prestatze hauetaz.

A. *Euskararen kontuan zerbait egiten du Les Amis-ek?*

J.B.E. Ez du deus egiten. Liburutegian baditugu euskal liburuak, baina ez dugu deus egiten mintzairaren gainean. Euskarari buruz aritzeko badugu Euskaltzaindia.

Xabier Carrillo

■ «Euskaldunok elkarren artean dituzten arazoak behar dituzte konpondu, eta ez beti kanpotarrek» ●

Babesleak izango dira ARCO azokan protagonista

Artearen distira galdua etekinaren jainkoen esku

Madrilen, Casa de Campoko kristalezko pabilioian burutuko da otsailaren 10etik 15era bitarte ARCO arte garaikidearen azoka. Mezenasgo legearen onetsiaz, arte merkatua suspertu nahian batuko dira artistak hamahirugarren edizio honetan. Belgika izango da azokan herririk nabarmenena eta AGACE elkarteak izango dugu Hego Euskal Herriaren ordezkari.

AURTENGO edizioan, 143 galeria bilduko ditu ARCO arte garaikidearen azokak. Belgika izango da aurten aipatuena, ARCOk galeria landu eta esperientzia handia dutenei toki berezia eskaini nahi dielako. Frank Varde Veirek, Belgikako arte galerien zuzendariak dioenez, «*Belgikako artea berezia da, harrigarria eta iragazkaitza. Bere definizio ezak identitate nazionala ematen dio*».

Francis Bacon, Henry Moore, Marc Chagall, Bruce Nauman, Roy Lichtenstein, Julian Schnabel, David Hockney, Miro, Dalí eta Picassoren obrak, besteak beste, ikusi ahal izango dira arte garaikidearen azokaren

hamahirugarren edizio honetan, eta Morquillas, Dora Salazar, Ruiz Balerdi, Txillida, Satrustegi eta Iñaki Cerrajería ditugu bertaratuko diren euskal artistak.

Euskal Herriko arte galeriak —Vanguardia, Windsor, Altxerri, Dieciseis eta Trayecto—, katalogo bakoitzaren bilduta aurkeztuko dira, AGACEren (Euskadiko Arte Garaikideko Galerien Elkarteak) babesean. «*Gastuak salmentak baino*

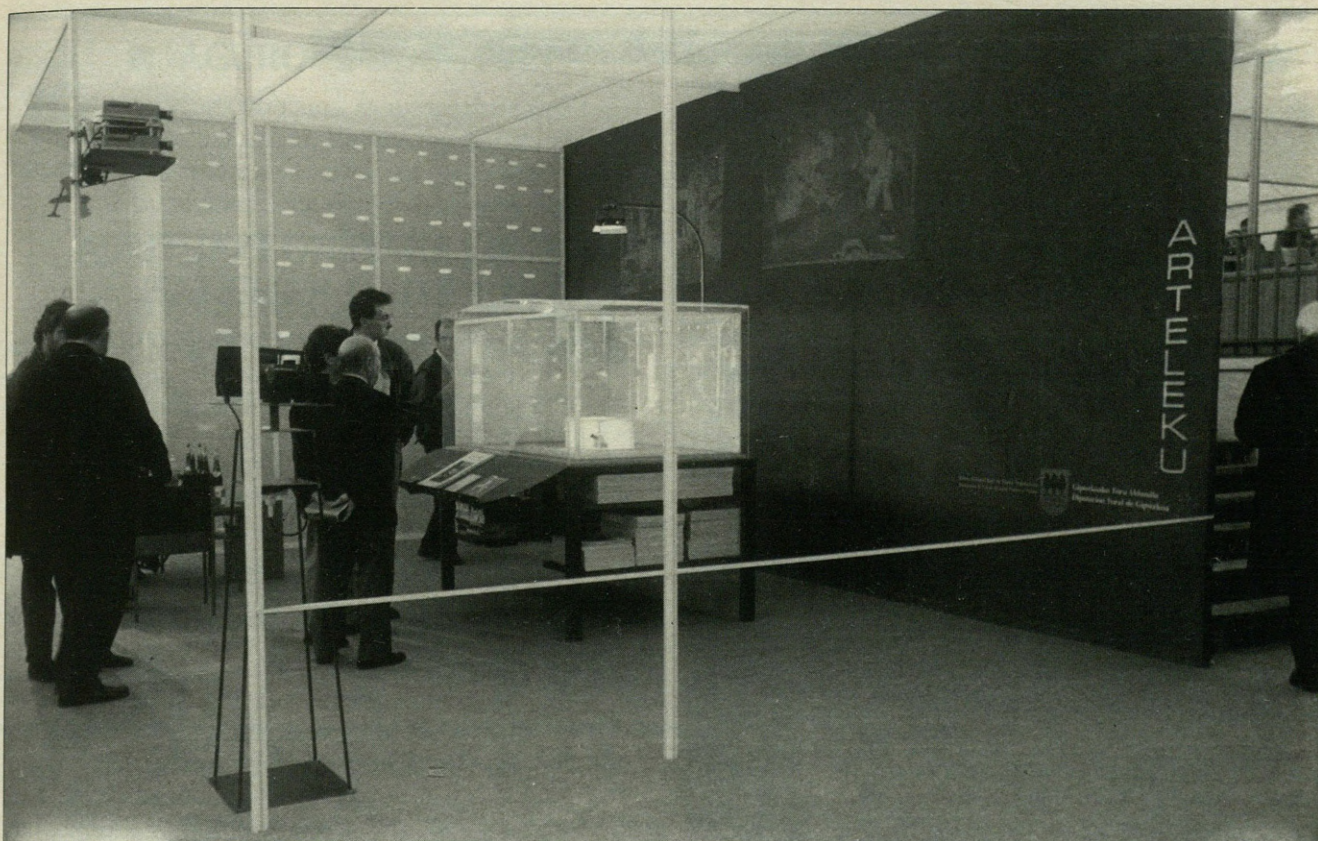
handiagoak direla eta, jakina da Euskal Herriko arte galeriek jasan behar izango duten diru ahalegina. Horregatik erabaki genuen AGACE sortzea, ARCOk antolatzen duen erakusketaren horretan egotea» dio Petra Perez elkarteko lehendakariak. AGACE taldea sortzeko beste arrazoi bat arte munduak jasaten duen krisia da. Rosina Gomez-Baezak, ARCOko zuzendaria, arte munduan piztu

den krisia ere aipatu digu.

Arte galeriek proiektu bakar batean elkartu beharra sentitzen dute, laguntasun ekonomiko bila. Krisia dela eta salmentak gutxitu dira eta askotan barne egiturek eta proiektuek dakartzaten gastuak handiegia omen dira. Dena den, itxaropenez antolatuko da ARCO'94. Mezenasgo legearen onetsiaz eta merkatuaren suspertzeaz —New Yorken asteotako enkanteek lortu duten milioiak adierazten dutenez— garai hobeagoak aurrikusten dituzte arte munduan dihardutenek.

Erosle eta bildumazaleentzat lege aproposagoak izango omen dira, museoen barne egitura handiagoa eta abar, baina erakunde pribatu eta publikoek eman dezaketen bultzada beharrezkoa dela uste dute arte munduko adituek. Honela, Mapfre Vida, Natwet eta Coca-Cola bihurtu dira gaur egungo mezenas. Coca-Cola Fundazioak, adibidez, 20 milioi pezetako (870.000 li-

■ Krisiaren bide zidorretan murgilduta, erakunde pribatu eta publikoen babesa beharrezkoa dela uste dute adituek arte mundua indar berritzeko ●

Artelekuk ARCO'n parte hartu izan duen bezala, Euskal Herriko bost arte galeria izango dira aurtan. (Argazkia: Isabel Azkarate).

bera) erosketak egiteko asmoa du ARCO'94eko edizio honetan aurkeztuko diren artista gazteen obren artean. Berak lagunduko ditu ekonomikoki hainbat proiektu ere. Natwet Fundazioak, bestetik, argazki erakusketa babestuko du azokan, Ouka Lele, Bernard Plossu eta Miguel Trillo ospetsuen bildumak aurkeztuz.

Irtenbide ekonomikoa

Arte munduan agertzen ari diren jainko berri hauek zer dakarkioten arte munduari, irtenbide ekonomikoa bat edo enpresa proiektu bat? Ez ote da artea eta bere adierazkortasuna, bigarren mailan gelditzen? Ekoiztu eta etekinak eman ahal dituen gaia baino ez ote da baloratua? ARCOren antolatzaileek helburu argiak

dituzte: bere sorreratik nazioarteko arte merkatuaren agente komertziala izateaz gain, alde artistiko eta didaktikoan finkatzen dira. Nahiz eta laguntza ekonomikoen beharra izan, artearen zabalkuntzarako aukera da azoka, balore berrien erakusle eta artearen munduarekiko heziketa bat. Bilduma zaletasun azkar eta sentikor baten sorrera eta garapena bultzatzea izango da beste helburuetarikoa bat.

Arte munduan sortu izan den zulo sakon eta ilun hori estaltzeko agertu diren jainkoak, zer nolako eragina izango duten ikusteko dago. Momentuz, etorkizun bat proposatu die. Beharbada, artisten esku dago arte enpresa munduari lotzea edota artea enpresa bihurtzea.

Maite Gerenabarrena

OTSAILAK

11

■ BERTSO JAIALDIA ZORNOTZA ARETOAN

ETXANO eta Zornotzako udalek antolatu dute ostiralean Zornotzako Aretoan izango den bertso saioa. Arratsaldeko 8etatik aurrera aski ezagunak diren hiru bertsolarik kantatuko dute: **Xabier Amuriza, Jon Lopategi eta Jon Enbeitak**, hain zuzen.

OTSAILAK

12

■ LANTZEKO INAUTERIA OÑATIKO KALEETAN

INAUTERIAK direla eta, Oñatiko **Oñatz dantza taldeak** prestatu du Lantz Nafarroako herrian burutzen den ikuskaria. Larunbatean arratsaldeko 5etatik aurrera ikusi ahal izango da Oñatiko kaleetan, eta ekitaldiaren bukaeran erreko dute Migelotxin erraldoia herriko plazan.

OTSAILAK

14

■ CARTIER-BRESSON-EN 40 ARGAZKI BAIONAN

HILAREN 14era arte ikus daitezke Baionako Eszena Nazionaleko Irudi Espazioan, Henri Cartier-Bresson argazkilariaren 40 lan. «**Mexiko**» gaiaren gainean egindako zuri-beltzezko argazkiak dira, txiroen munduaren begirada eskainiz.

1908. urtean jaio zen Cartier-Bresson, eta **mende honetako argazki-kazetaritzaren sortzaile** nagusietakotzat jotzen dute adituek. Frantziako argazkilaritzan eredu da.

OTSAILAK

15

■ VITAL KUTXA ARGAZKI LEHIAKETAKO LANAK GASTEIZEN

BI urtetik behin Vital Kutxak antolatzen duen Nazioarteko Argazki Lehiaketako obrak ikus daitezke asteartera arte Gasteizko San Prudencio aretoan. Lehenengo aukeraketa eta gero sailkatu ziren **118 argazkiak** bildu ditu arte galeriak.

Virgilio Giurcin kroaziarrak irabazi zuen ohorezko saria, lehenengoa Flor Huyers belgikarrak jaso zuen eta bigarrena Jose Arias Cuevas espainiarrak. 30 herriko 308 lan aurkeztu ziren aurreko edizioan; oraingoan, berriz, **44 herriko 453 egileren 1.734 argazkik parte hartu dute.**

OTSAILAK

17

■ MUSIKA KLASIKOA HAURRENTZAT

KONTZERTU Didaktikoen Zikloaren zazpigarren edizioa abiatu du **Bilboko Orkestra Sinfonikoak**. Zaletasuna suspertu asmoz, haurrei zuzenduriko emanaldiak izango dira Arriaga eta Barakaldo Antzokian. Otsailaren 17an Barakaldon eta 19an Arriagan joko du orkestrak, eta maiatzaren 21ean emango zaio amaiera zikloari.

ALTZÜRÜKÜKO MASKARADA ikusi ahal izango da otsailaren 12an Donostian, Victoria Eugenia antzokian. Gaueko 10.30etatik aurrera, 30 jokalarik antzeztuko dute 1992ko otsailaren 2an Altzürükü herrian bertan lehenengo aldiz antzeztu zuten maskarada. Ikuskari honen aurretik, 1979. urtean aurkeztu zuen herri honek bere azken maskarada. (Argazkia: Aitor Bayo).

OTSAILAK

18

■ «AGURO» DONOSTIAN

DONOSTIAKO Antiguu auzunean dagoen Lugaritz Kultur Etxean aurkeztuko du Hika antzerki taldeak «Aguro» obra. Arratsaldeko 6etan hasiko da **haurrei zuzenduriko egitarauaren barruan** antolatu den antzerki emanaldia.

■ ETXEKAR ARTISTAREN ERAKUSKETA ORDIZIAN

EMAKUMEAK dira Pello Etxeberria «Etxekar» artistaren margo erakusketako protagonistak. Ordiziako Barrena Kultur Etxean ikus daitezke lan hauek hilaren 18ra arte. 1979tik hona Euskal Herrian erakutsi diren zenbait bildumatan parte hartu du Pasai Donibaneko margolariak.

OTSAILAK

19

■ SCHOMMER FUNDAZIOA

ALBERTO Schommer argazkilariak egindako **ehun argazki inguruk** osatzen dute Schommer Fundazioak antolatutako erakusketa. Arabako Artxibo Foralean ikus daitezke lan hauek otsailaren 19a arte, eta artxibategi eta argazkigintza eskola gisa ere jardungo du fundazioak.

OTSAILAK

20

■ CARMEN ERDOZIAREN LEHENENGO ERAKUSKETA

BAKARKA egiten duen lehenengo erakusketa zabaldu du Carmen Erdozia margolariak Bilboko La Brocha kooperatiban. Hilaren 20ra arte erakutsiko ditu *materialen bondakinak, tela zatiak eta olio teknika* erabiliz egindako 34 figura.

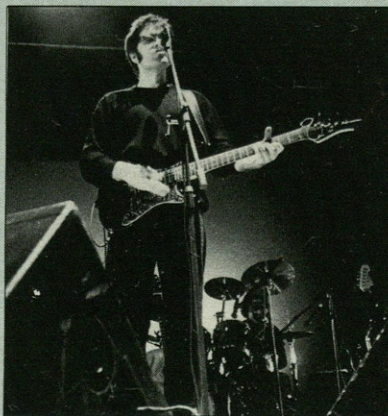
B E G I B E L A R R I

M U S I K A

Ruperren azken lezioa: muga aldeko rocka

ERREPIDEAN berriro ere. Beti belteztz jantzitako oñatiarra eta beraren lagun mugalariak *tour* berri batean ari dira Euskal Herrian zehar. Azken agerraldia Basauriko antzoki berri-tuan eman zuten. Dena den, ez dut uste antzoki eder hauek Ruperren rock akordeetarako leku egokienak direnik. Estatu Batuetako errepide-tabernetan jotzen imajinatu dut beti. Entzulea zerbeza eskuan eskenatoki txikiaren ondoan oinarekin eritmoa markatuz. Hala ere, berton ez da posible.

Ruper hiri-rock-ameslariaren kantagilea da niretzat. Rock-erasokorra modan izan arren giro iradokor eta poetikoak nahiago izan ditu betidanik. Coca Cola iragarki distiratsu baten azpian zein sagardotegiko kupel baten ondoan ikus genezakeen kantatzen. Jakin badaki, New York-eko dorre bikiak ezin ditugula aurkitu Bilboko Gran Vian, baina bere kantuetan hiriaren argiak inoiz baino hobeto islatu dira. Batzuetan, euskal *Blade Runner* hiriaren esploradore emankorra dugu. Bestetan, kantu tradizionalaren maitale amorratua. Beti

RUPER ORDORIKA & MUGALARIS.

SOCIAL ANTZOKIA. BASAURI.

mugan.

Kontu kontari Ruperrek pertsonaia galduak deskribatzen ditu bere lan berrian. Norabide gabeko protagonistak. Azkenengo bideo-klipean ikus genitzakeen pertsona baztertuak aurkitu ditugu kantu berrietan. Edozein hiritako kaleetan topa litezkeen gizaki ahaztuak.

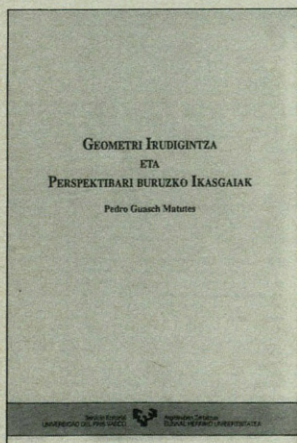
Aspaldian furgoi beltza aparkaturik utzi zuela egia bada ere, kantu zaharrenak gaurko garaietara ezin hobe

moldatu ditu denboraren muga gaindituz. Bide berri baten hasieran dago. Azken lezioa. Lagun zaharrak bildu ditu eta dibertitzen hasi dira. Ezin dugu ahaztu baterian bandaren bihotz taupadak sortarazten dituen Angel Celada mugalaria. Oinarrizko rock banda sendo baten partaide da. Altuera handiko paisaiak margotzen laguntzen duen banda. Kamareroa azkenengo mahaia biltzen nik ere ikusi dudala aitortu behar dut.

New Yorken itzulera da. Desmitifikazioaren sasoi. 5.000 hizkuntza galdu omen dira gizakiaren historian idatzi berri du kantu batean. Hala eta guztiz ere, euskal kantu zaharren bilduma bat egiten ari da egun hauetan. Akustikarekin joko dituen kantu bixiak. Garrantzitsuena ez da zer esaten den, nola esaten den baizik, azaldu zigun bezala betaurrekoak zuzentzen zituen bitartean. Lagun zaharrak bildu ginen Ruperren rock-magalean oinatriarren profeziak gogo handiz entzuteko. Ez bait naiz ni zurekin ahaztu dena.

IMANOL AGIRRE

L I B U R U A K

**«GEOMETRI IRUDIGINTZA
ETA PERSPEKTIBARI
BURUZKO IKASGAIAK».**
PEDRO GUASCH MATUTES.
**ITZULTZAILEA: MAMEN
HUARTE. EHU. 214 or.**

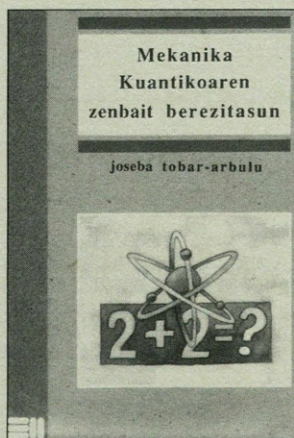
HOGEITA SEI kapitulutan, Geometria eta Irudigintza-ren inguruko materiala biltzen du egileak lan honetan. Berez, bigarren kurtsoko materiala da, atalez atal emana, eta arte ederretan erabilia izateko egokitua heldzen zaigu. Liburu tekni-

koa eta atal-zehatz horri loturikoa ■

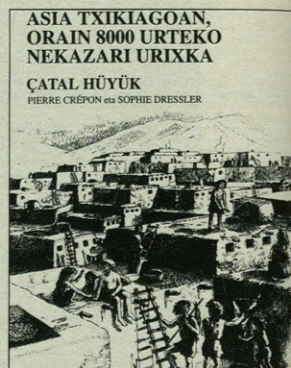
**«ESTITXUK PIRATA IZAN
NAHI DU». XABIER
MENDIGUREN. MARRAZKIAK:**
JAIZKIBEL. ELKAR. 98 or.

BETIDANIK egin izan zaie haurrei galdera topiko hori. «Zer izan nahi duzu handitan?» Eta Estitxuk oso erantzun harrigarria eman dio familiari: pirata. Gurasoek, oporretan, uharte misteriotu batera eramanen dute... eta denetarik gertatuko da bertan ■

**«MEKANIKA
KUANTIKOAREN ZENBAIT
BEREZITASUN».**
JOSEBA TOBAR-ARBULU.
**UDAKO EUSKAL
UNIBERTSITATEA. 145 or.**

HONAKOA ahalegin berria da orain arte euskaraz lortzerik ez zegoen zenbait gairen inguruan materialik eskuratzeko. Eta esparru honen interpretazio estandarrari interpretazio errealista egin nahi izan dio egileak ■

**«ASIA TXIKIAGOAN, ORAIN
8.000 URTEKO NEKAZARI
URIXKA. ÇATAL HÜYÜK».**
CREPON-DRESSLER.
**ITZULTZAILEA: XIMUN
ODRIOZOLA. MENSAJERO.**

ARKEOLOGI deskubrimendu bikainak egin izan dira Anatolian eta, hori dela eta, bertakoen bizimodua birre-raiki dute egileek lan honetan, beren bizimoduaren eta tresnen irudiak, kokaguneen planuak eta abar eskainiz.

Euren kultura aurrera-koiaren berri biltzen da, beraz, orrialdeotan ■

D I S K O A K

**«1992-93 IKASTURTEKO
BARRIOLA DEKLAMAZIO
SARIA». EUSKO
JAURLARITZA.**

ORAIN hilabete batzuk argitaratua izanagatik, ezin alde batera utzi argitalpen berezi hau. Izan ere, ez dira asko Euskal Herrian deklamazio munduari ematen zaizkion aukerak, are gutxiago disko baten formatoan argitaratuz. Beraz, eskolarteko sari honek badu erakarpentik dekla-

matzen ikasi edota hurrengo lehiaketetan parte hartu nahi duten pertsonentzako ■

**«OLENTZARO». GONTZAL
MENDIBIL. KEINU.**

GABONETAKO olatuak jota eta atzerapen apur batez, hara hemen Gontzalek eginiko azken lana. Proiektu interesgarria, telebistako barne-produkzioko programa izan zen. Disko honetan, hamalau kantatan, Gabonetako protagonista den Olen-

tzarok biltzen du bere baitan hainbat eta hainbat gabon kantu zahar. Lan zaindua, merezi du entzuna izatea ■

«**ALDIZKARIA**». **IRUÑEA**.
1994.EKO ABENDUA. 4.

ZENBAKIA.

HIRUHILABETEKARIA. 34 or.

Hona hemen Iruñean agertu berri den aldizkari baten aipamena. Elebidun burutua,

euskal gaia du bere esparrua. Eta, eguneroko berriak biltzea baino, badu beste helbururik, hots, Euskal Herri mailan interesgarri izan daitezkeen gaiak eta pertsonak jarraitzea. Beraz, ale honetan, Karlos Argi-

ñanori elkarrizketa, ikastolen politizazioa, euskal toponimia eta beste hainbat interesgune biltzen ditu ■

«**OIHENARTEN HIZTEGIA**».
JEAN-BAPTISTE ORPUSTAN.

IZPEGL. 208 or.

LAN ugari ari da egiten Orpustan irakaslea Oihenarten lanen gainean: esaera zaharrak aztertu, hiztegia bildu... Hitz bakoitzari bere kokagunea jartzeaz gain espainiera eta frantseserako itzulpena gehitzen dio ■

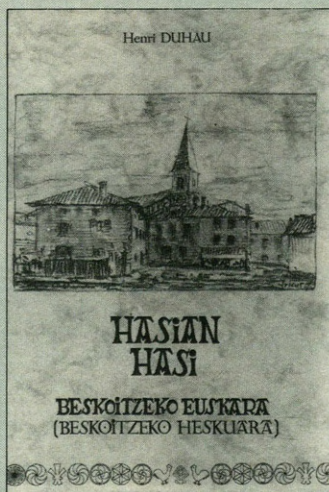
B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Attatta Bezkoitzekoa nuen

AUTOBIDEA plantatu digutenez geroztik ez dugu Bezkoitze —hainbatendako Leizarragaren altzoa dena...— zeharkatzeko aitzakirik. Alta, attatta Bezkoitzekoa nuen eta omiasaindukari bederen egitatea errespetatuz, hilerrien bisita konplituz, beharko nukeen joan hango euskararen berezitasunen entzutera. Baina jadanik Bezkoitze ez da ezagutu genuen Bezkoitze hura, Baionan lanean ari direnen lo-tokia baino oraingoan. Agian, Henri Duhau jaunak, deseskualduntzea garrazki nabariturik, nahi ukan ditu, euskararen hondar arrastoak liburu batetan betirako etzan. Oldar hori hunkigarri zaigu eta baliagarri ber denboran.

Aturrialdeko edo Aturriren deltako euskararen seinaleak idatzian ezarri dizkigu, aditzetik abiatuz eta agertzen zaigu Bezkoitzeko euskara, nafartar-amikuztar euskalkien eta hazpandar-lapurtarraren arteko nahasketa aberatsa dela. Aditza adibidez, nafar-

«**HASIAN HASI. BEZKOITZEKO EUSKARA**». **HENRI DUHAU**. 155 or.

tarra da eta hitzegiteko aierua lapurtarra. Bezkoitze, autobideak sardeskatu baino lehenagotik, kurutzamendu gunea zela azpimarra dezakegu eta hizkuntza bidaiari frangoren

aterbe bezala geratzen zaigu. Ibai mitikotik hain hurbil ez da harrigarria horrelako zurrunbiloaren kausitzea eleetan. Eleek memoria baitakarte, eta irauteko gutiziaz hanturik dabil-tza.

SOS moduan heltzen zaigu Henri Duhauren obra, Auxtin Zamoraren aintzin-solasaz horniturik. Ez da noski batuaren aurka eraiki lana: alde-rantziz gure ustez, batuaren bizi-ahala euskalki bakoitzak eta hauen eza-gutza amoretsua segurtatzen baitute. Bezkoitzeko euskalkian idatzi gutunak badira liburuan, kusian nor ditugun azal dezakegun argazkiak eta biharko lanen segidaren hitzartzea ere bai.

Attatta bezkoiztarra nuen eta engoitik, arbasoen hizkeraz maitemintzen hasi beharko nukeela senditze-ko adinean nago. Henri Duhau jakintsuari esker urrats bat eginik duket.

ITXARO BORDA

Hontza
LIBURUDÉENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

TEILAK

■ UDALERRI EUSKALDUNAK

UDALERRI Euskaldunen Mankomunitateak (UEMA) jardunaldiak antolatuko ditu otsailaren 24etik 27ra, «Udal-erri euskaldunak: oraina eta geroa» lelopean. Egunerokoan sortzen zaizkien arazo praktikoak eta etorkizunari begira zabaltze prozesua nola bidera daitezkeen aztertuko dituzte, EHuko Donostiako Psikologia Fakultatean eta Lizartzan (Gipuzkoa).

■ SEBASTIAN IHIDOI HIL DA

AUTO istripu baten ondorioz hilik gertatu da Sebastian Ihidoi. Duela 34 urte Nafarroa Behereko Ezterenzubi herrian jaioa, hainbat lan burutu zituen euskarazko antzerkiaren suspertzen. «Zentzu gabeak» taldearen animatzailea izan zen. Azken obra berriz, Armendaritz herriko gazteekin Monzonen bizitzaz egin zuen, iaz, udan. Antzerkiarekiko grina eta lanerako tema ezagutu zitzaizkion bere jardunean.

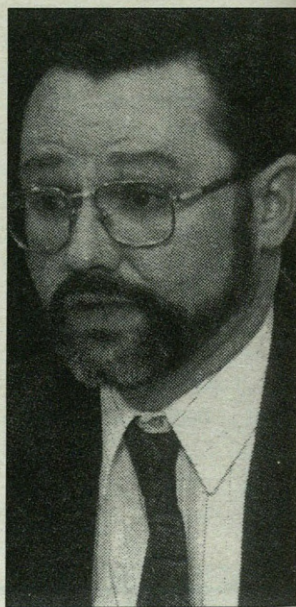
■ LEXIKO BEREZIEN BILKETA

BERGARAKO UNEDeko Euskal Kultur Departamentuak «Lexiko Berezien Bilketa» proiektua bideratu du. Adineko pertsonengan gordetzen den jakinduria (direla hitzak, esakerak, metaforak eta beste) bildu nahi da, galduta edo galtzearen dauden hainbat langintzen inguruan: zerrarritza, arotzeria, ebanisteria, ehungintza, ikazkintza, burdin-lana, artzantza... Lexikoaz gain, langintza bakoitzeko xehetasunak ere arakatuko dira.

■ FRANCE 3 EUSKARAZ

EUSKARAZKO saio berria pantailaratu du laster France 3 telebista kateak, larunbatero, sei minutuko iraupenaz. Albistegi itxurakoa, egunerokoak alde batera utzi eta gai berezi baten gainean arituko da. Honezaz gain, aste osoan zehar Iparraldeko berriak ematen dituen saioa bere horretan mantenduko dela adierazi dute arduradunek.

E R R A N A K E R R A N

«Eusko Jaurlaritzak Arabako Arte Ederretako museoren inguruan kultur lapurreta egiten ari da».

Pedro Ramos, Arabako Kultura diputatua.
El Mundo, 94-II-1.

«Ikasketa batzuetan ez dago euskaraz irakasteko gai den irakasle koalifikaturik».

Juan Jose Goiriena, EHuko errektorea.
El Correo, 94-II-2.

*«Benetan pozten nau
Euskadiko baleta kampan
bemen baino ezagunagoa
izateak».*

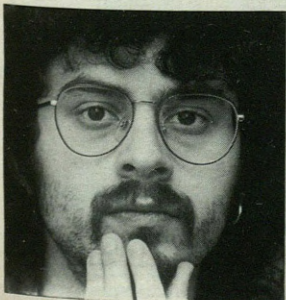
**Rafael Marti, Euskadiko
Baletaren zuzendaria.
El Diario Vasco, 94-II-2.**

*«Egun, ustekabea, bizkaiera
modan jarri da, beste zenbait
bazter-euskalkitako
idazleren arteko halako
solidaritate-mugimendu bat
sortuz»*

**Jesus Etchezarraga, idazlea.
Jakín, 1993ko
azaroa-abendua.**

*«Zinema munduko
atzerakoiek gazteak eta
euskal herritarrek garelako
mesprezatzen gaituzte».*

**Juanma Bajo Ulloa,
zinemagilea.
Deia, 94-I-30.**

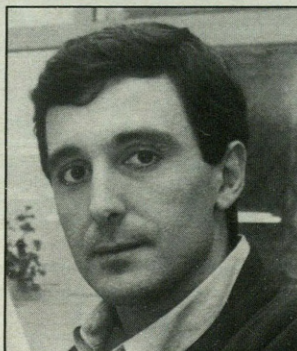

TXUTXU - MUTXUKA

«AGIRRE» PASTORALA 1995-ERA KO

Zuberoako Arrokiagako herriak 1995ean Jean Louis Davanten «Agirre» pastoralara egitea erabaki berria du. Arrokiagako 130 biztanletatik 45 bildu dira Jose Antonio Agirreren bizitzan oinarritutako antzezlan hau burutzeko. Bitartean, «Oihenart» pastoralara idatzi zuen Allande Agergarai fraidea «Sabino Arana» idazten ari da. Agian bi pastoral 1995ean?

NOR - NORI - NOR K

I. IRAZABALBEITIA

izendatu dute Elhuyar Kultur Elkarteko lehendakari berria, postu hori orain artean bete duen Andoni Sagarnaren ordez. Zientzien alorreko ikerketak eta hezkuntzakoak jarraitzen dituen elkarteak orain arteko lan-ildoei eutsiko diola eta hainbat proiektu berri landuko dituela azpimarratu du hautaketarekin batera. Auspo handiko euskaltzalea aukeratu dute lan horretarako ●

G. ORDOÑEZI

hordagoa ikusi diogu oraingoan, Eusnor proiektuarekiko daraman politika dela medio Mari Karmen Garmendiaren dimisioa eskatu baitu. Parlamentura zuzendu da bestalde, «Joseba Arregik egon dauden itzalak argi ditzan». PP alderdiak begi txarrez hartu du egitasmoa, eta honen bultzatzaileak 'itotzea' deliberatu. Ez aurrera ez atzera egon daitekeenari bidea mozteko xedez ●

I. ZABALETAK

zuzenduko du, Carmen Peñafiel eta Francisca Fernandezekin batera, irratia eta telebistetako profesionalak prestatzeko EHU eta EITBk eratu duten masterra. Urtarrilaren 28an hasi ondoren, urtebeteko iraupena izango du, ikasketa teoriko eta praktikoak Leioako kanpusean eta EITBren egoitzetan emango dira eta guztira 30 ikaslek parte hartuko dute. 'Unieitbertsitatea' martxan da ●

Mari Abrego: «Itsuek primeran jaso zuten mendiak eskaintzen dizuna»

Bizitzan egin duen gauzarik garrantzitsuentzat jo du Aconcaguara Serafin Zubiri, Javier Sainz de Murieta eta Alfonso Fidalgo itsuekin egin berri duen espedizioa. Gailurretik itzuleran, esperientzia guztia bilduko duen liburu bat prestatzen ari da.

ARGIA. *Guztia atera al da aurrikusi bezala?*

MARI ABREGO. Aurrikusi baino hobeto, zentzu guztietan. Talde osoa iritsi da gailurrera, Clemente Radin (65 urte) eta Pedro Mari Hernandez (60 urte) iruindarrak ere gailurrean izan dira, eta honek emaitzak biritiltzen ditu.

A. *Sentitu al zenuen beldurrik unereren batean?*

M.A. Hasieran nire beldurra talde giroaren aldetik zetorren, baita igoeran norbaitek atzera egiteko azal zezakeen beldurretik ere, baina ez da arazorik izan. Lana izan da arrakastaren giltzarria. Prestakuntza izugarria, itsuen koaliteteak eta giden lana, bestalde, bereziki nabarmenduko nituzke.

A. *Gailurrean?*

M.A. Gure sentimenduak behin eta berriro azalartzen genituen besarkadak medio. «Merezi izan du», entzun nion itsuetako bati hunkiturik.

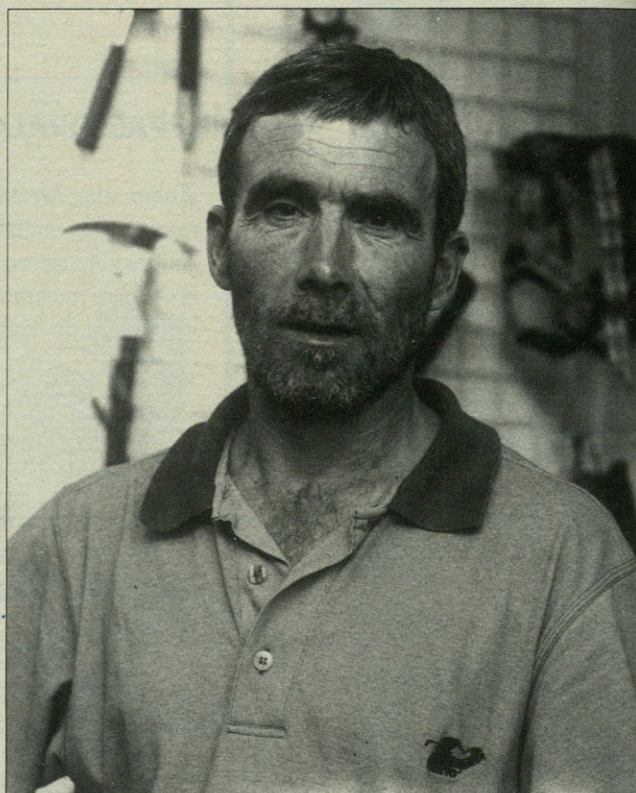
Ezer ikusi gabe ere, haiek primeran jaso zuten mendiak eta gailurrak eskaintzen dizutena.

A. *Zer zioten ingurukoek?*

M.A. Gora eta behera ari ginela, gurutzatzen genituenak ohartu ere ez ziren egiten; hori bai, harrituta geratzen ziren oinetan generamatzen zintzarriekin. Bestela, oinarritzko-kanpamendura iritsi ginenean ongi etorria izugarria izan zen: 200 bat mendizale txalo eta algaraka eta itsuak erabat hunkiturik.

A. *Bukatu al da guztia?*

M.A. Ez, urte bukaera aldera

Mari Abregok oso positibotzat jo du Aconcaguarako espedizioa. Gauzak espero baino hobe atera omen zaizkie.

liburu bat ateratzeko asmoa dut eta TVEtik etorri ziren bi pertsona ere filme bat prestatzen ari dira. Esperientziak kontatzeaz gain, itsuen

mundua gehiago ezagutze-ko zerbait baliagarria egin nahi dut.

XABIER LETONA

ZAILDU EZAIGUZU

"DISEINU ESKLUSIBO ETA KALITATE BIKAINZKO BETAURREKOEN BILA NABIL"

"GARANTIA OSOA ESKATZEN DUT"

"ETA PREZIO ONA, JAKINA"

MULTIOPTICASen Sara eta Berto eustura eskusiboak

MULTIOPTICASen garantia txartelak EUROPako 3000 optiketan balio ditu

2.850 pta. bakarrik

**ZINKUNEGI OPTIKAN
ERRAZTUKO DIZUGU**

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 4 - DONOSTIA

HURA OTORDUA!

JOSU URRUTIA

Futbolaria

UEFA eta pastak

Pastak, pastak eta pastak... horixe da futbolarien patu gogorra. Era guztietara jarrita ere, pastak: espagetiak direla, kaneloiak direla... ezin pasteiz paso egin. Eskerrak tarteka okela eta arraina suertatzen direla, Lekeitio inguruko bisigua eta legatza esaterako. Hori bizimodu gogorra futbolariena! Egunero etxetik urrun Lezaman bazkaldu beharra! Heynckes-ek, gainera, ez du berrikuntza gastronomiko handirik ekarri Alemaniatik, eta are okerrago, basokada bat ardo baino ez die hartzen uzten bilbotarrei. Amaren eltzekariekin ondo hazitako mutila dugu Urrutia, egun noizean behin Ritxi Mendigurenen zikulu saltsekin ere ausartzen dena. Lekeitioko «Zapirain» jatetxera joateko, baina, ez du atrebentzia askoren beharrik izaten: hartan Mendigurenen platerik onenak UEFA postuetatik urrun geratzen dira; eta Josuren ametsa, noski, UEFAn sartzea da.

Berenjenak urdaiazpiko eta ganbekin

OSAGAIAK

SEI LAGUNENTZAT

250 gramo inguruko pisua duten 6 berenjena, zurituta eta 2 zentrimetroko lodiera duten xaflatan moztuta ● 6 dezilitro esne ● 60 gr gruyere gazta birrinak ● katilu bat haragi zuku ● tipula txiki bat ● 4 ale baratxuri ● dozena bat

ganba isats zurituta ● 70 gr urdaiazpiko gordin tiraskatan moztuta ● 2 dezilitro koipe ● 100 gr irin ● piperrautsa

PRESTATZEKO ERA

ZARTAGIN batean koipea ipini, baratxuri ale osoak frijitu eta jaso. Xaflatan moztu berenjenak, gatzitu

eta irinaz igurtzi. Baratxuria frijitutako koipean egin berenjenak. Xukatzen utzi eta azpil batean geruzatan jarri, gainazalean zehar urdaiazpikoa eta ganba gordinak banatuz.

Beste zartagin batean berenjenak frijitu diren koipeko lau koilarakada ipini eta su motelean tipula txikituta frijitu. Urre kolorea hartzen duenean, bi koilarakada irin gehitu. Irinak kolorea hartzean, esnea eta haragi zukua pixkanaka bota zurezko koilara batez mugituz krema trinkoa lortu arte (lodiegia geratuko balitz esne pixka bat gehitu beharko litzateke). Gatza eta piperrautsa gehitu. Zetabeaz pasatu krema, berenjenen gainean isuri, gruyere gazta birrinak hautseztatu eta 10 minututan, gutxi gora-behera, labe oso beroan gainerre ■

Bi ordu ingurutan presta daiteke.

BARATZAKO BOTIKA

Oreganoa, hamaika gaitzen sendabide

ESPEZIEAK normalean jakiei zapore ezberdina emateko erabiltzen dira, baina landare hauetako batzuk senda-belar gisa ere aukera onak ematen dituzte. Oreganoa da hauetako bat. Oregano hostoekin infusio bat eginez eta azukre apur bat gehituz, egunean bitan hartuz gero, liseriketarako oso ona da. Infusioari eztia botaz, ordea, hilerokoa jaitziarazteko sistema egokia da.

Zukua esnea edo arrautza txuringoarekin nahastean belarriko mina eta gorreriak

sendatzeko erabil daiteke. Hostoak egosi eta ondoren ur horretan baintzea azaleko zenbait gaitzetarako da komenigarri; hala-nola azaleko hazkurea sortzen denean edo baita hazterirako ere. Azkenik, lo egiteko arazoak daudenean buruko oregano hostoz betetzea da erreago loak hartu ahal izateko sistema egokia ■

Oreganoa batez ere liseriketa era egoki batean egin ahal izateko erabiltzen da.

Orain arteko irratia modernoak ere zaharkituak geratuko dira radio data system izenekoarekin. Pentsaezinak ziren aukerak emango ditu irratia aparailuetako sistema honek.

Etorkizuneko irratia prest

NAHIZ eta gizabanako askoren ustetan bideoaren sorrerak irratia izaera mugatu egin duen; pertsona asko dira egunero berriak entzunez esnatzen direnak, irratia pizturik dutela lanean dihardutenak edo musika soinuak lagun dituztela gidatzen dutenak.

Irratia egiteko era eta eskaintzen duen programazioa aldatu egin den arren, irratia berrikuntza teknikoak 30eko hamarkadaren bukaeran ezagutzen da. Frekuentzia modulatuak (F.M) hasiera batean beste frekuentzia batzuk baino kalitate hobea erakutsi

zuen. Geroago, musika estereoa gizarteratu zuen baina ia 40 urte itxaron behar izan dira estandar digitala, *radio data system* (RDS) berria, martxan jartzea lortu bitartean.

SISTEMA honen bitartez, edozein irratik zerbitzu sorta berriak eskainiko lizki-

guke. Nahiz eta RDS sistema hau hemen nahiko ezezaguna izan, beste lekuetan arrakasta handia izaten ari da eta denbora gutxi barru merkaturatzen denean hemen ere hala izango dela espero da.

RDS sistemaz hornitutako irratia duen entzuleak ez luke frekuentzia zenbakirik ikusiko; sintonizatutako katearen izena baino. Bestetik, auto batean bidaiatzen joanez gero, irratigailuak aldiro hoberen sintonizatua legokeen irratisaioaren bilaketari ekingo dio, era honetan gidariak bidaietaren joatearen ondorioz sortu ohi diren soinuak entzutea ekidingo luke. Bestetik, gidariak musika zinta bat entzun nahi izango balu, baina aldi berean orduko informazio mota zehatz bat entzun nahi badu (errepideen egoerari buruzko informazioa, adibidez), emisorak errepide informazio hori bilatuko du eta aurkitzen duen unean, musika zinta itzali egingo da eta automatikoki irratia piztuko. Orain arte pentsaezinak ziren aukerak emango ditu irratia honek ■

BERRIKUNTZAK

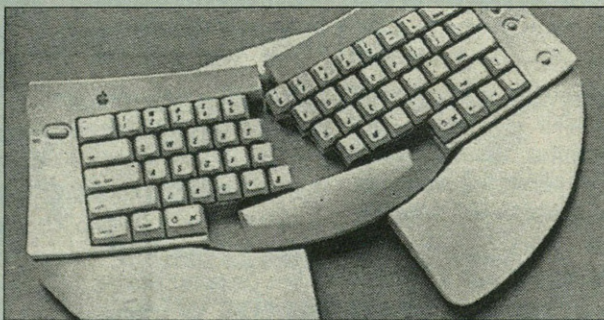
Nork bere gustuko teklatura

ASKO izaten dira ordenagailuaren teklatura erabili ondoren esku, hatz zein eskuturretan minez izaten direnak. Arazo horiek saihestearren, bi eredu berri merkaturatu dira oraintsu.

Bat kalean da duela urtebete Apple konpainiak Macintosh-entzatz aterea, eta teklatura artikulagarria du; 30 graduko jokoan egin ahal dela, eskuturrak eroso edukitzea da helburua. Artikulagarria izateaz gain, hala ere, badiu beste zenbait abantaila.

Merkaturatu berria da argazkian ikus daitekeen ICL konpainiaren ErgoPro 102 teklatura, hatz, esku zein

eskuturretako tentsioaz libratu nahi gaituena. Erabiliko duenaren gustura gorago ala beherago makurgarria, teklaturak argindar estatikoa hustutzeko sistema berria ere badakar. Teklei, bestalde, oso arin talka egin dakieke.

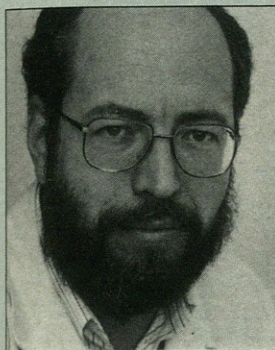

Apple konpainiak duela urtebete atera zuen Macintoshean erabiltzeko teklatura berezi hau.

BATA ZURIA ERANTZITA

**JOSE MARI
RODRIGUEZ IBABE**

Elhuyar-eko kidea

Deontologia

Unibertsitatean ikasle batek zientzia eta teknologia-gai desberdinak lantzen ditu karreraren zehar. Ikasketak amaitu ondoren, nahia ikasle hori profesional ona izatea da, eta gizartea eta unibertsitate bera oso kezkaturik izaten dira (hitzez gutxienez) gai horietan maila minimo batzuk be-

tetzeko. Asmo horiek unibertsitateko partaideen artean zabaldu daude eta horren ondorioz, dirudienez hain garrantzitsuak ez diren beste gaiak bigarren mailakotzat hartzen dira. Haietariko bat deontologia da.

Joan den hilabetearen egunkari guztietan ondoko albisteak zabaldu zen: 2. Mundu-Gerraz geroztik eta urte batzutan zehar EEBBetan zenbait laborategi eta ospitaleetan erradiazioaren eragina aztertzeke pertsonak erabili ziren. Gainera, pertsonen maila soziala ez zen gizartearen batzuek bestekoarena. Batzuek, espereetan aurkitzen ziren, besteak maila apaleenak eta amaitzeko, beste batzuek beltzak. Bazirudien albisteak nazien garaiko filme baten gidoitik aterata zegoela. Hau dena ezagutu ondoren eztabaida sortzerakoan, berehala politikoa eta ikerlari batzuek ikerlan horiei esker medikuntzaren arloan zan-

bait aurrerapen lortu zirela azpimarratu zuten. Bestalde, duela denbora gutxi ere Alemaniako beste berri bat zertortu. Automobilak talkan dituzten portaera aztertzeke laborategi batzutan hildakoen gorpuak erabili zituztela. Kasu honetan arrazoia ekonomikoa zen (dirudienez saiakuntzetan erabili ohi diren makinak oso garestiak dira). Albisteak irakurtzean hildakoen jatorria eta maila ekonomikoa ez zen argitzen...

Bi adibide hauetan deontologia nahiko lurperatuta gelditu zen. Be- harbada, lehenengo kasuan ikerlanaren emaitzak oso onak izan ziren (lortutako emaitzak eta aurkikuntzak goi mailako aldizkarietan zabaldu ziren), baina nire ustez zalantzarik gabe ikerlariaren 'bata zuriek' nahikoa zikinduta bukatu zuten. Hala ere, nahaste-borraste horretan zientzia ez zen bakarrik aurkitzen. Atzean

ikerlan-programak bultzatzen eta dirulaguntza ematen segurtasunaren izenean garai hartako politikoak zeuden. Halako adibideak ez dira beste herrietan bakarrik gertatzen. Beste maila batean ere gure gizartean teknikari batek mota desberdineko presioen ondorioz teknikaren ikuspuntutik erabaki desegokiak har ditzake. Bestela, nekez uler daiteke zenbait eraikuntzetan eta proiektuetan sortzen den degradazioa denbora gutxi pasa ondoren.

Ondorioz, zientzilariek eta teknikariek, beraien lana zuzenki burutzeko, kode deontologikoa ondo sendotuta eduki behar dute. Askotan, karrera amaitu ondoren, profesional batek lanari dagokion zenbait gai sakondu eta menpera dezake, baina bere deontologia arina baldin bada, urritasun hori bete arte, nire ustez, behin baino gehiagotan bere profesionaltasuna kolokan izango da.

ETXE ZULOAN

• ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

ZUK ZEUK

Txukun pintatzeko zenbait trikimailu

ETXEKO gelak margotzen ditugun bitartean bazterrak ugari zikindu ohi ditugu, eta

gaurkoan hauek garbitzeko edo ez zikintzeko hainbat aholku emango dizkizuegu.

Leihoak ez zikintzeko, tipula erdi batez kristala igurtzitzea nahikoa da.

Leihoak ez zikintzeko erarik errazena aldamenetan itsastan den zinta jartzea, baina beste sistemarik ere bada, hala-nola, leihoa erditik moztutako tipula batez igurtzitzea.

Pintura lehortzen den bitartean intsektuak itsatita geratu ez daitezen era bat margo freskoari kanfor olio tanta batzuk botatzeko da. Neurri hau oliodun margoetan bakarrik erabil daiteke.

USAINARENA da margoetaren beste arazo da. Hau lortzeko modua pintura litro

bakoitzeko bi koilarakada bainila botatzeko da. Beste sistema bat gela erdian ur hotza eta tipula handi bat duen ontzi bat jartzea da. Ontzia ogi mamiz betetako plater batez aldatzean ere emaitza onak lortzen dira.

Hatz markak geratu ohi dira maiz, eta hauek kentzeko, zikindutako ingurua erditik zatitutako patata batez edo parafinaz bustitako zapi batez igurtzitzea da.

Egurrean margo tantaren bat ikusiz gero aski da labea garbitzeko erabiltzen den produktua botatzeko, ordu laurden batez uztea eta trapu batez igurtzitzea ■

txura baino gehiago...

FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ANtZA

Maisuen Eskutik

Industrialdea 1-2 20160 LASARTE-ORIA
Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45 Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

Xabier de la Fuente: «Jokalari ikusgarriak gero eta urriagoak dira gure saskibaloian»

Gaztetan futbola maite zuen, baita jokatu ere. ETBra iritsi zelarik ordea, kasualitatez, saskibaloiaz aritzeko eskaintza egin zioten eta horretan ari da, larunbat gaueko ordu txikietan NBAko ligari buruzko xehetasunak ematen. Lanak, futbolarekiko zuen atxikimendua beste kiroletara zabaltzeko aukera eman diola aitatu digu, eta inoiz baino gusturago ari dela.

ARGIA. Zein izan da zure bizitzako saskiratzerik onena, oraingo lanpostua?

XABIER DE LA FUENTE Betidanik nire asmoa kiroletan aritzea izan delako.

A. Ramon Trecet bezain jokalarari ona izan nahi al duzu kamera aurrean?

X.F. Ni oraindik gaztea naiz

eta ikasteko asko daukat.

A. Shaquille O'Neal, Patrick Ewing, Akeem Olajuwom... zein da zure kuttunena?

X.F. Guztiok gustukoan dugun jokalaririk, Jordanek, zoritxarrez agur esan du. Momentu honetan Shaquille O'Neal dut kuttunena.

A. NBAkoa espektakulu bu-

tsa da. Euskal Herrikoa espektalukurik saskiratzen ez duen saskibaloia al da?

X.F. Hemen presaka goaz. Bat-batean saskibaloiak izugarritzko oihartzuna lortu zuen Espainiako selekzioak Los Angeleseko Joko Olimpikoetan zilarra lortu ondoren. Orduko boom hori aprobetxatu ordeztu gehiegi puztu digu saskibaloia.

Euskal Herrian lizentzia asko dago, baina zoritxarrez talde nagusi bakarra.

A. Hainbeste izar telebistan, hainbeste jarraitzaile, eta gero hemengo aretoak erdi butsik...

X.F. Telebista aurrean Estatu Batuetako liga askoz ere erakargarriagoa da; aste barruan partidu gehiago jokatzen dira eta irudi onenak aukeratzeko orduan barra-barra topa daitezke. Hemen, aldiz, partidu gutxiago jokatzen dira eta ez da horrenbesteko jokorik ikusten, gero eta jokalaririk ikusgarri gutxiago dagoelako.

A. NBAkoa munduko saskibaloia onena da. Itzalik egingo dionik ba al dago?

X.F. Ez dut uste. Duela bizpahiru urte eskola polita zegoen Jugoslavia ohian, baina bertako gatazkak hankaz gora jarri du harrobia -Drazen Petrovic iaz hil zen, eta beste biek, Radja eta Kukoc-ek, ikusiko dugu zer egingo duten-.

A. Nork irabaz dezake NBA?

X.F. Seattle aipatuko nuke, eta erne Chicagorekin!

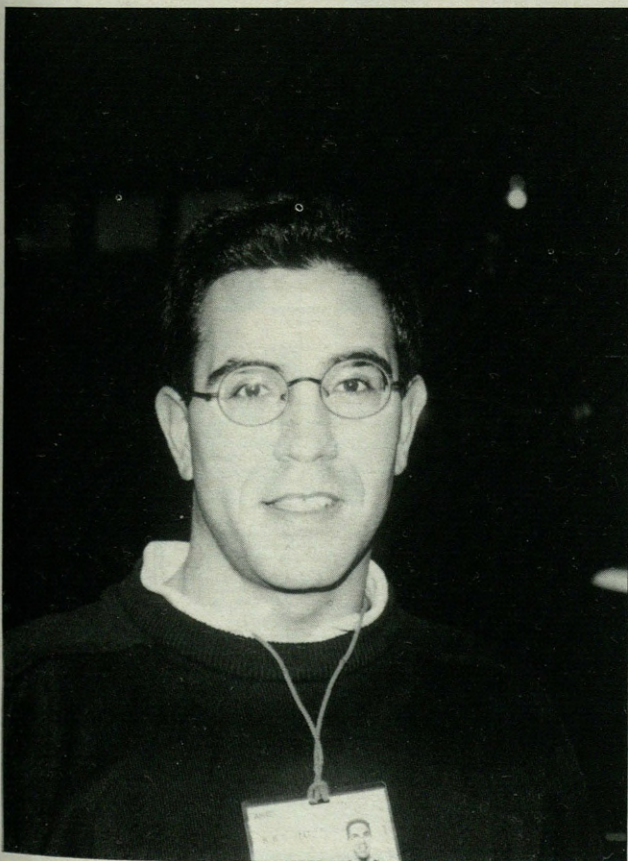
IKUSITAKOAK

IKUSITA

Aurkezlea

Ikusita duzue, zuzeneko programetan, despistaturik ibili eta bere kamara zein den jakin guran ari den aurkezlea. Piloto gorria piztuta duen kamara non kokatua dagoen asmatu ez, eta aidean ateratzen den irudia zein den kontrolatu guran dabilena. Halakoetan, telebista-aurkezlearen papera dutenaren atzetik aritzen diren pertsonak ikusteko beta izaten da. Tele-programa jendez beteriko platotik egiten denean areagotu egiten da nori zuzendurik ez dakitela ibiltzen direnena. Programa bera *show* bat den kasuetan, zaila da jakiten nori berba egiten dion aurkezleak, bertan dauden 'txalogile profesional' ala etxeetan gaudenoi. Sentitu gabeko «gabon denori» deklamatzen dutenean, ez dakizu ea zuk ere zure burua multzo horretan kokatu beharra daukazu. Norberari begira ari direla dirudi (kamaren bitartez) baina ez dakizu inoiz. Aurkezleak, halakoetan, telebista pertsonaiak eta *show* baten gidariak dira. Lan gehiegi pertsona soilentzat. Esanikoetan, publikoa zein duten jakin ezinik ibiltzen dira estudioan daudenak ala etxeetakoak. Telebista aurrean gauden ikusleona ere ez da paper erraza, aurkezle ergel edo publiko dirijituaz identifikatu beharra izaten baitugu.

EDORTA ARANA

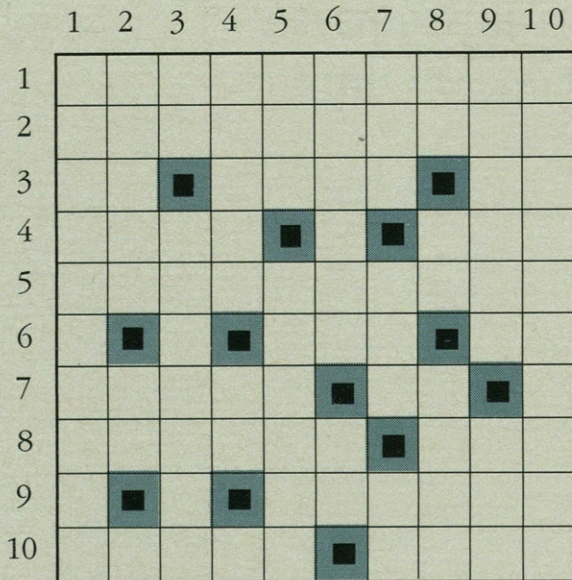

«NBAko saskibaloiarik itzalik egingo dionik ez dagoela uste dut».

J. J. PETRIKORENA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Ezizenak. 2.- Libertatea. 3.- Idi, hitz elkarketan. Landare mota. Diru hitzaren kontsonanteak. 4.- Zaren horrek. Bokala. Erdi, hitz elkarketan. 5.- Idazteko sistema bateko zeinu idatzi edo grabatua. 6.- Bat. Bostehun. Behorra bero egon. Lehen eta azkenekoa. 7.- Zelaiak. Bokak bikoitza. Argoia. 8.- Hobenak. Espainiako poliziaren zerbitzuan ziharduen talde terrorista. 9.- Bokala. Iodoa. Automata. 10.- Zikinkeria. Zintzoak.

GOITIK BEHERA: 1.- Gaizkia egiten dutenak. 2.- Armada. Ez eme. Kontsonantea. 3.- Iparretarrak. Artega. 4.- Elkarri emandako kolpea. Urrea. Potasioa. 5.- Arnas ezak hil. Katilu txikia. 6.- Zaudete. Errepikatuz, fruitu tropikal bat. 7.- Hizki baten izena. Hitz. Ibon izenaren erdian. 8.- Alderantziz, Nazio Batuen siglak, ingelesez. Erbioa. Izan. 9.- Emakumezkoa. Ate, hitz elkarketan. 10.- Ekutitzak sartzeko erabiltzen diren paperezko poltsak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Erretena
Kazetari
Sariketa
Tinkatua

7 letra

Arazoak
Azeriak
Erotika
Inkesta

4 letra

Adan
Alai
Antz
Aran
Arre
Asea
Atea
Auto
Biki
Bira
Daki
Dama

Dira
Ekai
Ekin
Izan
Ondo
Orai
Oren
Oria
Sara
Unai
Zera
Zuka

2 letra

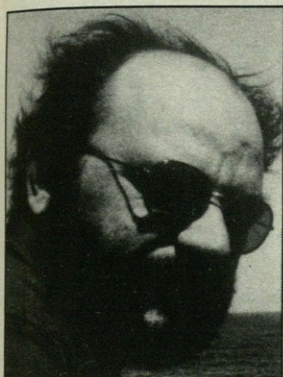
EL
Er
Is
Ke
Ke
Ma
Ni
Ru

3 letra

Eri
Ink
Ira
Kar

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, donostiar argazkilari eta pintore baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	
5	6	7	8	9

Garbia	Lapurrak	Egona	Izutu
Garaitu	Ataria	Sexu eme	
9		3	
Zero	(Infin) Itzuli	Ez eme	
Ukapen	Orokorrean	Geriza	
	Arrantza tresna		Bokala
	Iratzea		Atertu
Gipuzkoa-ko ibaiak		Marokoko hiriburua	
Soro		Nafarroa-ko herria	
	Hutsegite		
	Aurizkia		6
Hegazti mota		Musika nota	Bokal bikoitza
Junta-gallua		Kontso-nantea	
	R bikoitza	Biba!	
	500	Potasioa	8
2 parte berdinetan zatitu diren zatia		Gipuzkoa-ko herria	3
7			

—Hieroglifikoa—

Zer ehizatu zuten?

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzagrama

A	M	A	I	A
L	A	S	A	

EZKER ESKUING 1. Zuzenbidea. 2. Ikara. Nori. 3. Kadirak. Ra. 4. Iro Krater. 5. N. Rio Kena. 6. Karate. It. 7. Eta. Irulea. 8. Re. Uko. An. 9. Ira. OAS. Iz. 10. Aspuk. Gau.

GOTIK BEHERA: 1. Zikinkeria. 2. Ukar. Ater. 3. Zadorra. AP. 4. Eri. Ia. U. U. 5. Narkotikoa. 6. B. Ar. Eroak. 7. Inkak. U.S. 8. Do. Tella. G. 9. Errenteria. 10. Alara. Aizu.

Hieroglifikoa: Bapatean

Kate hitzak

E	D	A	N	E	L	A	I
E	K	I	N	S	A	R	G
Z	I	K	I	N	A	K	T
A	A	M	A	R	A	T	I
K	L	A	N	A	A	L	K
L	E	L	O	E	N	E	A
E	R	I	A	R	T	A	A
G	A	R	A	P	E	N	A
I	R	A	O	T	E	I	T
N	O	T	A	Z	A	U	T
A	U	Z	I	E	K	A	I

XORROXIN IRRATIA

FM. 107.5

**BAZTAN BIDASOA OSORAKO EGUNERO GEUK EGINDAKO
ZORTZI ORDUKO EMANKIZUNA**

Tel: 58 12 26

Bakeranzko urratsak... nola?

URTARRILAREN 15ean Maroñon burutu ziren topaketek zein bidetik jo beharko luketen galderari ihardestea ez da erraza.

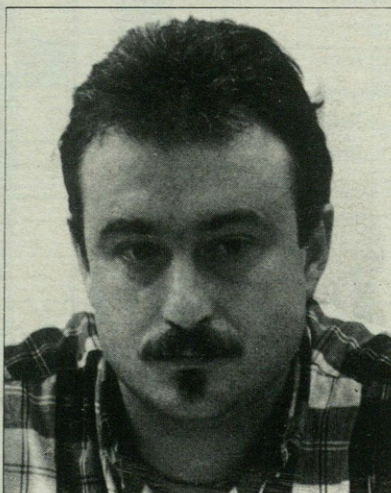
Maroñon izan ziren talde guztiek esperientzia honen aldeko apustu nabarmena egin dute; baita prozesuak porrot egin zuela iritzi zuen Bakea Orain taldeak ere. Ajuria Eneko Itunaren inguruko hainbat talde, bestalde, ez ziren izan, baina beraiek jakingo dute zergatik.

Ez ziren bileran izan, halaber —baina hauek gonbidatu ez zituztelako—, beste talde batzuk: Ipar Euskal Herrian ildo honetan diharduen talderik, eta egon badaude.

Bestalde, ukatu ezinezkoa da prozesuan zehar agerian gelditu direla hainbat punturen inguruko ezberdintasun oso sakonak: gatazkaren identifikazioa, bake eta indarkeria kontzeptuak eta errealitateak... are giza eskubideen izpiritu eta defentsari buruzkoak.

Hau guztia aurrean, nola jarraitu? Esperientzia honen etorkizuna, gure ustez, adostasunek eta desadostasunek lerrotu behar dute.

GURE irudiko, inongo talde ezin daiteke egin, aurrez, esperientzia honen oinordeko, are gutxiago halako etorkizun planteamendu bat azalduz honek jarrai dezan asmoz. Eta hau halaxe esaten dugu ezen Maroñoko bileraren aurretik zein ondoren komunikabide jakin batzuek eta zenbait eztabaida forok nolabaiteko ekarpena egin dute, ohartuta edo oharkabea, talde batzuei besteen gaintikiko

MIKEL KORTA

Amnistiaren Aldeko Batzordeetako kidea

protagonismoa emateko. Eta haxe esaten dugu ezen nahiz eta protagonismo emate arbitrario honetan gu onuradun atera garen, ez baitago prozesu honetan inor soberan.

Uste dugu, gainera, bi direla jarraipenerako formulak. Alde batetik, sakondu beharra dago funtsezko eztabaidetan, hortik sortzen baitira gure desberdintasunak; bestetik, zehaztu egin behar dira igerri ditugun adostasunak gauzatzeko ekinbide komunak, giza eskubideen arloan gertatzen direnak batipat. Edozein planteamendu bateratzailek, nolanahi ere, taldeek hainbat gaitan dituzten ikuspegi eta iritzi desberdintasunak oinarrian izan beharko lituzke.

Esan dugun guztiak, jakina, Maroñon hitzartu akordioan du fun-

tsa, hots, *elkarriketa balorea da bere borretan, eta bakearen helburuan guztion partehartzea galdatzen du, salbuespenik gabe, inor ez baita egia osoaren jabe, abiapuntu eta irtenbide oso bestelakoak daudela.*

ONDORIOZ, segidakoak lirateke Maroñon utzitakoa ostera hartzeko irizpideak, gogoan hartuta akordioan hitzartutakoak aurrea hartu diela euskal alderdi askoren iritzi eta jardunbideari, eta beraz, premiazkoa dela berau hedatzea: * Gertatu diren filtrazio interesatuak medio prozesuaz eman den distortsioa eragozteko mekanismoen beharra.

* Iparraldeko taldeekin harremanak sakondu beharra, aztertu nahi dugun errealitateari egokitzen zaion ikuspegiaren hornitu ahal izateko prozesua.

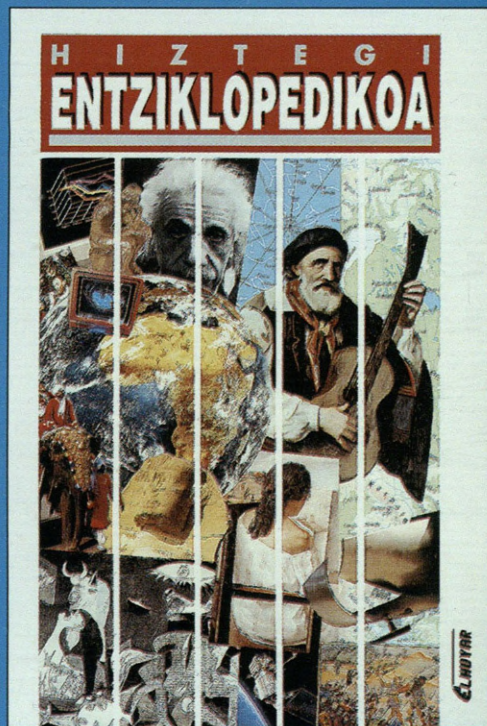
* Gidoiak prestatu beharra, eztabaidari arlo zehatz eta ideologikoan eraginkortasuna emateko.

Euskal Herriak bakearen premia du, gatazkaren luzapenak dakarren oinazea jasaten dutenek aurrera egin dezagun eskatzen dute. Hala eta guztiz ere, ez litzateke mesederako zutabeak lokatzetan lituzkeen etxe handia eraikiko garen.

Akordio bertan badago elementu bat zeinak helburua zehazten digun eta aurrerapauso handia den, hau da, *indarkeri adierazpen guztiak elkarriketa bideek ordezkatu ditzaten deia, bakerako biderik egokiena baita. Guztiak hori nabarmentzen dugu, hitz hori baita bide malkartsu honetan erdietsitako lorpen handienetako baten erakusgarri.*

Lehen Euskal Entziklopedia Osoa

ELHUYAR

HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKOA

*Hitzez eta Irudiz
Mundua eta Euskal Herria*

Tere Beloki

Mikel Olazabal

Arantxa Irastorza

Ainhoa Etxebeste

Iñaki Olaziregi

Arantxa Arza

Lurdes Arrizabalaga

Iñaki Elortza

Bea Zabaleta

Gorka Etxebeste

Arritxu Iribar

Nikolas Aldai

M. Karmen Odriozola

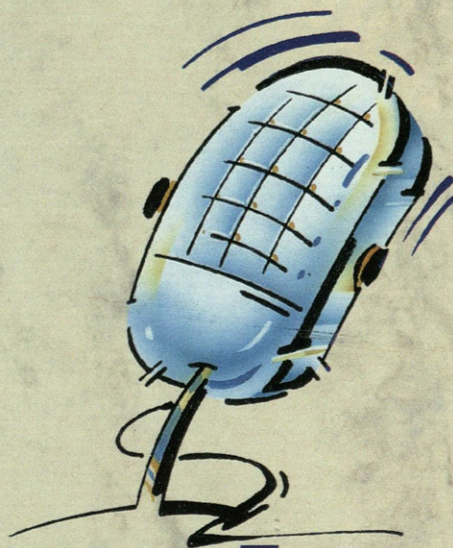
Edurne Telletxea

Arantxa Iturbe

Jaime Otamendi

IZANARI IZENA

Gau ta egun lagun egiten
uneoro informazioaren harian
askoren ahalaginez, gero eta familia
handiagoa osatzen dugu.

IZANARI IZENA ematen dioten
profesionalak dira.

EUSKADI
IRRATIA

ESAN ETA IZAN